

גיליון מס' 60 ינואר 2006

גלגולי הצפרדע

הביוגרפיה התקשורתית של עמיר פרץ

המדריך
לעיתונאי
המחפש
נסיעות חינם
לחוי"ל

מונולוגים מהבטן

השפעת הסדרה "בטיפול" על הפסיכולוגים

אצל הבנים זה אחרת

הטרדות מיניות כלפי עיתונאיות

הלוחש לסוסים

זרועו הארוכה של שי נשר

שהם סמיט
על השתלטות
TheMarker

חנוך מרמרי
על ההחמצה
בפסגת תוניס

רובי ריבלין
על עיתונאי
החצר

כרמית גיא
על שלי
יחימוביץ'

יוסי שריד
על פחדנות
התקשורת

נחום ברנע
על אשפוז
שרון

גילוי נאות פסול

הציבור בארץ אינו ער למאבק שמנהל עתה הנשיא בוש על יכולתו להוסיף ולנהל את ענייניה של ארה"ב. המאמץ הזה צומח מהפגיעה האנושה באמינותו של הנשיא כתוצאה מהמלחמה בעיראק. את הפגיעה גרם מידע מסולף שסיפק את העילה למתקפה הצבאית על סדאם חוסיין. המידע המטעה הופץ עליידי עיתונאים שסברו בתום לב שהוא אמין משום שסופק להם עליידי מקורות שנחשבו בעיניהם למהימנים. רק קטע מוגבל מהדרמה הפוליטית-תקשורתית הנגולה עתה בארה"ב זכה להתעניינות בארץ – זה שנסוב על מעורבותה של ג'ודי מילר, כתבת ה"ניו יורק טיימס", בפרשה – אך רומה שהתמונה בכללותה לא חדרה לתודעה הישראלית: ממשל בוש נאבק על קיומו בגין מהלך שבו מילאה העיתונות האמריקאית תפקיד מפתח. מלאכת ההישרדות שלו קשה במיוחד משום שהתקשורת, שנוצלה עליידו באופן ציני, באה איתו חשבון ומגלה חשדנות גבוהה לגרסאות שהוא מוסר.

העיתונות הישראלית יכולה להפיק לקחים מתפקוד העיתונות האמריקאית. בטור החיובי – שלא כמו בארה"ב, לא כולה עומרת רום ומצדיעה בכל פעם שמתרגשת מלחמה על המדינה או שנוצר מצב חירום מסיבה אחרת. בטור השלילי – העיתונות הישראלית מגלה נטייה מופרזת להשלים עם ספינים ומניפולציות שעושות בה זרועות השלטון, ואינה משתמשת די בכוחה כדי לרסן אותן. החולשה הזו ניכרת במיוחד במערכת הבחירות: כתבים ופרשנים פוליטיים, בהם מנוסים ואמינים, גותנים יד להפצת מידע לא נכון, או מפוקפק, כשהם מודעים לכך. הנהוג הנה מיושם בחסות הסיסמה "גילוי נאות" (גם אם היא אינה מוצהרת). העיתונאים האלה מדווחים על מהלכים, או על תוכניות, הנוגעים למערכת הבחירות כשהם מודיעים לציבור שאלה הרברים שנמסרו להם אך אין הם, המדווחים, מסוגלים לומר בוודאות שלא מדובר בספין. במלים אחרות, במקום לעמוד בביטחון מאחורי הרברים שהם מוסרים, פונים העיתונאים הללו אל קהל לקוחותיהם בקריצה, כמו אומרים לו: איננו אחראים לחלוטין לדיווחנו; ייתכן שמטעים אותנו.

לכאורה, אין לבוא אליהם בטענות: קצרה ידם מלברוק מידע שהוא נחלתו של מעגל קטנטן של יודעי סוד, מה גם שהוא נמסר להם עליידי מקורות מוסמכים ביותר. זה אמנם נכון: העיתונאי לעולם תלוי במקורותיו והוא חסר אונים כשאלה מוליכים אותו שולל. אלא שיש בידי העיתונות אמצעי תגובה יעיל למדי למצב הזה ולא נעשה בו שימוש מספיק במערכת הבחירות הנוכחית. ביכולתה של העיתונות לא לשתף פעולה עם מקורות שהכשילו אותה. ביכולתה לדרוש על מקרים שבהם הטעו אותה. ביכולתה לנקוב בשמות אנשים שאמינותם מפוקפקת. ביכולתה להשוות, בפומבי, בין מידע שנמסר לה בראשיתו של מהלך לבין תוצאתו, ולהוקיע את מי שהפיל אותה בפת. בקיצור, גילוי נאות הוא מנהג עיתונאי נאה אבל הוא פסול כשהוא משמש אליבי לסתגלות.

עוזי בנימין

טורים

- 6 נחום ברנע: אירוע מוחי קל
- 12 כרמית גיא: ההצלחה היא המסר
- 18 הנוך מרמרי: מרק שורשים בתוניס

כתבות

- 8 הביוגרפיה התקשורתית של עמיר פרץ | גילי דרובי הישטין
- 14 השפעת הסדרה "בטיפול" על העיסוק הפסיכולוגי | נורית קנטי
- 28 הטרדות מיניות כלפי עיתונאיות | איתי רום ומתן שידם
- 32 מדריך לעיתונאי המבקש טרמפ לחו"ל | שוקי טאוסג
- 36 המניפולציות התקשורתיות של מטות הבחירות | רן בנימיני
- 42 זרועו הארוכה של שי נשר | אסף כרמל
- 46 בוקי נאה ומלחמתו במשטרת תל-אביב | תמר גוטמן
- 49 יהודים מלכה נגד יולי חרומצ'נקו | יובל קרמניצר

מאמרים

- 17 פחות אמסטק, יותר פודל | יוסי שריד על התקשורת
- 31 חלי תקדם את שלי | אורית גלילי-צוקר על דימויים טלוויזיוניים
- 45 על השחיקה | ירון אזרחי על גויעתה של העיתונות האידאולוגית
- 52 מה הם רוצים ממני | בעז גאון על שרירות עורכי הדסק

חדורים

- 20 השורה התחתונה | סיפורים, תגובות, אירועים
- 35 קוראת לילד בשמו | שהם סמיט
- 56 עין בינלאומית | רפי מן

הסכנו הישראלי לדמוקרטיה
THE ISRAEL DEMOCRACY INSTITUTE

העין השביעית

עורך: עוזי בנימין
מערכת: נחום ברנע, כרמית גיא, רפי מן
ייעוץ: פרופ' ירון ארחי
פרופ' חרדי קרמניצר
פרופ' אבי בר-בסם
עריכה לשונית: מיכל רוזנסל
רכז המערכת: נדב שמיר
עריכה גרפית: שמואל זה
אירוע השער: דוד פולונסקי

רשומות
עוצמה בע"מ
מל 09-7442275
קמס 09-7442276
otsma@barak.net.il

ת"ד 4702 ירושלים 91046
טלפון: מורכב 02-5300866
פקס: 03-5488633
מנויים ומנהלה: 02-5392888, 1-800-202222
כתובתנו באינטרנט: www.idi.org.il
דואר אלקטרוני: nadavsh@idi.org.il
דפוס: אחוה בע"מ
ISSN 0793-5781

ת את המציאות בישראל 2005: ראש הממשלה נוסע מירושלים לבית החולים שיבא בתל-השומר. ד"ר בולק גולדמן, רופאו האישי, מחכה לו שם, לבדיקה שאמורה להיות חשאית. שרון מדבר בטלפון עם בנו גלעד. הוא מבולבל, חוזר על מילים. גלעד מטלפן לגולדמן. גולדמן מחליט לאשפו את שרון מיד בהרסה.

השיירה פונה דרומה, לעין-כרם. עוד לפני שראש הממשלה מוכנס לטיפול, הידיעה על אשפוזו משודרת בערוצי הטלוויזיה. כך, מהטלוויזיה, מתבשר על האשפוז בנו עמרי. עוזריו של ראש הממשלה שומעים את הידיעה ברדיו. כאשר הם מתעשתים, החשד שלהם נופל על השוטרים: ההנחה שלהם היא שהשוטרים שמלווים את השיירה דיווחו לממונים עליהם, ואלה טרחו ליידע את האומה. אילו המשטרה לא היתה מזדרזת, הידיעה היתה יוצאת מבית החולים, מהרופאים, מאס.אם.אס שמאבטח היה משגר לחברתו, מכל עובר אורח תמוש בסלולרי. ישראל ניצבת במקום הראשון בעולם במהירות ההתפשטות של ידיעות מדאיות. "חדשות רעות נוסעות מהר", אומר הפתגם האנגלי. בישראל נוסעות החדשות הרעות עוד יותר מהר.

נוכח הרקע הזה, השעתיים שבאו אחר-כך היו מוזרות. עוזריו של ראש הממשלה נסעו כל עוד נפשם במ לבית החולים. הם הגיעו לשם בין חצי שעה לשעה אחר אשפוזו. בינתיים שודרה ידיעה שאמרה: שרון הגיע חסר הכרה. יועץ התקשורת של שרון, אסי שריב, היה במלכוד. הוא לא ידע מה מצבו האמיתי של שרון. אילו היה יוצא למיקרופונים ואומר, הכל בסדר, המציאות עלולה היתה לטפוח על פניו. אילו היה אומר, אנחנו לא יודעים, הוא היה מחמיר את החרדה בציבור.

צוות העוזרים שלח את סגן מנהל בית החולים אל המיקרופונים, עם הודעה סתמית, עמומה, מגלה טפח ומסתירה טפחיים. במקביל פצח צוות העוזרים במקבץ של הרלפות מרגיעות. מי שרצה להאמין, האמין. רק כאשר הסתיימה בדיקת ה-MRI יצאה לשכת ראש הממשלה בהודעה גלויה, מוסמכת.

זכויות החולה של ראש ממשלה אינן כשל אורח רגיל: הן הרבה פחות מזה. בעיקר בתקופת בחירות. אורח רגיל שעבר אירוע מוחי זכאי למנוחה. ראש ממשלה חייב להפגין נוכחות. ב-11.15 בלילה, שלוש שעות ומשהו לאחר שאושפז, הוצמד טלפון לאוזנו של ראש הממשלה. הוא דקלם באוזני שישה עיתונאים, אחד מכל עיתון, אחד מכל ערוץ טלוויזיה, שניים שלושה משפטי הרגעה זהים. מבחינת קמפיין הבחירות, המהלך הזה היה חייבי: הוא הניב כותרות מרגיעות למחרת בבוקר. מבחינת הרופאים, שערורייה.

החלטה מוצלחת אחרת של אנשי הלשכה היתה להרחיק מבית החולים את שרי קרימה. די היה במראה המכוניות הממוגנות והמאבטחים החמושים באור הרל, העמום, מול דלת המיון של בית החולים. אילו היו מתרוצצים שם גם שרים על מאבטחיהם, התחושה הכללית היתה ששרון על ערש דווי,

אוי לו, אוי לשריו ואוי למרינה.

שרון הוא ראש ממשלה כמו כולם, אבל יותר: הוא הגיע לנקודה שבה המנדט הציבורי שלו בא ממנו וממנו בלבד, לא ממפלגה, לא ממצע, לא מתוכנית. כאשר מנהיג מובהל פתאום לבית החולים, המרינה מחסירה פעימה. במקרה של שרון החסרנו פעימותיים.

האתגר העיתונאי היה להעלות את כל השאלות הקשות הכרוכות בהורשת השלטון, אבל לעטוף אותן בצמר-גפן. להעלות את השאלות, אבל לא ללחוץ לקבל תשובות. כשהעם בחרה הוא נזקק לתקשורת. זה טוב. אבל אסור להגזים בזה, אחרת הוא יכרח לנו כשנעבור לפרסומות.

אביב בושינסקי, שהיה כתב מדיני של גליציה"ל ועבר בן-לילה לעבוד כיועץ תקשורת כלשכתו של ראש הממשלה שטיקר, התלונן, כרשימה ב"מעריב", על שהופלה לרעה: כאשר הוא חצה את הקווים התנפלו עליו עמיתיו בתקשורת, ואילו כאשר שלי יחימוביץ' חצתה את הקווים היא זכתה לשבחים. הטענה שלו לא משוללת יסוד. מותר לשער, שאילו יחימוביץ' היתה חוצה את הקווים ימינה ולא שמאלה היו עמיתיה בתקשורת נדיבים פחות. בושינסקי תואר כמי שערך לארץ אויב. יחימוביץ', כמי שהתנגיסה להציל את המולדת. הפער הזה לא מדבר לטובת הכרונות.

אלא שהפער לא נובע רק מהתייחסות שונה לשמאל ולימין. כשבעי-שמונה השנים שעברו בין בושינסקי ליחימוביץ' השתנו לחלוטין כללי המשחק. העיתונאים, לפחות אלה שמגדירים את עצמם כ"טאלנטים" ומוצאים את פרנסתם באולפני הטלוויזיה, חדלו ברובם להיות עיתונאים. הם מאגריררווח. מייצג אותם סוכן, שמנתב את דרכם המקצועית. או, לחלופין, הם מתאגדים לחברה עסקית, מסוג החברה שהקימו למטרות רווח יוסף לפיד משינוי, דן מרגלית מהטלוויזיה ואמנון דנקנר מ"מעריב".

עיתונאים שעוברים בתוכניות אקטואליה בטלוויזיה משתכרים היום לא על-פי עבודתם המקצועית

נחום ברנע

אירוע מוחי קל

אלא על-פי הרייטינג שהתוכנית מביאה. אם לא יחוללו מהומות באולפן ימותו ברעב. מראייני טלוויזיה מסוגו של יאיר לפיד, שמשוכנעים שהם תמצית תהילת העיתונות, משכירים את גופם ואת נפשם לפרסומות מסחריות. כל אלה חיים בהוויה שאין בה חציית קווים, כי אין בה קווים בכלל.

במלים אחרות, המקצוע איבד את גבולותיו, המקצוע הושחת. לקביעה הקשה הזאת חייבים לצרף שתי הסתייגויות: ראשית, העיתונות בישראל לא היתה אף פעם בועה סטרילית. עיתונאים הפרו נורמות, חצו קווים, מכרו את מקצועם תמורת נזיר ערשים. אבל אז עשו את המעשים האלה עם סומק קל. הסומק אבד.

שנית, אין שום סיבה לככות על הזמנים שהשתנו. זאת דרכו של עולם. האתגר הוא לשמור בתוך כללי המשחק החדשים על מידה סבירה של מקצוענות, הגינות ושכל ישר.

פוליטיקאי ידוע שאל אותי פעם, מה אני מתכוון לעשות אחרי העיתונות. "עיתונות", אמר, "היא מסררון. השאלה היא, לאיזה חדר אתה מתכוון ללכת". גרמה שלא מעט עיתונאים חושבים במונחים דומים: שלי יחימוביץ' היא הבולטת ביניהם.

יחימוביץ' נאמה בפוליטיקאית עוד כשהיתה עיתונאית מן המגזין. היא לא היתה עיתונאית עם אג'נדה: היא היתה אג'נדה שמתכסה בעיתונות.

כאשר עברה לפוליטיקה מהיום למחר היא הפרה נורמה אתית. אני מאמין לה שכאשר ראינה במתקשפתיים את יו"ר העבודה היא לא ידעה שימים אחרים לאחר מכן תצטרף למפלגתו. אבל איידיעה לא פוטרת מעונש. לא היה נגרם שום אסון אילו היתה גוזרת על עצמה תקופת צינון.

הצופים חשבו לתומם שעמיר פרץ בא ל"פגוש את העיתונות". עכשיו, לאחר החיבוקים והגשפיות, אנתנו יודעים שבא לפגישה משפחתית. לאן נעלם הגילוי הנאות, שיחימוביץ' ידעה לדרוש בלהט מאחריה?

עם זאת, בהשוואה לנורמות של כמה מעמיתיה, יחימוביץ' היא צדקת גמורה. היא הלכה בעקבות השקפותיה, הם בעקבות הארנק.

• • •

באמצע רצמבר הלך לעולמו ג'ק אנדרסון, במונחים רבים אבי העיתונות החוקרת. בשיאו, דיווח "ניו יורק טיימס", נרפס הטור שלו ביותר מאלף עיתונים, ומספר קוראיו הגיע ל-40 מיליון. הוא הטריד את הממסד עד כדי כך, שראש האף.בי.איי המיתולוגי, ג'יי ארגר הובר, כינה אותו "טינופת עופות-טרף שנלעסה מחדש". באנגלית זה נשמע יותר טוב.

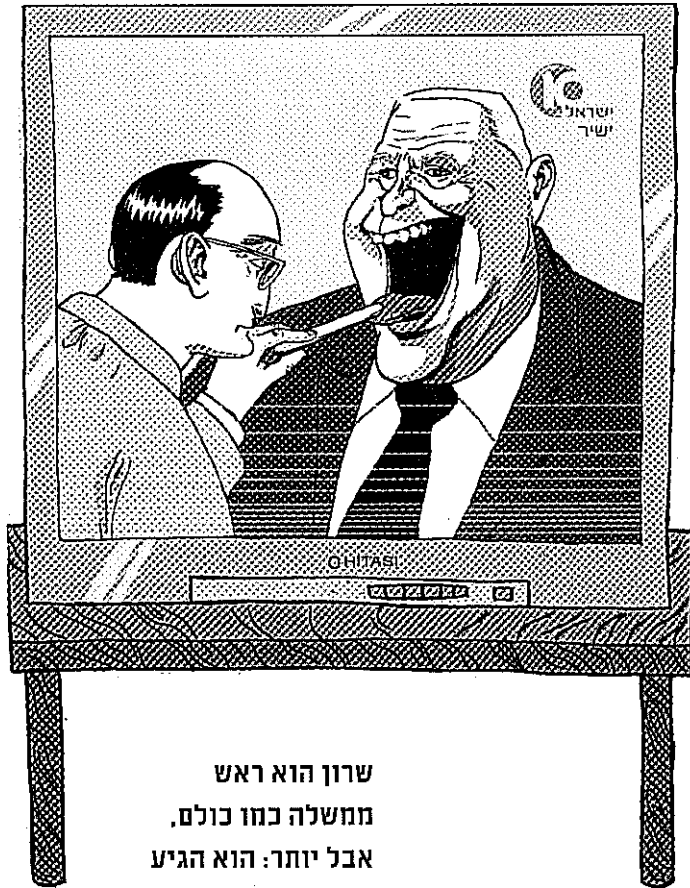
שנים אחרות קראתי את טורו היומי. השפה היתה נמוכה באורח מביך. הכותרות מפוצצות. החשוב מהול בטפל. אבל המידע היה שם: מודלף עמוק מתוך הקרביים של המנגנונים הממשלתיים. הוא היה בין חושפי עסקת הנשק איראן-קונטראס בתקופת

הנשיא רייגן, שאמורה היתה לממן גורמים ימניים במרכז אמריקה בתמורה לנשק שזרם לאיראן. היו כמה ישראלים שהתעשרו בעסקה המכישה הזו. הוא חשף את המזימה שנרקמה בסי.איי.איי, לגייס את המאפיה לצורך התנקשות בחיי פידל קאסטרו, את תמיכתו החשאית של הממשל האמריקאי בפקיסטן במלחמת בנגלדש, את עשוריות הבנקים הלוואה וחיסכון בארצות-הברית ועוד ועוד.

ההיסטוריונית דוריס קארנס, שכתבה לפני שנים ספר מרתק על הנשיא ג'ונסון ("לינרן ג'ונסון והחלום האמריקאי") סיפרה איך ארז ג'ונסון ושיווק ידיעות לכל בעל טור על-פי מידותיו. ג'ק אנדרסון הסכים לפרסם רק מסמכים מסווגים. ג'ונסון היה מעניק לחומר שרצה להדליף את הסיווג "סודי ביותר", ואז היה מטלפן לאנדרסון.

בניגוד לבעלי טורים אחרים, אנדרסון נמנע מלהתחכך בראשי הממשל. באירועים חברתיים לא ראו אותו: הראשים לא הזמינו אותו, והוא סירב ללכת. הוא עבר עם הפקידים בדרג הנמוך, טיפח את תחושת הצרף שלהם ואת מרירותם האישית, הגן על זהותם ועזר להם לנקום את נקמתם בבוסים. ההשוואה המתבקשת היא עם כוב וודוודר, חושף פרשת ווטרגייט, שבשנים האחרונות הפך מכתב-חוקר שלא עושה חשבון לאישיסורם האינטימי של הנשיא בוש וסגנו צ'יני. לאנדרסון זה לא היה קורה.

הוא התפשט יותר מדי: גם טור יומי בעיתון, גם אינספור תוכניות רדיו וטלוויזיה. בדומה לעיתונאים רבים במקומותינו, הוא דילל את עצמו למוות: ככל שהופיע יותר ידע פחות. מספר העיתונים שפרסמו את טורו ירד ל-150. התקשורת חדלה לצטט את המסמכים שחשף. כמו שקורה הרבה במקצוע האכזרי הזה, הוא מת פעמיים: פעם מחוסר עניין ציבורי, ופעם מפריקנסון.

אמיר אומר: ציור

שרון הוא ראש
ממשלה כמו כולם.
אבל יותר: הוא הגיע
לנקודה שבה המנדט
הציבורי שלו בא
ממנו וממנו בלבד,
לא ממפלגה, לא
ממצע, לא מתוכנית.
כאשר מנהיג מובהל
פתאום לבית-החולים,
המדינה מחסירה
פעימה. במקרה
של שרון החסרנו
פעילותיים

נסיך הגאות והשפל

האופן שבו מתואר עמיר פרץ בתקשורת ממחיש את נטייתה להיסחף אחרי גיבורים לשעה ולתקופה ללא עכבות נבליים לשעה

גילי דרובי היישיטיין

ע

מיר פרץ הפך מאנדרדוג לגיבור תקשורת בלילה דרמטי אחד; ליל הניצחון ההיסטורי שבו נבחר לראשות מפלגת העבודה. גם הפעם נכשלו טובי הפרשנים לנבא בזמן את המהפך שגרר אחריו סחרור של המערכת הפוליטית כולה. ומרגע שנודעו תוצאות וכייתו של פרץ, חיבקה אותו התקשורת חיבוק חם. אולי חם מדי. "היחס של התקשורת אל פרץ היה כאל מטאור חדש", מעריך עמנואל רוזן מערוץ 10. "התקשורת רעה לגיבורים חדשים ומרעננים, בטח בתחום הפוליטי ובטח במפלגת העבודה שהיא המשעממת מכולן". היקע לתפנית שחלה במעמדו של פרץ, לדברי רוזן, היא "אווירת בית הקברות ששררה במפלגת העבודה. אף אחד לא ציפה שהוא ינצח. התקשורת קיבלה זאת בהפתעה, והתחושה הראשונית היתה של אופוריה תקשורתית. הכתבים הפוליטיים התייחסו אליו בסוג של הכרת תודה על שגאל אותם משיממון. פתאום נכנס בן-אדם שהביא את האקשן. או זה רק טבעי שאנשים שמתפרנסים מהאקשן, יאהבו את האקשן. פרץ הוא בן-אדם שעיתונאים אוהבים לאהוב, כי יש בו משהו מחוספס ואמיתי". ריווחו על הסגנון החדש שמביא פרץ: "את ישיבות המרכז הרדומות בבית ברל החליפה האפלה ססגונית עם דרבוקות, ויז'ר חובש כיפה שסיים את נאומו בתפילה" ("ידיעות אחרונות", 21.11.05). מזל מועלם מ"הארץ" מסכימה שהתקשורת לא צפתה את בחירתו: "מאור עניין אותי הסיפור שלו, במיוחד על רקע השממה במפלגת

העבודה". גם ירון לונדון ("ידיעות אחרונות" וערוץ 10) אומר כי "הטלטלה הפוליטית הכליטה אדם שהיה אנדרדוג. שאר הגיבורים ישנים, ואילו עמיר פרץ, שעד לפני ימים הכל ניבאו לו תבוסה, הפך למנהיג של האלטרנטיבה. וזה מעניין. פרץ נתפס כאאוטסיידר שכבש את הממסד". הגל הראשוני היה אוהד, מפרגן ומלטף. ההיסחפות, כך נדמה, לא פסחה על אף אחד מכלי התקשורת. הכותרות בישרו על "מהפך בעבודה" ו"מפץ חברתי". "רעידת ארמוה", "מהפך", "הוריקן" ו"צונאמי" היו כמה מהדימויים שקיבל המנצח. פרץ תואר כ"לוחם", "בעל-בית חדש", "גיבור" ואפילו "גנרל חברתי", והמהלכים שלו הוגדרו כ"כיבוש", על הטוב הרע שבמושג הזה. "הסיפור של פרץ הוא סיפור עיתונאי מצוי", סבור נרבי איל מ"מעריב". גם הסיפור האישי שלו מדהים. הוא לא הגיע מהאליטה. לא היה מועמד כזה לראשות הממשלה. ההתלהבות התקשורתית גרמה לו להתחזק ולקבוע סדר-יום בצורה כוללת. פתאום מערכת הבחירות עברה לטדר יום חברתי. בשבועות הראשונים היתה התקשורת תחת רושם ההתלהבות מהבחירה שלו. אני לא חושב שהתקשורת התלהבה מעמיר פרץ רק מפני שהיא שמאלנית. הייתי מגדיד זאת כהתלהבות של תחילת הדרך". דרור ניסן, יועץ תקשורת שתומך בפרץ: "המים עמדו פה שנים והוא-פתח סתימה איומה". "המוסף לשבת" של "ידיעות אחרונות" (18.11.05) הקדיש לו כתבת שער. פרץ יכול היה רק להתבשם מהמחמאות. "הוא פוליטיקאי מיומן, פרגמטי, שנון... הוא יודע מראש מה הוא רוצה... הוא לא התפרץ, לא התווכח, לא התחנף... פרץ הוכיח שמנהיגות לא מקבלים: מנהיגות לוקחים", כתב נחום ברנע

("ידיעות אחרונות", "המוסף לשבת"). נחמה דואק ראינה את אשת סודו של פרץ, צעירה לוחמנית בשם רחל תורג'מן, וסקרה את נבחרת היועצים שמשפיעים על היו"ד החדש. הדימוי של פרץ כאיש משפחה טופח בראיונות עם רעייתו, אחלמה, ועם ילדיו ומקורביו. אילנה רייך ראינה את אחלמה פרץ בבוקר שלאחר הזכייה בתוכנית שלה בגליציה"ל. בתו, שני פרץ, הספיקה לככב בכתבת שער בעיתון "תל אביב". השינוי החיובי ביחסה של התקשורת לפרץ ניכר גם במישור הוויונאלי. לפני הזכייה התנוססו תמונות שלו מניף למעלה את ידיו במבט זועם. ואילו לאחר הזכייה הדימוי התקשורתי שלו מרוכך יותר. בכתבת השער ב"7 ימים", תחת הכותרת "התפרצות", הוא כבר נראה כמשקפיים שמשווים לו ארשת אינטלקטואלית. גם המתחבקים איתו סייעו לשינוי בתדמית. פעם הוא נראה מחובק ומחויך עם אבישי ברורמן, פעם אחרת עם אריה עמית, וכמובן, החיבוק המפורסם עם שלי יחימוביץ'. גם לסטיריקנים יכול עמיר פרץ לשלוח זרי פרחים ותורות. בחדרו שבכנית מפלגת העבודה מתנוססת תמונה של אלי יצפאן חמוש בשפם וב"עובדים". יצפאן היה הראשון שזיהה את הפוטנציאל הגלום בו. החיקוי שלו עזר לפרץ לבנות את הדימוי האוטנטי שלו: המאפיינים ההומוריסטיים האלה דווקא חיבבו אותו על הקהל. החיבה של יצפאן לפרץ הקרינה על החיקוי שלו. בתחילה לא היתה פרופרציה בין הנפח

כך הם כתבו עליו:

◀ "פרץ מתנהג כמו פריץ" (חיים ביאור, כלכלה, "הארץ" 7.10.94)

◀ "שכרון הכוח שלקה בו מנהיג ההסתדרות, עמיר פרץ, מעביר אותו על דעתו. עד כדי כך, שנכנס בו הרעיון המגאלומני, שבהבל פה שלו הוא יכול לסגור את המדינה כולה באמצעות הכרזת שביתה כללית... בגזירותיו אלה הופך עמיר פרץ הפופוליסט, המכריז על עצמו כמגן העובדים, ל"אויב העם"... ההסכמה הכללית לדבר מנהיג פה אחד - כמו במדינות הטוטליטריות (אהרון מגד, "הארץ" 10.11.03)

◀ "עמיר פרץ, בניגוד למענתו, לא מציל את הדמוקרטיה, אלא משגר אקרה לרקתה. התווה וזוהו שלו הוא סחיפה מהסוג הבזוי ביותר..." (גדעון רייכר, "מעריב" 1.05.03)

◀ "עמיר פרץ מנסה לסחוט באיזמים" (יהודה גולן, "מעריב" 21.10.03)

◀ "פרץ מדליק מדורה גדולה" (רוחי סיני, "הארץ" 24.10.03)

◀ "הפרץ הוא ערום" (נתמיה שטרסלר, כלכלה, "הארץ" 4.11.03)

◀ "עמיר פרץ, נחמשתם" (יעל פז-מלמד, "מעריב" 18.12.03)

◀ "...ההסתדרות של פרץ היא סטארט-אפ יוניוניסטי..." (משה פרל, "מעריב" 26.12.03)

כך הם כותבים עליו:

◀ "בואו לראות: פרץ שובר את השיניים - יו"ר העבודה הפטרי ניסה אתמול את כוחו באנגלית וינתקע במלים הקשות" ("ידיעות אחרונות" 14.11.05)

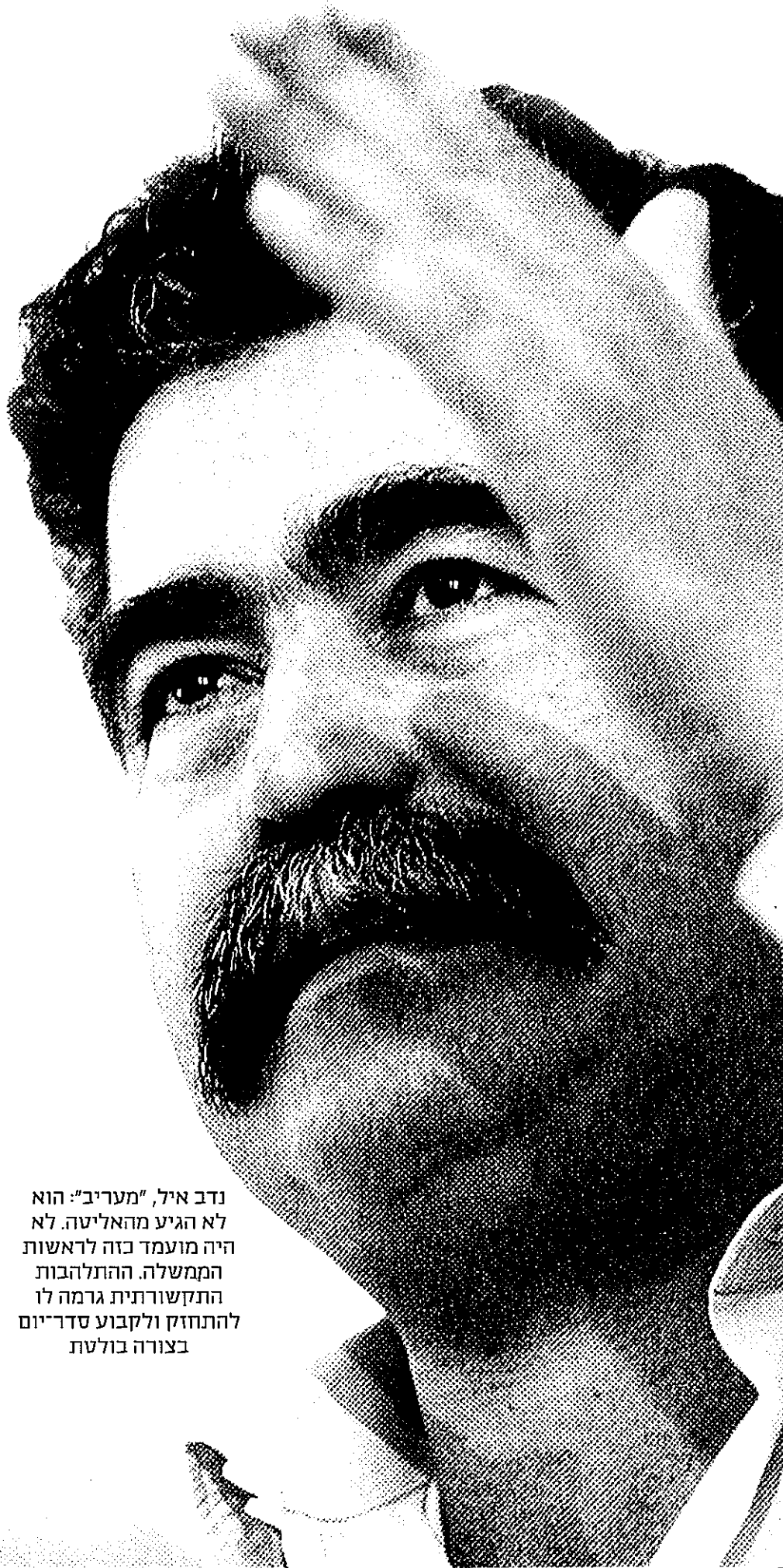
◀ "עמיר פרץ - מטאטא חדש בשכונה" (אהוד רצאבי, "ידה מרקר" 17.11.05)

◀ "הוא פוליטיקאי מיומן, פרגמטי, שנון... הוא יודע מראש מה הוא רוצה... הוא לא התפרץ, לא התווכח, לא התחנף... פרץ הוכיח שמנהיגות לא מקבלים: מנהיגות לוקמים" (נחום ברנע, "ידיעות אחרונות" 18.11.05)

◀ "הנאום של עמיר פרץ שלשום במפלגת העבודה הוכיח שיש לו יכולת התגמשות... הכיוון ברור: למרכז" (נתמיה שטרסלר, "ידה מרקר" 22.11.05)

◀ "פרץ פופולרי לא מפני שהצעות שלו ישיעו לנזקים, כמו העובדה שהוא נותן להם כתובת לפרוק את התסכול שלהם: העשירים" ("ידה מרקר" 24.11.05)

◀ "יו"ר מפלגת העבודה עמיר פרץ מתקשה למצוא תשובות בראיון כלכלי ראשון מאז נבחר" ("ידה מרקר" 9.12.05)

נדב איל, "מעריב": הוא לא הגיע מהאליטה. לא היה מועמד כזה לראשות הקמשלה. ההתלהבות התקשורתית גרמה לו להתחזק ולקבוע סדר-יום בצורה בולטת

שמילא פרץ בתוכניתו של יצפאן לבין המשקל שהיה לו בציבור, וכשהוא הגיע לבקר עובדים במפעלים, קיבלו אותו בחיקוי של "העובדים". פרץ הכיר ליצפאן תורה ואף הסכים להשתתף באחת התוכניות במערכון שנעשה עליו. לאחר הבחירה נכנס גם ל"ארץ נהדרת", עם המגאפון.

אפילו השפם תפס מקום תקשורתי. "יריעות אתר רונות" הקדיש כפולת עמודים במוסף "24 שעות" לש"אלה הגורלית, "האם בחירתו של פרץ לראשות מפלגת העבודה צפויה להחזיר את השפם לאופנה?" "בתחילה וכה פרץ לכינוי 'ההוא עם השפם', אבל ככל שהפעילות הציבורית שלו הלכה והסתעפה, כך תפס השפם נפח גדול יותר בדימוי הציבורי שלו, עד שהיו שטענו כי מדובר ב'השפם של המדינה'... 'אני מהפכן – זה מה שאומר השפם של עמיר פרץ'". פרופ' אביעד קליינברג סיכם: "מעולם לא נשפך דיו רב כל-כך לדיון בשיער הפנים של אדם" ("יריעות אחרונות", 29.11.05).

"הארץ" בלט בהתגייסות לטובתו. רווקא העיתון שידוע בעמדותיו הקפיטליסטיות ותמך במדיניות של בנימין נתניהו, הפליג בשבחי מועמד המזוהה עם תפיסה חברתית שמאלנית. הגישה הזו באה לידי ביטוי הן במאמרי מערכת והן במאמרים חתומים. יואל מרקוס היה אחד התומכים המובהקים בפרץ. כמאמרו ערב הבחירות הפנימיות בעבודה (8.11.05) יצא מגדרו: "מכריו מגדירים אותו מלח הארץ, אדם שתוכו כברו, שאומר את האמיתות שלו בלי כחל ושרק... פרץ הוא מנהיג אותנטי, בעל כושר עמידה, בקי יותר ממה שנרמה בצרכיה הכלכליים של המדינה בתקופה זו. והחשוב מכל, פרץ היה מייצגה האותנטי של הפריפריה... לפרץ משרדות, כמנהיג טבעי מהשטח, יש סיכוי להוליך את ישראל למהפך השלישי בתולדות ישראל. למרות השפם ולמרות הכלורית הוא לא ראוי ללעג". נרב איל מ"מעריב" מסביר: "הארץ" חשוב מבחינת מצביעי העבודה. ולכן,

לדעתי, התמיכה של 'הארץ' השפיעה על התוצאה". דרור ניסן מסכים ש"ב'הארץ' נתנו לפרץ לגיטימציה. כתבו שהוא אופציה ראויה במאמר מערכת. בין השורות אפשר היה להבין ש'הארץ' תומך בו, באופן זהיר, כדרכו של 'הארץ'. אבירמה גולן ודניאל בן סימון – אלה שמות שמחוברים למשנה שלי".

במהלך מערכת הבחירות הפנימיות בעבודה, לא התאמצה התקשורת לעמת את פרץ עם שאלות קשות, אולי משום שממילא היתה כל-כך בטוחה בנצחונם של שמעון פרס, שלא היה טעם להשחית מלים על עמיר פרץ. מיקי רוזנטל הכין תחקיר של "בולדור" על ההסתדרות, אך הוא שודר רק לאחר נעילת הקלפיות בפריימרי. רוזנטל מסר בתגובה: "מדובר בהחלטה מקצועית פנימית של מערכת התוכנית" ("מעריב", 6.11.05).

אולם עמיר פרץ לא התבשם ממצמדו התקשורת החדש לאורך זמן. ההיסחפות של התקשורת לעברו

שפה חדשה בעיתונות הכלכלית

תרומתו המעניינת ביותר של עמיר פרץ לשיח הפוליטי היא השינוי במעמדה של הגישה החברתית בשיח הכלכלי. פרץ אינו מהסס להשתמש בביטויים הלוקחים מהמילון הסוציאליסטי והסוציאלי-דמוקרטי על פערים בחברה, מדיניות חלוקתית ומדיניות רווחה, ומכריז: "אצלי לא יהיה ילד עני אחר"; "אעלה את שכר המינימום ל-4,700 שקל". כתוצאה מכך מוצפת התקשורת בנושאים חברתיים, שגולשים גם לעיתונות הכלכלית שזוהתה עם הקו של בנימין נתניהו.

גידעון עשת מ"יריעות אחרונות" סבור, כי "התקשורת הכלכלית, למעט חריגים ספורים, היא תקשורת ששכוחה בקונספציה תיאורטית ובפרקטיקה שמובילות לאותו כיוון: שוק חופשי ומינימום מעורבות ממשלתית. 95% מהעיתונים הכלכליים עוסקים בזה. עמיר פרץ מייצג כל מה שהוא ההפך ממה שהקונספציה מדברת עליו. הוא נתפס כמייצג משהו כוחני ולא תחרותי: וערי עובדים שמנצלים כוח כדי להשיג לעצמם הטבות. ופרץ, יו"ר ההסתדרות, מוזהה ונתפס כמי שזוהת תחת הדברים הכי חשובים בכלכלה".

מאז שנבחר פרץ לראשות העבודה, החלה רוח חדשה לנשב ואפילו פרשנים כלכליים ימנים מדברים רווחה. הריגונים על העוני ועל הצורך בצמצום הפערים תופסים נפח רחב יותר במדורי הכלכלה – מעוץ התפיסה הקפיטליסטית. "יריעות אחרונות" כותב על "מגיפת העוני" (2.12.05). מושגים כגון "סוציאליזם" ו"סוציאלי-דמוקרטיה" מועלים לדיון, לא רק כשקי חבטות מדברים על פערים: "הרפורמה במס הגדילה הפער בין עשירים לעניים" ("יריעות אחרונות", 1.11.05) או "מרכז טאוב: למרות הצמיחה – גדלו הפערים החברתיים" ("יריעות אחרונות", 21.11).

עמנואל רזון מערוץ 10 סבור שהתהליך הפור: "התקשורת יותר חברתית בשנים האחרונות, ואולי זו גם אחת הסיבות לכך שפרץ תפס". גם אלוף בן, "הארץ", מצביע על מגמה שמאפיינת את השנתיים האחרונות: "עיתונות שמרבה להתעסק ברווחה. יש פה זרם תקשורתי חזק שפרץ נבנה עליו וגם יצר אותו. גם הסיפור של ויקי כנפו מראה שפרץ היה גורם פעיל. בריוק כמו שנתינו ניצל את הגל התקשורתי של מדורי הכלכלה שאוהבים אותו. פרץ ברא את מבשריו. הסיפור האוהד של מצוקות העוני הוא מבשרו של פרץ. מבחינה תקשורתית השרה היה בשל למאבק בעוני ובפערים". "מתפתח כאן עימות חזיתי בתקשורת הכלכלית בין זרם חברתי, שהוא חזק ויש לו תומכים רבים בתקשורת, לבין זרם שתומך בכלכלה החופשית של נתניהו", סבור רביב דרוק. לדבריו, "פרץ הוא ביטוי לזרם החברתי בתקשורת הישראלית. אין ספק

שיש פה נטייה פוליטית. יש עיתונאים שרוצים בתחייתה של מפלגת העבודה. ההשערה שלי היא שגם העיתונים הכלכליים מבינים את בעיית העוני וחושבים שזה סוג של תנועת מטוטלת, שהלכנו בחוק ככיוון אחד ואולי צריך ללכת לצד השני. יחד עם רצון לתת צ'אנס".

ואכן סבר פלוצקר מ"יריעות אחרונות" זיהה את הפוטנציאל של פרץ עוד לפני נסיחתו. פלוצקר, בעבר מגדולי התומכים של נתניהו, כמיע זה כשנה במאמרו תמיכה בפרץ: "הוא לא בולשיביק", הוא טורח להרגיש. "יש מי שמנסה להציג את פרץ כמי שמחזיק בעמדות כלכליות וחברתיות קיצוניות. זו שטות מוחלטת. השקפת עולמו דוגלת בכלכלה תחרותית-אנושית" (11.11). גם בבולג שלו ב"ynet" כתב פלוצקר: "פרץ טוב לישראלים" (10.11).

אפילו ב"דה מרקר" הפגין אהדה כלפי עמיר פרץ לאחר בחירתו: "...איי אפשר שלא להשתאות" ("דה מרקר", 11.11) ועוד כתב כי פרץ שוקד לטפח תרמית ממלכתית של מנהיג פועלים שקול הזונח את הטיסמאות המתלהמות. "עמיר פרץ סוחף את המפלגות: מגבשות מצע חברתי-כלכלי לקראת הבחירות" (17.11.05); "עמיר פרץ – מטאטא חדש בשכונה" (אהוד רצאבי, 17.11). נחמיה שטרסלר כתב: "הנאום של עמיר פרץ שלושם במפלגת העבודה הוכיח שיש לו יכולת התגמשות... הכיוון ברור: למרכז" (22.11). עם זאת זוהירו הכותרות ב"דה מרקר" מ"אפקט פרץ", שכיוונו לירידות שערי הבורסה.

אלא שכמו בעיתונות הכלכלית כך גם בעיתונות הכלכלית, כעבור זמן קצר החלה ההתלהבות שוככת. ב"דה מרקר" פורסמו כתבות שביקרו את הפופוליוס של פרץ: "הפופולריות של העוני עוד עלולה לעלות ביוקר רב" (21.11); "פרץ פופולרי לא מפני שהצעות שלו יסייעו לנוקמים, כמו העבודה שהוא נותן להם כתובת לפרוק את התסכול שלהם: העשירים" (24.11). "דה מרקר" הקדיש שער שלם לראיון עם פרץ, תחת הכותרת: "עמיר יו"ר העבודה מתקשה למצוא תשובות" (9.12).

רותי סיני מ"הארץ" מבהירה: "מי שתמיד פרגן לפרץ ממשיך לפרגן לו. מי שמעניינים הם אלה שהיו מאור ביקורתיים כלפיו. שם אני רואה שינוי. הם נסחפו בהתלהבות הכללית והבינו שהם לא יכולים לשבת בימין ולירות בליסטראות לעברו. אני מכוונת בעיקר לבעלי טור בעיתונות הכלכלית בארץ. יש יותר פטרנליזם כלפי פרץ. יש לי תחושה שהקבלה שלו בקרב בעלי טור בימין הכלכלי היא על תנאי, בהנחה שאם זה באמת מה שכולם רוצים, ניתן לו צ'אנס, אבל שלא יעשה שטויות". לדברי סיני, "חלק מהכתיבה על פרץ לא מספיק ביקורתית. לי היה קל יותר לקבל כתיבה כזו כשהוא היה אנדרדוג מאשר עכשיו".

כותרות העבר: "אפל", "חשוד", "כוחני"

לא תמיד פונק פרץ בידי התקשורת; במשך שנים, היא בקושי ספרה אותו. בשנות השמונים הוא היה חלק מהשמינייה היונית במפלגת העבודה, ולא דווקא הבולט שבה מבחינה תקשורתית. בשנות התשעים, לאחר חזרתו לחיים רמון ושובו של רמון לממשלה, לאחר רצח רבין, קיבל פרץ לידיו את ההסתדרות. השביתות היו שנויות במחלוקת, והוא היה בעין הסערה. התקשורת הכלכלית הסתערה עליו. מרב הסיקור על יחסי העבודה במשק נותב לעיתונות הכלכלית, שלא החמיאה לו. הדימוי התקשורתי שלו היה של עושה דברים של הוועדים הגדולים.

פרץ ומפלגתו "עם אחר" לא היו אחרים גם על הכתבים הפוליטיים. נכתב עליו כי "הוא מבין היטב שתוכניות הטלוויזיה לא היו מעירות אותו מהתרדמת בשביל שסתם יביע מורת רוח. הוא יודע שאם קוראים לו לאלפן, מצפים ממנו להיות נחוש, עצבני, בלתי מתפשר" (חנוך דאום, "מעריב", 17.09.03).

יועצי התקשורת של פרץ מעדיפים לשכוח את התקופה הזו, שבה התחננו לכתבים לכסות את מסיבות העיתונאים שלו. פרץ תואר כ"סוציאליסט", "דיאקציונר", "מנהיג עובדים אגרסיבי" ומייצג הוועדים הגדולים. תום וגנר, יועץ התקשורת של פרץ: "זה לא מקדי שיש מלות קוד שחורות על עצמן: 'אפל', 'חשוד', 'כוחני', ההסתדרות היתה שק החכשות הלאומי בשנים האחרונות. דיברו עליה כעל מנגנון מושחת ואפל. לפרץ היתה תרמית תקשורתית של מנהיג פועלים כוחני שמוכיל שביתות אלימות. גם לאורך כל הפרימריז למפלגת העבודה פרץ הוצג כאיום על מפלגת העבודה, כרמות כוחנית".

צינום: רויטרס

עמנואל רוזן, ערוץ 10: פתאום נכנס בן אדם שהביא את האקשן. אז זה רק טבעי שאנשים שמתפרנסים מהאקשן, יאהבו את האקשן. פרץ הוא בן אדם שעיתונאים אוהבים לאהוב כי יש בו משהו מחוספס ואמיתי

במאמר המערכת "מבחן ראשון לפרץ" (5.12): "מאז נבחר עורך פרץ תקווה... אך כמה ממהלכיו כבר מאיימים לשבש תקווה זו. למרות הטיפחות על השכם והחיך הרחב הוא מעורר אצל רבים מעמיתיו את התחושה, שאינו משתף אותם בפרק החשוב הזה של תמורה אפשרית".

התקשורת מתפכחת משכרונה וכעת היא חוזרת לראות גם את פרץ בממדיו הטבעיים. "התקשורת נעה בין הקצוות של נבזות דוחה ושרירותית לבין האדרה", מאבחן רדור ניסן. אודי סגל נזכר ב"דימוי שלו של פקיד הסתדרות עם שפם. התייחסו אליו כאל קוריוז. מנהיג חברתי, מחולל שביתות. אף אחד, גם תומכיו הגדולים, לא העז לתאר אותו כמישהו שיכול להגיע לליגה הלאומית. רק כשהבינו שיש לו אהרה בקרב המרפקים של מפלגת העבודה, החלה האווז להיות כרויה גם למסר שלו". "בתקשורת אוהבים להתלבש על דמות חדשה בפוליטיקה ולהרים אותה לגבהים חדשים ואז לאט לאט נוחתים למציאות. כך נהגה התקשורת גם במצנע, בברק ובביבי", מזכיר עמנואל רוזן למי שכבר הספיק לשכוח כיצד נוהגת התקשורת בגיבוריה התורגנים. ואילו רביב דרוק מערץ 10 מצביע על כשל מרכזי בסיקורו של פרץ: חסר תחקיר מקיף שיברוק אם יש ממש בטענות שהעלה אהוד ברק, בעיקר, על "מפ" קד האנוסים והארגונים". לדבריו, "מרחפת עננה מעל עמיר פרץ שלא ברור אם היא נכונה או לא, ועד היום התקשורת לא נתנה תשובה בעניין. יש נטייה שכיחה בתקשורת להקב כוכבים חדשים".

פינתה מקום לתגובת נגד גורפת באותה המידה, זמן קצר לאחר נצחונה. אמנון אברמוביץ' החל לחבוט בו בטורו ב"אולפן שיש". הוא אפילו ידע לספר, שהעבודה כראשונה תוכה למספר המנדטים הקטן ביותר בתולדותיה, ונידב, בשם "גורמים בעבודה", סיסמה: "עם אחר – שפם אחר". ככל שיריבו של פרץ במפלגת העבודה ובמפלגות האחרות החלו להתאושש מבחירתו ולהחזיר מהלומות, השתנתה גם הנימה בתקשורת. יומיים אחרי בחירתו יצא "ידיעות אחרונות" ככותרת: "בכירים בעבודה נועצים שייניים במנהיגם החדש: 'חוצפן, ריקטטור, בריון'" (14.11.05). סימנה קרמון כתבה עליו: "קפץ לו העמיר... תגובתו של פרץ היתה חסרת פרופורציות. לא פלא שבלשכתו של שרון אמרו, שמי שמעיד על עצמו שהתקשר 22 פעמים בשעה וחצי, כדאי שילך להיברק". גם הנאום שנשא פרץ באנגלית עורר לעג מיוחד. "בואו לראות: פרץ שובר את השיניים: יו"ר העבודה הטרי ניסה אתמול את כוחו באנגלית ו'נתקע' במילים הקשות" (14.11.05). בתחילת דצמבר התפוגג החידוש שבניצחון והלכו והתרבו הכותרות השליליות על התנהלותו, בנוסח: "מחרף הכעס על פרץ בעבודה: משתלט על מוקדי הכוח" (5.12) ו"בכירים מבקרים את מקורבי פרץ על הירידה בסקרים" (8.12). העיתונות החלה לבקר אותו על מהלכיו: עמעום המסרים החברתיים, כינוס "התייעצות בטחונית" לאחר הפגיעה בנתניה, השמעת הצהרות לוחמניות נגד הטרור הפלסטיני. אפילו "הארץ" יצא בביקורת

ההצלחה היא המסר

שלי יחזמוביץ' יודעת לעבוד. את זה אייפאשר לקחת ממנה. נבונה, חריפת שכל, רהוטה, יודעת איך צריך לעשות מה. במשך שנים היא קידמה נושאים קרובים ללב, ובמידה שארם אחד מסוגל לתרום לשינוי תודעה, היא בהחלט עשתה זאת. העמדות שלה תמיד בלטו בנוף, תמיד היו חריגות, מעוררות עניין, אך לעולם היה הסיפור "שלי ומלחמתה באלימות נגד נשים/ במלחמת לבנון/ בעושי האשה העוברת/ בהפרטה הפרועה" וכך הלאה וכך הלאה. לא דווקא המאבק עצמו, אלא בולטותה של שלי בו היתה הסיפור, וזו תרמה, בלי ספק, גם לקידומו של הרעיון שעל הפרק. אלה הישגים תקשורתיים ותודעתיים לא מבוטלים.

עכשיו, אחרי שנים ארוכות של נסיונות להשפיע על מהלך האירועים במדינה בכוח לשונה, היא החליטה להפסיק לשבת ביציע ולהצטרף לעשייה. אולי גם היא חשה, כמו לא מעטים, שכולטות בתקשורת אין פירושה בהכרח יכולת לשנות באמת. רעש והמולה לפעמים מזויזים משהו, בעיקר בשוליים, אבל בדרך-כלל, בעוד הרעש וההמולה בעיצומם, מישוהו אחר עושה מעשה. כפי שהיא עצמה הגדירה זאת, "במקום לעשות 'גילוי דעת' חריף נגד צעד זה או אחר שהתקבל בוועדת הכספים, למנוע שאני לא אשב שם ואטרפד אותו?". קשה להחליט אם זו אמירה שיש בה תמימות, או תחושת כוח לא ממש פרפורציונלית. האם שלי יחזמוביץ', שבילתה לילות כימים במסדרונות הכנסת, אינה יודעת מה כוחו של חבר ועדת כספים לטרפד מדיניות או לעצב אותה? היא נכנסת לזירה שונה, וככל שאפשר ללמוד מן האינטליגנציה ומן השאפתנות שלה, טובים הסיכויים שתלמד אותה ואת כלליה במהירות, מה גם שהיא מכירה אותה היטב מן הצד, מקרוב, יותר מרבים אחרים שמתרפקים כבר שנים על שערי המשכן. בפוליטיקה האישית כלייך שלנו, שבה הכל מסתובב סביב צרכיו של הפוליטיקאי ומה טוב עבורו, כוכב תקשורת יכול להרגיש בנוח.

צריך לומר, הכניסה שלה לזירה חלקה ונטולת קשיים. היא לא נאלצת לכתת רגליה ליותר מדי כינוסים נידחים. די לה בכמה הופעות מאתגרות וברוח הגבית העזה של המנהיג והתקשורת, לטוב ולרע, והבולטות הזאת משרתת אותה היטב. גם עימות חריף עם לונדון וקירשנבאום, שתוקפים אותה על מגבלות ידיעותיה בכלכלה, לא בהכרח מזיזי לה. ואם היא תלמד לענות, ולא רק לשאול, הפוליטיקה רק תצא נשכרת מהצטרפותה אליה. אין שם הרבה אנשים ברמתה.

אלא שכאשר האישיות היא המסר, מי כמו שלי יחזמוביץ' יודע שגם הדרך היא המסר, ואופן ההתנהלות משדר יותר מהרבה מלים נכונות ומתחכמות. וגם אוהריה הרבים, ואני בתוכם, מתקשים לבלוע את אופן המעבר שלה בין שני צדי המתרס. ברכה אישית לפוליטיקאי מנצח, ומיד אחריה ראיון מפרגן איתו, ולאחר ימים אחדים ההכרזה כי בעצם כבר שנים ארוכות היא מאמינה בו ובדרך, ולכן ברגע זה הרי היא מצטרפת אליו, ואחרייך מתפרסם שבעצם היא התפקדה למפלגתו כבר ימים אחדים קודם לכן – זה קיצור דרך ראוי לגינוי. מי שאוהבים להטיף לאחרים ליטול לעצמם תקופת צינור בדרך לפוליטיקה, חייבים להחיל אותה על עצמם. שלי יחזמוביץ' עצמה מודעת לקושי ואומרת, שבמצב עניינים תקין זה לא היה קורה, אבל לא היתה לה ברירה. ובכל זאת, תמיד יש ברירה, ותמיד אפשר להתנהל אחרת, כי בכך היא רק חיוקה את הזימוי של התקשורת המשוחרת, המוטה.

התשוואות שלהן זכתה שלי יחזמוביץ' מצד לא מעטים מהעמיתים והעמיתות היו כנות. את המחמאות על עבודתה, על ה"אג'נדה" ועל המסירות והמקצועיות היא יכולה לקחת איתה בדרכה לעולם החדש ולתלות במסגרת כחזרה שבכנסת, אם וכאשר. גם ההתקפות של לא מעטים, שיצאו חוצץ נגדה ודיברו כנגות האג'נדה והמחויבות האידאולוגית ובזכות הצורך של אנשי תקשורת להקפיד על ניטרליות, היו צפויים. אגב, בין התוקפים את שלי על הבעת עמדות פוליטיות בפומבי היו כאלה שאינם נמנעים מכך בעצמם, גם אם הם לא עושים זאת במקום עבודתם הציבורי, אלא מרחיקים לשם כך ומצאים בימות תקשורתיות אחרות. דברים רבים נאמרו ונכתבו על כך בשבועות האחרונים, וככל שמערכת הבחירות צוברת תאוצה, הם ראויים יותר לעיון. אולי לא מיותר לחזור ולומר דברים שנכתבו כאן לא אחת: אין אדם שאין לו אג'נדה. ואם יש כזה, הוא מעורר חשד. אין אדם שתי בארץ הזאת ואין לו דעה על התהליך המדיני ועל הפערים בחברה. השאלה היחידה כשמדובר באנשי תקשורת היא, עד כמה הם נותנים לעמדות אלה להכתיב את התנהלותם מול אלה שמחזיקים בדעות הפוכות מהם. לא ניטרליות היא המבחן, אלא הגינות ושקיפות. ואלה הן מצדך נדיד מאוד כמקומותינו, וכחודשים הקרובים יהיו נדירות יותר ויותר.

בתחילה היתה הבטחה גדולה. הבטחה למערכת בחירות מעניינת, אחרת מכל מה שידענו עד היום, עם עמדות מגובשות ומקוטבות ושיח אחר, חברתי. אפילו הביטוי "חברתי" לבש אופי שונה, מרענון, תהיה משמעותו אשר תהיה. פריצת המדהימה של עמיר פריץ, כנגד כל הסיכויים, החואים והפרשנים המרוצים כלייך מעצמם, שידעו לספר בחיך יודע-כל שהפעם הזאת הבחירות הפנימיות בעבודה יהיו חוויה מתקנת לשמעון פרס – חוללה טלטלה גדולה בנוף. טלטלה מבורכת אחרי שנים ארוכות של קיפאון משמים. הטלטלה אכן דבקה גם במרווחים, שדיברו בעניינים נוצצות ובלשון של סופרלטיבים

על העידן החדש. פרס חזר לתפקירו הישן־נושן, ופרץ געשה לכוכב חדש. גם אשתו וילדיו נכנסו בלי קושי לתפקידיהם. אפילו הפרשנים הכלכליים שינו לכמה ימים את טעמם ואת שפתם, ושכחו לרגע את הגידופים המוכרים בליכך כלפי כל מי שמעז לדבר "חברתית". שלא לדבר על הפוליטיקאים, ששמעו, קראו, ראו והטמיעו.

אבל החידוש לא האריך ימים. גילדת הפוליטיקאים התעוררה ונועקה להגן על האינטרסים שלה, ומצאה בתקשורת כר בשל ופורה. כי לא רק הפוליטיקאים לא יודעים איך לאכול את התופעה החדשה הזאת, גם הכתבים והפרשנים, שכועסים על כשלונם בצפיית התהליכים במפלגת העבודה, ומי הוא חושב שהוא בכלל, עמיר פרץ. עכשיו הם תובעים ממנו את המחיר, והוא מתעקש לא לרדג על אף טעות ותקלה ומרוויח ביושר את החרפות שמוטחות בו. הוא בחברה טובה. גם הליכוד הוא טרף קל מאוד לכל פרח עיתונאים שלומד להשחית את עטו ואת לשונו. אחרי שנים רבות של יחסי מיאוס ותנופה לסירוגין עם חברי מרכז הליכוד, עכשיו אפשר להסתער עליהם בלא לחשוש.

מול הבלגנים, התככים, הגורמים האנונימיים, הלכלוכים ומה לא, יש גוף אחד שעליו מדברים רק בסופרלטיבים, ואם יש ביקורת, היא מוצנעת ונאמרת בחיוך. מפלגתו של ראש הממשלה, קדימה, היא חביבת התקשורת של 2005/6. כולם מתחרים בהבעות התפעלות מהתעוזה, מההתנהלות, ובעיקר, כמובן, מההצלחה. כי אין משהו שהתקשורת אוהבת יותר מההצלחה. אלא שאפשר גם אפשר לספר בעזרת אותן עובדות ממש סיפור אחר לחלוטין: על מפלגה מפחידה למדי, שאיש לא יודע מה היא רוצה ולאן היא הולכת, חוץ מהנאמנות המוחלטת למנהיג שידע הכל ואפשר ללכת אחריו בעיניים עצומות. ואם הוא כושל לרגע, כשל מוחי קל, מי אנחנו שנעז להרהר במגוון התוצאות הלא סימפטיות העוללות להיות לאירוע הזעיר הזה. לא נעים. בכל פעם שהמשפט האחר "ראש הממשלה מרגיש נפלא, נפלא, נפלא" חוזר, צץ הביטוי האנגלי על הגברת ש"מוחה יותר מדי". וכך יצא, שגם האירוע הבריאותי הפך לעוד הוכחה לחוסנו העלאנושי של המנהיג האחד והיחיד.

רבים מחברי המפלגה הוו גאים בכך שאין להם מושג מה המצע שלה, מה העמדות שלה, ועיקר קסמה בכך שהיא מאפשרת כניסה לפוליטיקה בלי החיכוך המיווע והמגעיל עם השטח. אפילו נסיבות הצטרפותם הרוחה של שאול מופו, צחי הנגבי או רונית תירוש למפלגה הזאת תוארו כהוכחות לפגמים באישיותם של המצטרפים, ולא ככשל מרכזי מאוד במפלגה שקלטה אותם ובככריה הבכירים ביותר. הקלון – למופּו והנגבי, הניצחון – לשרון. לקדימה יש עוד כמה וכמה צדדים אפלים, מיני פרשיות משפטיות שצל כבד של שחיתות עולה מהן. אבל למה להיטפל לפרטים, אפשר לרווח עליהם, ולהמשיך מיד הלאה. לעיקר. להצלחה הגדולה.

אבל רגע, הרי גם זו אג'נדה. וגם ההתפעלות היא אג'נדה. וידוע, שאם כל ההצלחות היא ההצלחה עצמה, וברגע שמכריזים על סיפור הצלחה, סופו שהנבואה מגשימה את עצמה. אלא שהאג'נדה הזאת מעורפלת, ולכן חשודה הרבה יותר מוּו המוצהרת, הגלויה. פרשן חשוב ובר־סמך, שמופיע בטלוויזיה בשבוע שבו ממליצה המשטרה להגיש כתב־אישום נגד צחי הנגבי, ומזכיר את סיפור האהבה הלוחט בין הנגבי לבין נשיא בית־המשפט העליון, בהיות הנגבי שר משפטים נוח וצייתן, גם הוא פועל על־פי אג'נדה. פרשן חשוב מאוד אחר, שאינו מסתיר כלל את צהלותיו לנוכח תוצאות סקר המבשר על המשך הירידה בכוחן של

העבודה ושל הליכוד והמשך העלייה המסחררת בכוחה של קדימה, גם הוא מדבר מתוך אג'נדה. אם תחת התואר "כתב מדיני" בתחנת רדיו מובילה אנחנו מקבלים ציטוטים מפורטים של דפי המסרים של "גורמים בכירים בקדימה", בלי כל שיפוט, אפשר לחסוך הרבה מאוד תקציבי פרסום.

הרי אפשר לספר את סיפור הבחירות הזה גם אחרת. לא רק במונחים של משחק כדורגל או כדורסל, עם שחקני חיווך העוברים מקבוצה לקבוצה ועם תוצאות עולות ויורדות על הלוח. אפשר לספר גם נראטיב, סליחה על הביטוי, של מפלגות פוליטיות ותיקות, ממוסדות ועתירות הישגים וכשלונות, שנמחקות לנגד העיניים לטובת יצור בלתי ידוע, פרי המצאה של יועצים ואסטרטגים למיניהם. יצור שנהנה אך ורק מהתשוקה עתיקה היומין לאיש חזק, לכוח חזק, אנטי־פוליטי, שישחק בזירה ככל העולה על רוחו, תוך בוז עמוק ומופגן לכל הכלכליים. יצור מבחיל למדי, בעצם. והרי כשהתקשורת רוצה, היא יודעת לספר סיפורים כאלה. אך כאמור, מי יכול לעמוד בפני ההצלחה, ולהיות חלק ממנה? וגם זו אג'נדה.

צילום: איל סואג

כאשר האישיות היא המסר, מי כמו שלי יחימוביץ יודע שגם הדרך היא המסר, ואופן ההתנהלות משרד יותר מהרבה מלים נכונות ומתחכמות. וגם אוהדיה הרבים, ואני בתוכם, מתקשים לבלוע את אופן המעבר שלה בין שני צדי המתרס

הנושא: "בטיפול"

מזנוכלוגים מהבטן

ההתייחסות למתרחש על המסך בסדרה "בטיפול" כמציאות טיפולית חצתה גבולות. עד כדי כך, שהשחקן אסי דיין הוזמן לדימונים מקצועיים של מומחים לבריאות הנפש. ויש גם קורס עליה באוניברסיטה

נורית קנטי

מתי
לא היה כיר מספיק?

השחקן אסי דיין
במסגרת הסדרה "בטיפול"

אורי אבנר
במסגרת הסדרה "בטיפול"

אורי אבנר
במסגרת הסדרה "בטיפול"

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

כמה שדאי מכנס לדגורם
אחר כך נעשה את המסך

" או בגלל זה הפסיכולוגיות שלי 'עודכנה' את התערוכה, בגלל הסדרה?" (ש', מטופל אצל פסיכולוגית כבר שלוש שנים).

העלאת מחירי הפגישות אצל חלק מהפסיכולוגים היא רק אחת מהתוצאות הסוחפות של סדרת הדרמה "בטיפול" ששודרה ב"הוט". מטפלים רבים חשים שהסדרה "הוציאה אותם מהארון" ונתנה לגיטימציה חברתית לגשת לטיפול נפשי, וזו לא ההשפעה היחידה של פרקי הסדרה על הציבור הרחב. בעשרת השבועות שבהם שודרה הסדרה, היא גררה תגובות מכל הקצוות. מטפלים, מטופלים, מתלבטים וגם צופים שרק רצו לראות טלוויזיה. בניגוד לתוכניות הריאליטי, שהן הדבר הכי רחוק מהמציאות שיש בטלוויזיה, הפורמט החדשני הזה יצר הזדהות גבוהה מאוד של הצופים עם השידורים, עד שלא תמיד ניתן היה להבחין היכן עובר הגבול בין הרמיון למציאות.

בין אמת לבדיה

" הסדרה מוכיחה עדי כמה הגבול בין וירטואלי למציאות נשחק. הווירטואלי הופך לאמת שעלי פיה נשפטה המציאות. מטופלים באים ושוואלים למה את לא אומרת בכה או אחרת, הם יכולים לשאול אם גם אני עוברת דברים כמו שראובן עובר, אם אני מרגישה עוצמות כאלו של רגש. פעם השוו אותי לראובן ואמרו לי במה אני כמוהו. היו ששאלו אם גם לי יש גילת, אם גם אני מרגישה למטופלים שלי מה שראובן מרגיש כלפי אלה שלי" (ר"ר צביה זליגמן, מנהלת היחידה לטיפול בנפגעי טראומה מינית במרכז הרפואי ע"ש סוראסקי, תל-אביב).

למי שאינו בקיא ברזי הסדרה, נסביר כי מדובר בפרקי טיפול, כאשר לכל מטופל יש יום קבוע בשבוע, וכיום חמישי הפסיכולוג עצמו, ראובן (אסי דיין), הולך ליעוץ אצל מודריכתו שגם היא פסיכולוגית (גילה אלמגור).

" בהתחלה, הצפייה היתה לי ממש קשה, רק לאחר זמן מה הצלחתי להתרגל לעבודה שזו רק סדרת טלוויזיה וליהנות ממנה כבז" (ר', מטופלת).

" הסרה לקיחת אחריות של המטפל – הוא מוסיב הכל על המטופלת: היא גורמת לו להרגיש כך וכך. אלה דקויות מקצועיות, אך יש להן השלכות: זה יכול ליצור בלבול באבחנה מתי המטפל מועיל בתפקידו. במפורש שלו עם נעמה – זה ממש נח בשבוע שגויאות. שהרי מלכתחילה הוא היה צריך להילחם על הטיפול, להודות ברגשותיו ולהמשיך לטפל בה, ולא להפוך לרומן" (יעידית קליינרפ, פסיכולוגית קלינית, יועצת לסדרה בפרקי הטיפול הוגי ועורכת הפרזום "בטיפול" שעסק בסדרה, כאתר האינטרנט "פסיכולוגיה עברית").

בין המטפל למודריכו

" ראיתי תגובה של בהלה בקרב צעירים, שנפגשו עם הסובייקטיביות של המטפל; הסדרה שברה את האשליה של הבעיה שהופכת את הפסיכולוג לאדם חסר חיים אישיים, ששום דבר אינו מפריע לו, שהוא שם רק בשביל המטופלים. אנשים נבהלו מההורבה שעובר ראובן. התעוררה פתאום השאלה – מה, הפסיכולוג שלי מדבר בכה גם עלי?" (יעידית קליינרפ).

" העובדה שמאחורי מטפל עומד קולגה, מנחה, מושהו שעומד לצדו – למטופלים אחרים זה גילוי. זו ידועה שעלולה לעורר חרדה, אך זה חשוב שהמטפל ידע שהמטפל הוא בן-אדם" (יואב כרושי, פסיכולוג קליני מומחה).

הפרקים של ימי חמישי הפגישו לראשונה מטופלים רבים עם העובדה שגם למטפלים יש מטפלים, שמסייעים להם ומנחים אותם מבחינה מקצועית. אף שרוב הפסיכולוגים שראוינו לכתבה זו העירו כי ההנחיה בסדרה אינה משקפת כלל את מה שקורה במציאות, עצם קיומה עורר הדים רבים. לעומת הדרמטיות הטלוויזיונית המוגזמת של פרקי ההנחיה, מעידים רוב המטפלים ששאר הפרקים, שמציגים את הפסיכולוג כמטפל, קרובים מאוד למציאות כרוב המקרים. ככלל, רוב הפסיכולוגים די מרוצים מהסדרה, שפתחה צוהר לעולמם והעלתה את הלגיטימיות של הטיפול הנפשי, גם בעיני הציניקנים הגדולים ביותר.

חשיפת קודש הקודשים

" יש בדיחות על פסיכולוגים וכמה ספרים. הדין מזה התחום פועל תחת מעטה של סודיות ומסתורין, שני אנשים נכנסים לחדר ומי יודע מה קורה שם. הסדרה הזו פתחה צוהר למקום מאור אינטימי. אני מרגישה הקלה, סוף-סוף מבינים אותנו, לא מסתבלים עלינו מוזר, אחרים מרגישים שזו מציאות, חודרים לנו לקדשי הקודשים, והיום כולם יודעים מה יש ב"י. "מבין כל המקצועות שעשו עליהם סדרות טלוויזיה, הפסיכולוגים הכי מתרגשים מזה. עוד לא פגשתי עורך-דין שהתרגש מפרקליטו אל-איי או מיאלי מקבילי. קיבלנו לגיטימציה ציבורית" (ר"ר נעמה בראון, פסיכולוגית קלינית).

" החורים שלי יודעים סוף-סוף מה אני עושה בחיים" (יעידית קליינרפ).

הלגיטימיות שקיבל המקצוע משמחת את הפסיכולוגים וגם את כסיהם, על אף הביקורת שנשמעה פה ושם על מחיר הפגישה עם ראובן, מטופלים רבים מעדיים על עדכון התערוכה כלפי

מעלה בעקבות הסדרה, והמטפלים מעידים על מספר פגישות הולך וגובר.

" אצלי מספר הפגישות עלה פלאים, ואני שומעת על כך גם מעמותים שלי, היו אלי טלפונים של אנשים שצפו בסדרה, וגם בספרים של הסדרה באינטרנט פונים אלי בעקבותיה. הסדרה הפילה אצל אנשים איזה אפימון, אנשים שהתלבטו ואמרו, 'אם איילת זורר יכולה, גם אני יכול'" (יעידית קליינרפ).

" אין לי נתונים סטטיסטיים אך אני מבין שיש יותר פגישות גם של אנשים שחוזרים לטיפול, הסדרה עוררה את החזרה לטיפול" (ר"ר רוני באט, יועץ מקצועי לסדרה).

יש לציין בהקשר זה כי לא כל הפסיכולוגים שראוינו לכתבה זו מעדיים על עלייה במספר הפגישות, וכן אין אישור סטטיסטי לכך, אך רובם ככולם מעדיים כי הסדרה חררה לחדרי הטיפול כמעט בכל הקשר אפשרי.

השוואת ביצועים

" פעם שאל אותי מטופל למה אני כמו ראובן. הסדרה חדרה לתחום" (ר"ר צביה זליגמן).

" ההשפעה המוחשית ביותר היא על מטפלים ומטופלים. מתיחסים למה שראויים על המסך כבסיס השוואתי – האם כך קרה גם להם? האם ייתכן שהפסיכולוג שלהם יעשה דברים דומים? ישנה אפילו חרדה מפני מה יכול לקרות בין מטפל ומטופל" (יואב כרושי).

" אנשים ביקשו לדבר איתם כמו ראובן, זה נכון בעיקר למטפלים מהז'אנר השותק, כשפתאום מבינים שיש מטפלים שגם מורבים. אני רואה בכך נזק, כי צריך להפוך על המטפל, הוא לא יכול להפוך את עורו. זה פוגע באמון ובתחושת ההערבה, שזה בסיס חשוב לטיפול" (יעידית קליינרפ).

" אני עובדת עם אנשים שעברו טראומה מינית, ובסדרה היו שני מטופלים שהיו גם קורבנות לטראומה כזו; מטופלים התייחסו לדברים שראו, היא יצרה אצלם מותח ממש לגבי התקומות העלילה, הם חשו הזדהות אך גם חרדה – מזה יקרה, איך הדברים יתקדמו? אם הם ראו את זה בטלוויזיה, זה אולי יכול לקרות גם בחור הטיפולים האמיתי, וזו אין להם למעשה מקום מוגן. ההנעה של ראובן לקצה, ואולי אפילו מעבר לו, איימה על כמה מהטיפולים אצלנו" (ר"ר צביה זליגמן).

הדייטוינג. יותר משהסדרה מייצרת טשטוש היא משקפת בלבול במוחות כולה: עצם ההופעה כמייצג דימוי הופכת אותך לדימוי כולו" (ד"ר רוני בארס).

שיחת היום

" אם היום יוצאים ספרים על הפילוסופיה של פיינפלד אז ודאי יהיו בנסים על 'בטיפול' (יואב כרושי).

ספרים עוד לא נכתבו על הסדרה, אך היא הפכה לשיחת היום, ואולי גם לשיחת התקופה, מסביב לכל מימם ובשיחות סיכום ולמידה במכונים פסיכולוגיים רבים. איש מקצוע שמכבד את עצמו לא יכול היה להתעלם מה"גל הפסיכולוגיסטי" ששטף את הארץ, והסדרה כבר מופיעה בסילבוס של לפחות קורס אקדמי אחד באוניברסיטה העברית בירושלים. מדובר בקורס "הקשבה דינמית", שם מנתחים את תפקוד הפסיכולוג ומסתייעים בפרקי הסדרה כנקודות מוצא לדיון. גם במאמרים מקצועיים כיבב הפסיכולוג מ"הוט" ותפיסתו הטיפולית מבוקרת או מהוללת כדרך להבחיר רעיונות. כמו, למשל, במאמר שכתבה פרופ' קלייר רבין מהחוג לעבודה סוציאלית באוניברסיטת תל-אביב לעיתון "את": "אני נגד דרך הטיפול שלו, הוא נוטל יותר מדי מקום גם בדרך שבה הוא מעניק פירושים לדברים. אני משתמשת בניחות של אופי הטיפול שלו כדי לדבר על נושא הפרשנות, למשל".

נורית קנטי היא עיתונאית ומגישה תוכנית בתחנת "כל השלום"

או אנשים שאינם מכירים את אופי הטיפול הפסיכולוגי, יסיקו עליו מסקנות רק מצפייה בסדרה. מטפלים ומטופלים דיברו על החשש מצפייה לתפניות דרמטיות בטיפול כפי שהן מוצגות בסדרה, מבלי להבין שהן נובעות משיקולים דרמטורגיים של היוצרים. אולם רבים שמכירים את הפסיכותרפיה התייחסו לסדרה ולמתרחש בה כאל אמת או ככלי שניתן להשתמש בו באופן מעשי. אחת התופעות המזרות שהולידה הסדרה היא הזמנתם של הכותבים והשחקן אסי דיין לכנסים מקצועיים של מטפלים.

" אסי דיין נשאל על תעצומות הנפש שלו כמטפל, הוא הזמין למכונים פסיכולוגיים... זה מעיד על כך שהחוויה הריאלית מטשטשת את הגבול בין מציאות לדימוי. אני חושב שיש כאן גם פן של רצון לנעת בזורה: מה יש, איגוד הפסיכולוגים האמריקאים לא העניק פרס ל'פסיכולוגיה מה'סופרנוס'?" (יואב כרושי).

" היה כאן טשטוש מעניין בין טלוויזיה ומציאות: היה פאנל שבו השתתפו אנשי מקצוע והזמנו גם יוצרי הסדרה ואסי דיין, והיה מדהים לראות את האזובה של אנשי המקצוע לפגוש אסי בוטה וישיר לעומת ראובן המטפל. היתה מעין כמיהה של אנשי המקצוע להיות מטופלים אצל מין ראובן בזה" (ד"ר רוני בארס, יועץ מקצועי לסדרה).

" עשה לי רע לשמוע מאסי דיין שהוא אינו מאמין בפסיכולוגים" (נאוה גוטמן, פסיכולוגית קלינית).

" הבלבול, ההזמנה לפאנלים, זה חלק מתרבות הסלבריטי שמערבת בין גורה ותובן: להזמין שחקן שמשחק פסיכולוג זה נחלת תרבות

" אתה כל הזמן עושה אנלוגיה על עצמך: איך אני בטיפול, איך אני מתנגד, איך המטפל מפרק את ההתנגדות שלי". השבתי איך זה משפיע על המטפלת שלי, ואז הגעתי לפגישה שבה היא הגיבה למושהו שאמרתי בדיוק כמו שראובן הגיב בסדרה. זה גרם לי להרגיש לא נוח. ברור לי שאולי זה בתתימודע שלה אבל זה העליב אותי שאולי היא שואבת מהטלוויזיה דברים: פתאום זה מעלה שאלות בנוגע לאותנטיות שלה, זה הרגיש פחות אותנטי" (ר', מטופלת).

" בעקבות הסדרה התחלתי לחשוש ממה שמענה של המטפל על חיי המטופל. זו לבאודר רק עשה בשבוע, אבל למעשה היא משפיעה על המטופל כל השבוע. זה גרם לי לפחד פתאום מלהיות אצל מטפל גבר, מחשש שגם אני אתאהב בו, כמו נעמה, ואספך את חיי יותר משהם גם כך. הביך אותי לראות את הטיפול שמתרחש בבית שלו, התבוננתי כאילו אני המטופלת שם" (נ', מטופלת).

" הייתי מצפה שראובן יהיה מסוגל להודות בפני נעמה על משיכתו אליה מבלי להפוך זאת להתאהבות (אולי אני נאיבית...). מבעי שגבר יימשך לאשה מבריקה ואטרקטיבית כנעמה. גם בניזוג נשואים טוב אינם הפים מומשיכה כלפי אחרים... או? על אחת כמה וכמה בטיפול! זו היתה עבודה הזדמנות לקשר אמין ואמין עם מטופלת" (מתוך פרודם הסדרה כאתר האינטרנט "פסיכולוגיה עברית").

בין דימוי לתוכן

ההתייחסות למתרחש על המסך כאמת טיפולית, הצתה גבולות. רבות דובר על החשש שמטופלים,

פחות אמסטף ויותר פודל

יה זה תומס ג'פרסון, הנשיא השלישי של ארצות הברית, אשר בהחיר היטב את העדפותיו: לו הייתי נאלץ לבחור, אמר, בין מדינה שיש בה ממשלה ואין בה עיתונות, לבין מדינה שיש בה עיתונות ואין בה ממשלה – הייתי בוחר באפשרות השנייה. ההעדפה הזאת של הנשיא האמריקאי היא גם העדפתי שלי. רק זה חסר לנו, שממשלה כלשהי תכהן, תפעל, תעבור כשיירה דורסת, והכלבים רק יכשכו בונבם בלי לנבוח ואף לנשוך.

מהו אפוא מצבו של הכלב הישראלי? לפעמים הוא עדיין נובח, רק לעתים רחוקות מדי הוא נושך, במקרה הטוב הוא כלב השמירה, וככלב תקיפה – זה כבר קהו שיניו. התקשורת הישראלית היא פחות אמסטף ויותר פודל, אם כי אין פודל שאין לו שעה.

לו נותרה ישראל עם ממשלה ובלי תקשורת, אין בכלל ספק שהשחיתות, לדוגמה, היתה עוד יותר ממאת; היא היתה מטפסת לצמרות ויורדת לשורשים באין רואה ומראה. התקשורת חשפה את רוב מקרי השחיתות שמתגלגלים עכשיו באולמות בתי-המשפט ובחדרי התיבה, ביקורת-המדינה והמשטרה – ועל השיפוטיות צריך להכיר לה טובה ותודה. היא מילאה את תפקידה.

בחורשים האחרונים – זה הרושם – ניכר רפיון בשרה התחקירים. כאילו עשתה התקשורת את שלה ועכשיו היא יכולה ללכת לאטמה ולהרפות. בעלי-הבית מצננים את התלחמותם של התחקירים, ובזמן הקרוב הם יצננו אותה עוד יותר בתואנת הבחירות המתקרבות. ההצטננות ההדרגתית נובעת גם מפחד וגם מחשכון: למה לתקשורת לסבך את עצמה גם כלפי מעלה וגם כלפי מטה – עם שליטים ועם נשלטים יהירי.

אפשר שמו"לים ועורכים הגיעו למסקנה שהשחיתות היא לא ממש סחורה, כי אין לה ביקוש אמיתי. לכאורה הציבור רוצה לדעת על-פי זכותו והובתו, אבל רק לכאורה. הסקרים מוכיחים שמה שהיה הוא פחות או יותר מה שיהיה, ובעיקר – מי שהיה הוא שיהיה, מושחת ככל שיהיה. אמנם "מושחתים נמאסתם", אבל רק בשיחות הסלון שנאלמות בדרך אל הקלפי. אזרחים רבים מדי דווקא אוהבים את מנהיגיהם פגומים ונגועים, וכך ימצא להם האליבי המושלם: במקום לקבל אחריות על תיקון עצמי, נוח יותר לגלגל את האחריות לפתחם של מנהיגינו – הם נותנים לנו רוגמה רעה, והם אשמים בעוונותינו: אלמלא השחיתות אותנו מלמעלה – היינו כמלאכים. כך מוצאת התקשורת את עצמה בין הפטיש לסדן, בין השלטון לציבור – השלטון שלא רוצה שנדע וציבור שלא באמת רוצה לדעת. ואילי התקשורת – הם תמיד יודעים את דרך הרוח ולכן היא נושבת.

לא רק בישראל. גם במדינות אחרות התקשורת מעלה בשליחותה. צרותיהם של אחרים אינן מנחמות אותנו, גם לא בחצי נחמה.

הממשלה והתקשורת שלנו מוצאות את עצמן לעתים קרובות מדי באותו הצד של המתרס ולא משני צדדיו, כפי שראוי. מקובל לחשוב שישראל סובלת מעודף מחלוקות, וזאת טעות גמורה. בדיוק להפך – ישראל סובלת מעודף הסכמה, מיתר קונסנזוס. מבבלים כאן בין מחלוקת מהותית לבין סתם קטטה. נכון, הקטטות הן יומיומיות והן קולגיות והן מושכות תשומת לב, אבל הן על-פי רוב על עניינים בטלים ולא על סוגיות יסוד. עובדה: כמעט כל הממשלות, בהרכבים

שונים, המיטו עלינו את שני האסונות הכי כבדים של החברה הישראלית: הפער החברתי והעוני – אסון אחד, הכיבוש וההתנחלויות – אסון שני. ממשלה באה וממשלה הלכה והפורענות לעולם עמדה. אין ערות טובה יותר לממדיו האינסופיים של "עמק השווה" הלאומי, שמתרע מסוף הארץ ועד סופה: כן – התקוטטו, רבו, מרטו שיער, שרטו פנים, ולא – לא באמת התווכחו ולא ממש חלקו.

והתקשורת גם היא התרווחה לה שם, בעמק השווה, גם היא דקלמה במקלה הלאומית. כמוכן, אני חוטא בחטא ההכללה, ואולי לא מיותר לציין שכמו בפוליטיקה כך גם בתקשורת עדיין משמשים אנשים טובים והגונים ואמיצים. גם לא כל אמצעי התקשורת והים במעלותיהם ובחסרונותיהם – יש ויש. אבל רווקא ברגעים מכריעים, בצמתים גורליים של פיקוח נפש, כאשר עולים על דרך שכל באיה לא ישוכן או שישוכו במחיר כבד מנשוא – דווקא אז מתבקשת עמדה עצמאית וספקנית יותר של התקשורת, ועמדה כזאת כמעט איננה בנמצא. משהתחייבו הליכה נגד הרוח הרעה ושחיה נגד הורם העכור – דווקא אז גרה התקשורת את רגליה או צפה על פני המים.

רוגמה אחת מני רבות: המלחמה בעיראק שפרצה לפני כמעט שלוש שנים, ואת סופה מי יראה. היא נועדה במקורה להעצים את כוח ההרתעה של המעצמה היחידה, והעולם כולו ישתנה לטובה ובפרט המורח התיכון: ארצות-הברית שאנה מי לא יירא. הטרוריסטים יפוצו מפניה לכל עבר ויסתתרו. לא כאן תנוחת המלחמה על השלכותיה.

רק ייאמר, כי הטרור התחזק בינתיים, כוחה המרתיע של המעצמה נחלש, ובבלים נוכחו לדעת שהשר האמריקאי אינו כה נורא וניתן להבריחו. משום שאמריקה מותשת בעיראק, היא אינה מסוגלת להתפנות ולטפל באיום האמיתי – באיראן. 70% מאזרחי ארצות-הברית כבר מבינים שאין למלחמה הזאת תכלית, וכראי לשים לה קץ ולצאת מהמלחמה, לו רק התגלה פתח המילוט.

ישראל לא החליטה על המלחמה בעיראק, אבל היא היתה הברוט לטת בלהקת המעוררות. כל הגורמים המדיניים והבטחוניים נעמדו במקוהלה המרקלמת וקראו הידר לג'ורג' בוש, לסגנו דיק צ'ייני ולמי זכיר ההגנה, דונלד רמספלד. לא היה להם ספק שהנשכרת העיקרית מהמלחמה תהיה ישראל, שרווח והצלחה יעמדו לה ממיגורו של העריץ טראם חוסיין ומחיסולה בפועל של החזית המזרחית. עכשיו ברור שיש שראל היא המפסידה העיקרית מאולת-ידיה של אמריקה ומהתעצמותו של הטרור הבינלאומי. אמריקה תברח מכאן במוקדם או במאוחר ולא תשוב, ישראל לעומתה נשארת כאן כמטרה קרובה ונגישה לפגיעתה הרעה של הקנאות האיסלאמית שאינה בוררת באמצעים.

זאת איננה חוכמה לאחר מלחמה: את כל מה שקרה ניתן היה לצפות מראש. לפי מיטב זכרוני – אוי לאותה בושה – לא נכתב ולו מאמר אחד נגד המלחמה ששכרה היה חייב לצאת בהפסדה; אפילו לא אחר; אפילו לספק הקל שבקלים לא ניתן או פתחון פה. הימים ערב המלחמה בעיראק הוכירו לי את הימים ערב המלחמה בלבנון, ועוד ימים אפלים של ליקוי מאורות בתולדותינו. המקלה הלאומית יוצאת לפעמים לתופשות קצרות, היא אף פעם לא מתפרקת: פוליטיקאים, אנשי צבא ואנשי תקשורת לובשים חג, משלבים ידיים, ופוצחים ברקלומם כאיש אחד; אנשים אחים אנהנו, ומה טובו הכלויותך ישראל.

היה מסע מוצלח לשר החוץ שלנו ולרעייתו: מסע שורשים, כיכודים והזרמויות צילום. הם התקבלו בפסגה העולמית בתוניס בפרוטוקול השמור לראשי מדינה (כמחווה הסירו המארחים במלון המשלחת באופן חריפעי את החסימה שמונעת הצגת אתרים עם הסימל il ברשת האינטרנט התוניסאית). סילבן שלום זכה לבקר בכפר הולדתו, הרבה לחוץ ידי מנהיגים ערבים, ורעייתו ג'ודי אף הציעה לרעיית נשיא לבנון להקים פורום נשים למען שלום במזרח התיכון. פמליית העיתונאים המלווים התרגשה ואלה שנשארו בבית פידגו ומילאו עמודים ראשונים ופתחו מהדרות משודרות כחדשות מן המסע. נרמה שכולם מרוצים הפעם.

גם הביתן הישראלי בפסגה זכה להצלחה. איזו פסגה? אה, נו, זאת שהאיראנים מהדוכן הסמוך ניגשו להתעניין. פסגה שהיא לא רק אירוע עיתונאי, כי אם גם ניצחון הסברתי. בכלל, מוצרי הטכנולוגיה העלית מישראל משכו את תשומת לבם של שכנינו, וזאת היתה בשבילם הודמנות להבין מה הם מפסידים כאשר במקום לשתף עמנו פעולה, הם מתעקשים על פתרון הסכסוך בינינו לבין הפלסטינים.

נכון שישראל ושליחיה הם המסמר בכל אירוע בינלאומי (שבו אנו עומדים בקריטריונים ואיננו מוחרמים), וכל אירוע שישראל משתתפת בו הוא הודמנות ללחיצות יד ולשלום בין העמים. אבל הכותרות המתוקות כמו תה חזק, שבאו מתוניס, נותנות עילה להרחיב מעט את היריעה ולעורר את העיתונות לבחון את האירוע בהיבט פחות קרטיני.

הנה קיצור תולדות הזמן. מוצא האינטרנט מן הרשת הצבאית האמריקאית, שנפתחה בהדרגה לאוניברסיטאות ומאוחר יותר, כשהמלחמה הקרה דעכה, נמסרה לכלל המעוניין לשימוש מסחרי. רק ב־1998 קם גוף שקיבל לידי את הניהול הטכני של הרשת מידי משרד המסחר האמריקאי ולמשרד הממשלתי עדיין שמר רה הזכות להתערב בפעולותיו, גם אם הוא לא מימש אותה. הגוף, ICANN - the Internet Corporation for Assigned Names and Numbers, מנהל על־ידי נציגי חברות העוסקות בתחזוקת הרשת ונציגי המשתמשים ברשת.

מלכתחילה היה ברור שזוהו סידור זמני, וכי האמריקאים אינם יכולים להמשיך לנהל את הרשת למען העולם כולו ללא הגבלה, מה גם שמחצית ממשמשי הרשת חיים היום מחוץ לארה"ב. היוזמה להעביר את הרשת לניהולן של מדינות היא לכאורה הצעד המתבקש, אך מתברר שכל טלטלה במבנה שנוצר עלולה לחולל שיבושים ואסונות. הפרדוקס הוא ששוויון הנפש של המפעילים האמריקאים יצר שוויון ממשי בשוק, בעוד שמדינות העולם השונות רחוקות מרחק עצום משוויון בתוכן וביניהן. העברת השליטה ברשת למדינות ולממשלותיהן נותנת במתנה עוצמה אידאה לשליטים אוטוריטריים, ולמשטרים אינדוקטרינריים.

הרשת, שנולדה לחופש, מתקשה לעכל מצב שבו ממשלות יקבלו את ניהולה, ומשתמשיה העיקריים מעדיפים גופים ציבוריים או אף מסחריים, ובכל זאת ההידברות על מסירת השליטה ברשת נעשית מול ממשלות, ובאמצעות האו"ם שנטל חסות על הפרויקט. לשם כך כינס האו"ם שתי ועידות ענק שכותרתן "הפסגה העולמית למען חברת המידע" (WSIS - World Summit for Information Society). הפסגה הראשונה התקיימה בז'נבה בדצמבר 2003, וכבר לקראת כינוסה עוררה מחלוקות עזות. השתתפו בה 175 מדינות באמצעות נציגי ממשלותיהן, בעיקר אנשי משרדי החוץ והתקשורת. ישראל נכחה במקום בנציגות מרשימה: 29 חברי משלחת, רובם אנשי נציגות משרד החוץ בז'נבה והיחידה הכלכלית של המשרד.

עוד לפני הפסגה התלקחו עימותים באשר להצהרת העקרונות, שהיתה לרעת נציגי מדינות נוקשות רכה מדי, ולרעת משקיפים שוחרי פתיחות, היה בה משום הפקרת הערכים שנוצרו ברשת. "חברת המידע חייבת לשרת את כל המדינות וכל האנשים בעולם באופן שיבטיח את התפתחותם ההוגנת, המאוזנת וההרמונית", נכתב בטיוטה להצהרת העקרונות – ניסוח נחמד שאינו אלא מלים ריקות. כה נבובות עד שגם ממשלת סין, מצנורת התכנים הגדולה בעולם, יכולה לאמצן אישנה.

הרמוניה לא נוצרה. לקראת ז'נבה גבר בין ארגוני זכויות האדם החשש, שמא סעיף 19 להצהרת זכויות האדם האוניברסלית של האו"ם לא יוטמע בהצהרת העקרונות של הפסגה. סעיף 19, שמומלץ לכל תלמיד לשנונו, הוא חלק ממסמך היסטורי שאישר האו"ם במלאת חמש שנים לכינונו, והקובע בפשטות: "לכל אדם הזכות לחופש הדעה והביטוי; זכות הכוללת חופש להחזיק בדעה ללא הפרעה, לחפש ולקבל מידע ורעיונות דרך המדיה, ללא מחסומי גבולות". סעיף 19 הוטמע לבסוף בהצהרת

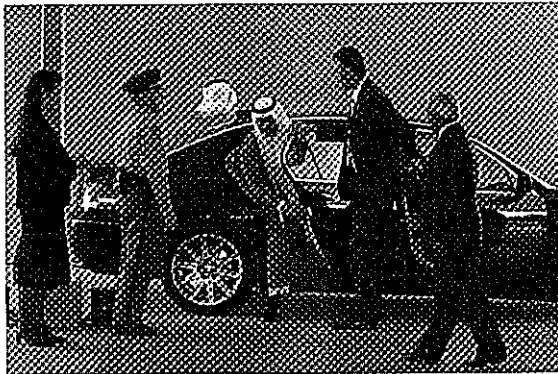
חנוך מרמרי

איך הפכה פסגת המידע למרק שורשים

העקרונות ב'נבנה, לכאורה פה אחד, אם כי קבוצה המונה את רוב מדינות ערב, לצד זימבבואה, מבהירה
 בנספח למסמך עצמו כי חוקיהן הריבוניים קורמים לכל הנאמר בהצהרת העקרונות של הפסגה. מדינות
 בנות פחות אשררו והחרישו. בלאו הכי חוקיהן ומעשיהן קורמים לכל אמנה.
 הפסגה השנייה, ההגיגית, זו של סילבן וג'ודי, נקבעה מראש להיערך השנה בתוניסיה, מדינה אוטורי-
 טרית שבה מצב זכויות האדם הוא בכירע. מאבקה של תוניסיה באיסלאם הקיצוני, שהוא גם עילה לשימור
 המשטר המסואב של השליט בן עלי, גערך בין היתר בוירת האינטרנט: הממשלה מגבילה ספקים, מצנזרת
 תכנים ועוצרת משתמשים "חשודים".

כבר בוועידה המכינה של פסגת תוניס, שנערכה ביוני השנה בווינה, זוהו כמה מן המוקשים. למשל,
 ביטוי תמים וטהור כמו "איכות התכנים" (Quality Content) סומן כספק לגיטימיות לצנזורים
 ממשלתיים שיעסקו בדירוג ה"איכות" ובסינון תכנים בלתי איכותיים.

בפסגת תוניס, שנפתחה ב-16 בנובמבר 2005 בהשתתפות 174 מדינות, 92 ארגונים בינלאומיים,
 606 ארגונים לא ממשלתיים ו-226 גופים מן המגזר העסקי – 19,401 משתתפים בסך-הכל – היתה הוירה
 המעניינת דווקא מחוץ לאולמות. מלכתחילה ריחפה על הפסגה תהייה מהותית: כיצד
 בחר האו"ם דווקא באחת המדינות המובילות בדיכוי חופש העיתונות וחופש הביטוי
 כדי לארח את פסגתו המתקדמת ושוחרת הטוב. ואכן, התוניסאים לא אכזבו ועשו הכל
 כדי להצדיק את הנאמר עליהם.

**העיתונות הערבית בישראל נתנה לאחד האירועים
 העולמיים המכוננים, שחותמם על הרשת מכריע,
 לחלוף על פניה בעוד היא עוסקת בסיקור ריק וטפל
 של ההיבט הדיפלומטי והטקטי**

עיתונאי צרפתי הוכה ונדקר לנגד עיני השוטרים שאבטחו את הוועידה; מצלמת
 טלוויזיה הוחרמה לצלם טלוויזיה בלגי והוחזרה לבסוף, ריקה מן הקלטות שהיתה בה;
 על ראש הארגון "עיתונאים ללא גבולות" נאסרה הכניסה למדינה בעת הוועידה; שר
 טרים בלבדש אורחי פיזור כינוסים של ארגונים בינלאומיים לחופש הביטוי. נאומו של
 האיראני התן פרס נובל לשלום 2003, שירין אבאדי, ונאומו של נשיא שווייץ, סמואל
 שמיד, מנותני החסות העיקריים לוועידה – צנזרו לשידור עליידי המדיה המקומית.
 זו היתה הרגמה, חזקה מכל מצגת, שהמחשה עד כמה פשוט לשלוט בהעברת מידע
 בעולם הממשי, והבהירה עד כמה קל יהיה לשלוט במידע באמצעות המסגן שכבר
 מותקן על קווי היילכת הרשת.

"אין זה המתקבל על הרעת", אמר הנשיא השווייצרי בקטע שצונזר, "שהאו"ם ימשיך
 לקבל בין החברות בו את אותן מדינות שכולאות אורחים רק משום שביקרו את הממשל
 בארצן בעיתונות או ברשת האינטרנט". וכן אמר: "כל חברת ירע מכבדת את עצמאות
 כלי התקשורת שבה ואת זכויות האדם".

אל הלחץ הבינלאומי על ארצות-הברית להתנער מאחיותה ב-ICANN ולכבואם את
 הרשת, הצטרפו בשלב מסוים נציגי האיחוד האירופי. אבל גם הם יודעים לפענח את
 מה שהתרחש לנגד עיניהם. שבועיים לפני הפתיחה הם שינו את רעתם, בהסתמך על
 מכתבם של שר הסחר האמריקאי, ג'וסיף, ושרת החוץ רייס, ליו"ד התורן של האיחוד,
 שר החוץ הבריטי ג'ק סטרו. במכתבם ביקשו האמריקאים שלא לכפות את המהלך אלא
 לשתף פעולה כדי למנוע ועוועים ברשת, שהתפתחה בתנאי חופש, ולא ליצור מצב שבו
 משתמשים רבים מחוץ לארה"ב ימצאו עצמם מנושלים ממנה בהעדר תשתית, ניהול
 והגנה משדירות השלטונות השונים.

גוף בינלאומי חדש קם בתוניס, "הפורום העולמי לניהול הרשת". זהו גוף מגוון יותר
 המורכב מנציגי הממשלות, התעשייה, אנשי עסקים ונציגי הציבור. הוא אמור להתכנס
 באמצע 2006 באתונה כדי למצוא דרכים מתואמות, מאוזנות יותר, להמשך התהליך
 של כינאום הרשת. הכוונה כעת היא להשאיר בידי ICANN את ניהול הרשת, ואילו את
 בקרת-העל להעביר מן המשרד הממשלתי האמריקאי לכל ממשלות העולם.

ישראל, כמדינות אחרות, רואה ברשת נכס ממשלתי. אולי אפילו נכס מפלגתי.
 אחרת קשה להסביר מה עשה בפסגת תוניס חבר המשלחת מיסטר אריק בראמי, הדי-
 רקטור ג'נרל של הליכוד פארטי. בכלל, רשימת 72 חברי המשלחת הישראלית נראית

כמו נבחרת הביתנים בגני-התערוכה. לא רק השרים הנכבדים שלום ואיציק, אלא גם גברת מרים שלום
 אמו של השר וצבי שלום, אחיו, וגם אישים נכבדים אחרים כמו פיני בדש ראש העיר עומר, אריה פרג'ון
 ראש העיר טירת הכרמל או חברי הכנסת אלי ישי ויחיאל חזן.

הנה כך נתנה העיתונות הערבית בישראל לאחד האירועים העולמיים המכוננים, שחותמם על הרשת
 מכריע, לחלוף על פניה בעוד היא עוסקת בעיקר בסיקור טפל של ההיבט הדיפלומטי והטקטי. כך
 מחמיצה קהילת האינטרנט המשגשגת בישראל הזדמנות לצאת לרגע מן העיסוק הנרקסיסטי בעצמה
 ולעקוב – במעורבות ומתוך דאגה – אחרי הדיונים הנוגעים לעתיד הרשת. הרי ברגע שהכפתור המסדיר
 את הרשת יוענק לפקידנו, יתחילו גם המחשבים שלנו לשר "התקווה", ואולי אף יזמומו את "הליכוד
 זה הבית".

חנן מרמי, לשעבר עורך "הארץ", הוא ראש המחלקה לתקשורת חזותית בבצלאל

{ השורה התחתונה }

איור: עירית ארז

אירועי תקשורת

■ נובמבר

1 | סבב מינויים ברשת שוקן. עורך המקומון "העיר" מרשת שוקן, יוסי קליין, התפטר, ובמקומו מונה אורי שאלתיאל, שהיה קודם לכן עורך המקומון הירושלמי "כל העיר". במקומו של שאלתיאל מונה אלעד ליפשיץ.

1 | יוהנה פרנר ז"ל. יוהנה פרנר, לשעבר מנהלת הטלוויזיה החינוכית ומנכ"לית משותפת של ערוץ 10, הובאה למנוחות. פרנר, בת 67, החלה את עבודתה בטלוויזיה כמורה לביולוגיה בשידורי הטלוויזיה החינוכית, ולאחר מכן שימשה

בשורה של תפקידי ניהול בטלוויזיה. בין היתר היתה גם יועצת ואחראית לשידורי הרמה בכיניית ערוץ 2 "קשת" וזמנתה עם מקימי תחנות הרדיו האזורי באילת, "קול הים האדום".

2 | נגד סגירת 88FM. חברי כנסת ואמנים החלו בפעילות ציבורית כדי למנוע את סגירת תחנת הרדיו 88FM של קול ישראל. הסכנה להמשך קיומה של התחנה התעוררה לאחר שהממשלה אישרה ב-30 באוקטובר את המלצות ועדת דינור לרפורמה ברשות השידור, הכוללות גם את סגירת 88FM כחלק מצמצום מספר תחנות הרדיו.

רדיו 88FM

אקטיביזם כורסה

קהילת "אגדות רוק" מאתו אתר, שאר"גנה עצומה מקוונת. וכן בבלוג של מיכל ק'מרוקס – עלמהמ"רשימות", שהפנתה את תשומת לב קוראיה לסוגיה ופרסמה קישור לעצומות. הנושא נדון גם באתר רים אישיים כמו AlbumArt, שפתח פורום מיוחד למאבק באיום הסגירה, ואצל גולשים פרטיים שהקימו עצומות מקוונות או הציבו את ה"פוסטר" של ההפגנה ככאנר באתריהם.

נכון אמנם שבינתיים לא רשמו מפגיני העכבר הצלחה קונקרטי, והמסד עודנו מאיים לשים קץ לחלופה המוסיקלית שמייצגת 88FM, אבל בכל הנוגע לרשת, אין ספק שהיא כבר הוכיחה שהיא מסוגלת להיות פלטפורמה למחאה חברתית יעילה וממוקרת. ואולי גם זה משהו.

1711 שני

רוני שני כותבת ב-Ynet

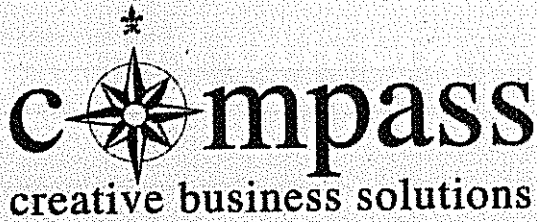
גם אם (כינתיים) ללא תוצאה מעשית. בזכות ההתארגנות המקוונת הצליחו הפעילים להוכיח שייתכן מעבר מהכורסה אל הרחוב.

הפגנת התמיכה בתחנה התקיימה במוצאי שבת, 19 בנובמבר, בצל החשש שגורלה יהיה כשל קודמתה – הפגנה שנערכה בכיכר רבין ומשכה רק כמה עשרות אנשים. למרבה הפלא התברר כי האירוע, שנערך ברחבת הסינמטק בתל-אביב בנוכחות אמנים, משך אליו כאלף איש.

הגל התחיל באתרים המרכזיים, כמו Ynet, "הארץ" ו"nrg". אתר "רוי אלה", למשל, פרסם מאמר של שרון הרדיו אייל פרידמן, שקרא לגולשים "להפציץ בתגובות" ולכתוב מכתבים לח"כים. ההמשך היה בפורומים ובלו"גים כמו זה של "מרגריטה תות" באתר "תפוז", שכלל גם קישורים לעצומות ופרטי קשר של נציגי קבילות הציבור, או

תחנת הרדיו 88FM היא קצת כמו כלב אסופי: מצד אחד, היא נולדה כמעט בטעות, עברה גלגולים לא מעטים עד שגיבשה את אופיה הנוכחי, ומתנהלת תחת איומים חוזרים ונשנים על קיומה. מצד שני, היא זוכה לאהרה ציבורית רחבה, ונחשבת איכותית בהרבה ממתחרותיה המיוחסות. ועדת דינור לרפורמה בשידור הציבורי היתה האחרונה שהניפה את חרב הקיצוצים מעל ראשה של התחנה, אך בדומה לנסיונות קודמים, גם הפעם התגייס הציבור להגן על זכותו של האנדרדוג לחיות.

אחד הכלים המרכזיים שעמדו לרשות הפעילים, שהתארגנו אר"הוק, היה האינטרנט – אמצעי ביטוי ראשון במעלה לחובבי אקטיביזם "הכורסה" המודרניים. האינטרנט היה גורם מכריע בהצלחת המאבק על רדיו 88FM לפחות במישור התקשורתי,

פתרונות עסקיים יצירתיים לעסקים קטנים ובינוניים

ייעוץ וליווי עסקי ושיווקי

בדיקת כדאיות כלכלית

בניית תכנית עסקית

פיתוח עסקי

בניית אסטרטגיה עסקית ושיווקית

דורית צפדיה - יועצת עסקית, נייד: 054-5379797
טל: 077-6520025-077 פקס: 03-9015525
e-mail: dorit@business-compass.co.il
www.business-compass.co.il

design: www.ampallo.com

רא. הפקות בע"מ
R.A. PRODUCTIONS LTD

שרותי הפקה לכל מטרה

www.raproduction.co.il

1-700-50-11-12

design: www.ampallo.com

Think in English!

design: www.ampallo.com

סדנה ייחודית וחוויתית המלמדת להשתמש יותר נכון
ביכולות הטמונות באדם בכל תחומי החיים לימודים, עסקים...

לומדים שני דברים יחד:

- פיתוח חשיבה אסטרטגית יעילה - להשיג יותר בפחות מאמץ
- תקשורת אפקטיבית באנגלית - להפתח לעולם הגדול

www.AIM4yourMIND.com
e-mail: bonnieAIM@hotmail.com

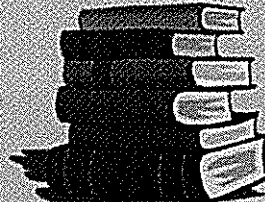
ענבל גיל

שירותי עריכה לשונית

ת.ד. 540 מתן 45858 טל: 03-9030382 www.inbalgil.co.il

עריכה לשונית | עריכה ספרותית | ניקוד | הגהה
השירותים ניתנים על ידי ענבל גיל, כותבת ועורכת,
בוגרת החוג לספרות עברית והתכנות ללימודי עריכה
לשונית באוניברסיטת תל אביב.

מתמחה בעריכה לשונית של:

- ספרי לימוד והדרכה
- עבודות אקדמאיות
- ספרות יפה
- תכתובת עסקית ואתרי אינטרנט
- עבודה יסודית עד לפסיק האחרון.

שלחו עמודים לעריכת ניסיון והערכת מחיר:
office@inbalgil.co.il

design: www.ampallo.com

המלה הכתובה היא נצחית

יוכבד שוגרמן

יועצת ומרצה בכירה בתקשורת ארגונית אפקטיבית

מיומנות כתיבה וניסוח תכליתי לקידום מטרות הארגון

שיפור התקשורת הכתובה

הכנת מסמכים מנהליים, עסקיים ושיווקיים;
מכתבים, פרוטוקולים, דו"חות, ניירות עבודה,
פרסומים ועוד.

פעלת נסיון מוכה בליווי מוסדות

משרדי ממשלה, חברות ומפעלים בהכנת מכתבים,
מסמכים שונים ופרזנטציות.

ניתן להזמין הרצאות וסדנאות

רח' מדר 13 (כניסה ג'), (דירה 18) רחובות 76552

טל: 08-9418759, נייד: 052-2597360, טלפקס: 08-9350431

דוא"ל: sugerman@bezeqint.net

אינטרנט: www.letter.co.il

יעל סנה כהן

מגשרת מנחת קבוצות ומאמנת אישית ועסקית

מגשרת ומרצה עם למעלה מחמש שנות ניסיון בתחום הגישור וההדרכה.
בעלת תואר ראשון בכלכלה ולוגיסטיקה מאוניברסיטת בר-אילן
ותואר שני בכלכלה ומדיניות ציבורית מאוניברסיטת בן-גוריון.
דוקטורנטית בנושאי פתרון קונפליקטים.
מחברת הספר "אדם לאדם - גשר" העוסק בגישור ופתרון קונפליקטים.

יעל סנה כהן מתמחה במתן השירותים הבאים:

סדנאות והרצאות בנושאים הקשורים לניהול האדם וסביבתו
הנחיית קבוצות
אימון אישי
גישור משפחתי לגירושין או לבניית זוגיות
גישור בעסקים וארגונים
גישור בחינוך (בתי ספר ואוניברסיטאות)
טיפול זוגי
קבוצות תמיכה

קורסי גישור - לימודי תעודה מטעם משרד המשפטים. (בשיתוף מכון "סילפר")

גישור לגירושין

גישור בארגונים

גישור בין הורים לילדים

גישור לחיים משותפים בזוגיות לא מתקשרת

רח' כחל זנב 5 להבים

טל: 08-6510072

נייד: 050-5311971

נייד: 052-6055297

e-mail: yael55@netvision.net.il

http://yael55.co.il

גישור בבתי ספר

גישור באקדמיה

גישור במערכות ציבוריות

פיתוח ההון האנושי

גיוס מיון והשמה

Bussiness Coaching והדרכת מנהלים

סדנאות מנהלים

סדנאות למתן שירות

ייעוץ והכוון למקצוע

אימון להצלחה בקריירה

TRIGGER HCD

HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT

אנשים עם יכולות - עסקים עם תוצאות

טל: 04-6905570, נייד: 050-2006292, פקס: 04-6905507

דוא"ל: triggerhcd@yahoo.com

תל אביב: ת.ד. 52073, מיקוד 61520

WWW.TRIGGERHCD.CO.IL

אילת אוראל

טיפוח הון אנושי ואיכות חיים

COACHING

האם יוצג כי צ"י אילון ופיגא וכולו גקשוה

גדלים אר צללק 2:

לנהיגה ולחלוצות (נהל)

קבלת האלטר וויזיהווג בפגרון בדווג

פכואקטובווג ופכודוקטובווג באויק

הגפגאוג עסקי והצלחה אישיה

בתהליך של אימון ממוקד, כל זה ויותר, בר השגה
העניקו לעצמכם מתנה וצרו קשר למיפגש היכרות

אילת אוראל: 050-8319543

e-mail: orrel@winwin4u.biz

www.winwin4u.biz

6 | **סדנה לעיתונאים ערבים.**
 "הארץ" ומכון הרצוג לחקר המזרח התיכון והדיפלומטיה במזרח התיכון שבאוניברסיטת בן-גוריון פתחו סדנה בעיתונאות, המיועדת לצעירים ערבים-ישראלים. בסדנה, שתימשך כשנה, ישתתפו בוגרי אוניברסיטאות ומכללות המעוניינים להשתלב בעבודה בעיתונות.

6 | **נשק לעבר הכתבת.** חייל שדרך את נשקו וכיוון אותו לעבר כתבת חדשות ערוץ 2 דנה וייס וצוותה הועמד לדין משמעתי וזדון ל-28 ימי מאסר. התקרית אירעה כאשר וייס וצוותה הגיעו לאזור ביתאל לצורך צילום כתבה לערוץ 2, וחילים מגדוד "דוכיפת" דרשו מהם לעצור ולהזהות.

7 | **מדריך לאונס במגזין.** ביקורת חריפה של ארגוני נשים על כתבה במגזין לגברים "בלייר", שכללה מדריך מפורט לביצוע מעשי פשע שונים ובהם אונס. העורכת האחראית של המגזין הסבירה בתגובה כי מדובר היה "בסך הכל בפרודיה".

13 | **ועדה לבדיקת עוצמת הקול.** ועדה מטעם מועצת הרשות השנייה תבחן את עוצמת הקול בשידורי פרסומות בערוצי 2 ו-10, בעקבות טענות כי עוצמת הקול מוגברת במיוחד בעת שידור הפרסומות.

14 | **ועדת גיא תבדוק הרדיו.** ועדה ציבורית בראשות כרמית גיא תבחן את מפת הרדיו בישראל ותמליץ על דרכים לקידום התחרות בתחום השידורים הארציים. הוועדה מונתה על-ידי שרת התקשורת דליה איציק, כדי לסייע בין היתר בקידום קליטת טכנולוגיות חדשות בתחום הרדיו, והיא אמורה להגיש את המלצותיה עד פברואר 2006.

14 | **המבקר: לעכב מינוי לנדאו.** מבקר המדינה, מיכה לינדנשטראוס, פנה ליועץ המשפטי לממשלה, מני מזוז, בבקשה לעכב את מינויו של אילי לנדאו לתפקיד יושב ראש רשות השידור. הפנייה באה לאחר שנמסר כי מזוז הורה למטכילה לתנות בחקירה נגד לנדאו, מועמדו של ראש הממשלה אריאל שרון לתפקיד יו"ר הרשות, בקשר לממצאים

מלחמי פנכה בשידור הציבורי **ראובן ריבלין**

עיתונאי החצר

אך מעבר לשם הרע שיוצא כך למקצוע העיתונאות, יש לעניין משמעות ציבורית חמורה הרבה יותר, וזו באה לידי ביטוי בעבודת הרוברות הכוטה, הנעשית כמסווה של עיתונאות "אובייקטיבית", ואשר אף מקפידה להתהדר באצטלת "שידור ציבורי". אותם עיתונאים-דוברים עושים רצון שולחיהם, הם תוקפים את יריביהם הפוליטיים ומלטפים את מי שארוניהם הפצים ביקרם. לעתים נדמה למאזין או לצופה שחורנו לשנות

ני מכבד את מעברה של שלי יחימוביץ' לפוליטיקה, למרות שעמדותיה רחוקות מעמדותיה למרות שהובילה מאבקים פוליטיים וחברתיים מניסאה כמגישה בכירה כרדיו ובטלוויזיה, מעולם לא הסתירה יחימוביץ' את עמדותיה. תמיד הצהירה כי היא יוגה מדינית וכי לכה ועמדותיה החברתיות לכלליות כשמאל ואפילו כשמאל הרדיקלי. היא גם לא התביישה לספר כי הצביעה לחד"ש. כמעט כל מאווי וצופה סביר יכול היה להבין, כי היא נטועה עמוק בצד מסוים של המפה הפוליטית. ואולם, דווקא בשל כך היא נהגה משנה וזירות בעבודתה. בדרך-כלל היא ידעה להיות מראינת הוגנת והצליחה לתת מקום גם למו שרעותיהם שונות מרעותיה. את הראיון האחרון עם עמיר פרץ ואת משלוח ה-

רשות השידור: כחברתמופת טרי קולמו יוצאה נבון

החמישים: לימי טרי קולק ויצחק נבון, אנשי לשכתו של בן-גוריון (אשר ברמה האישית זכורים כמובן לטוב), שנהגו להפתיב את הידיעות למהדורות החדשות בקול-ישראל של אז.

אלא שהמציאות היום גרועה יותר. קולק, לפחות, היה מתיב את הידיעות; אבל היום יש מי שאיננו זקוק להכתבה יומיומית. הוא מריח את הכיוון של אדוניו, ורץ קדימה גם ללא הוראות מפורשות. לו היה הרבך נעשה כעיתון מפלגתי – הייתי מחריש, אך מאחר שמדובר בשידור הציבורי, ברשות השידור, הממומנת בכפייה מכספי משלם המסים – אסור לשתוק עוד. על ההגונים מבין העיתונאים בישראל לקום, להתנער מן התופעה המוציאה גם להם שם רע, ולגנות את העיתונאים ששירכו ררכם.

simon לפרץ: ביום הבחירות – מהלכים בהחלט בעייתיים – אני מעדיף לראות כמעידה שאין בה כדי להשכיח קריירה ארוכה של עיתונאית מוזהה אך הגונה. דווקא שלי יחימוביץ' ש"יצאה מן הארון", ומוזהה כליכך פוליטית, היא הרוגמה התפוכה למה שנחשף לעין כל הר מבט, בשולי השידור הציבורי. כוונתי לפריתם המאוחרת של מלחכי הפנכה, ולזמן המסך הגדל והולך שמקבלים עיתונאי החצר של פוליטיקאים. אינני מדבר על עיתונאים המצליחים להפוך פוליטיקאי ל"מקור" לסקופים עיתונאיים שיש בהם ממש (מה שהפך למקובל ולגיטימי), אלא על עיתונאים שלעתים קרובות נראה שהם עוברים אצל הפוליטיקאים. לעתים, זמן-המסך הנוסף בא לידי ביטוי גם בעבודה נוספת, או בתוכנית נוספת (כלומר עוד פרסום ועוד חשיפה) שעיתונאי החצר מקבל, אף אם אינו דווקא מן המצטיינים בתחומו, לפי כל קנה-מידה אובייקטיבי.

ראובן ריבלין הוא יו"ר הכנסת

שיטת המעטפות החומות

עבירות על האתיקה העיתונאית הן עניין חוצה גבולות. כל מדינה והסגנון שלה להשתתף עיתונאית, אבל לפי כל העדויות, הישירה והבוטה ביותר היא השיטה האפריקאית, המוכרת כרחבי היבשת כ"מעטפה החומה": תשלום במוזמן, לעתים של סכומים קטנים יחסית, העובר בדרך זו מכיסו של פוליטיקאי או איש עסקים לידיו של כתב או עורך. התמורה: סיקור חיובי, העלמת ידיעות שליליות או פרסום מידע מזיק על ידיבם.

עיתונאים רבים מבינים היטב את הצורך בעיתונאות מקצועית, נטולת הטיות ומדויקת, הסביר העיתון "קמרון טריביון", אבל בהתחשב בכך ששכרם של עיתונאים רבים נמוך ביותר, או שאינם משתכרים כלל, נראה שאין להם ברירה אחרת אלא להסתמך על השטרות שבתוך המעטפות החומות.

רפי חן

29 אינץ'

התעוררות

עם הגשם הראשון התקלקלה לנו הטלוויזיה, טוב, האמת היא שהטלוויזיה נשרפה מוזמן, לפני שנים, ומאז קלטנו את שידורי ערוץ 1 ו-2 כנסך מחשב ישן (17 אינץ') שהתחבר לאנטנה דרך כרטיס וידאו, ואפשר היה גם לשחק בו סוליטיר. עכשיו גם הוא שבק חיים, ואיכשהו היה ברור שהגיע הזמן אין ברירה, הולכים לקנות טלוויזיה אמיתית. זה בשביל לראות סרטים ברזילי, רי, נחמנו את עצמנו, ולפעמים, כשחוזרים מאוחר הביתה, אז לא נורא אם צופים בקצת סטמטת טלוויזיונית, או נוציא כמה מאות שקלים על טלוויזיה משומשת, לא ביג דיל.

רק בשביל לראות כמה מדובר, קפצנו ערב אחד לחנות מכשירי חשמל. מקסימום נוסף קצת כסף בחנות היו המון רגמים. מיד ראינו שפחות מ-29 אינץ' זה לא בא בחשבון. אייפסר לראות כלום במסך כזה קטן. ואם כבר לראות, אז אפשר לראות בכירור את ההבדל בין כל הטלוויזיות הפלכאיות ששידרו בחמישים מגההרץ עלובים, עם הצבעים שנמדדו לכל עבר בחוסר חרות מחפיר, לבין הטרלוויזיה שלנו, בעלת יכולות יוצאות דופן של שידור כמה מגההרץ, ועור ביטשה דיגיטלית, שהמוכר אמר ש"עוד מעט כל השידורים יהיו ככה". אז

שילמנו וסחבנו ופרקנו והרמנו וחברנו את כל החוטים, ולקראת חצות הצלחתי להכין איך מחליף פים את שפת התפריט מסינית קנטוניזית לאנגלית עילגת, ומשם הדרך לערוץ 2 היתה קצרה, יחסית. התיישבתי במהירות כדי להעריך את הפלא החדש. המסקנות היו כדלקמן: הרבע העליון של המסך (29 אינץ') היה מוסתר בכיתובי ריז שהודיע מזה תהיה התוכנית הבאה, ולמה כדאי לכם לצפות בה ("מרהימה"). השליש התחתון של המסך היה מכוסה בשקופית צבעונית ששם הוכיגנית היה מרוח עליה בגדול, בצמוד להמלצה לצפות בתוכנית מרהימה אחרת, ששיר הנרשא שלה התנגן ברקע. רק אז הבנתי שעל המסך משודר קליפ, אבל לא יכולתי לאמת את הניחוש כי מה שנותר מן המסך היה מכוסה בבוקסה גדולה, שסיפרה עובדות מעניינות על התוכנית המרהימה (למשל שהיא ממש ממש מדהימה). ישיבתי על הספה, בודה במסך הענק, נזכר בימים שהלטקסט היה המצאת השעה. על המסך שלוש שקופיות ענקיות, ושירה ברקע. ניסיתי לחשב כמה מכשירי וידאו יכולתי לרכוש ב-3,000 שקל.

שוקי טאוסיג

שוקי טאוסיג הוא עיתונאי

מאסר עליונאי וחויב לשלם 23 אלף שקל פיצוי לשתי הנשים. הוא זוכה מסעפים שייחסו לו עבירות זומות ביחס לשתי עובדות נוספות.

24 | מוסיקה זרה בערוץ 24. ערוץ 24 בטלוויזיה, שהוקם כערוץ מוסיקה ישראלי, יוכל לראשונה לשרד גם מוסיקה זרה - כך החליטה המועצה לשידורי לוויין וכבלים במסגרת שורת הקלות לערוץ. המועצה קבעה כי מוסיקה זרה תשודר בתוכניות מגזין "למטרת ערכון, סקירת אירועים וחידושים במוסיקה העולמית, וסקירת אירועים בישראל הקשורים במוסיקה זרה". במקביל נדרש הערוץ להשקיע ארבעה מיליון שקל בשנה בהפקות מקור.

במעשים מגונים ובהטרדה מינית של שתי עובדות במחלקתו. שמעוני גם נדון לשבעה חודשי

נמרצת מצד העיתונים, משרדי הפרסום וחברות הטבק הביאה לסיכולה.

16 | מחיר המונדיאל. חברי ועדת הכלכלה של הכנסת תובעים שמשחקי אליפות העולם בכדורגל בשנה הבאה ישודרו בטלוויזיה בחינם, או בתשלום נמוך. הוועדה דנה בנושא לאחר שנמתחה ביקורת חריפה על המחיר הגבוה שייגבה מחובבי הכדורגל שייקשו לצפות במונדיאל.

16 | מאסר למנהל פרסום בכתבי'עת "מעריב". חביב שמעוני, מנהל הפרסום והשיוק של חברת כתיבת העיתון "מעריב", נדון לשבעה חודשי מאסר בפועל לאחר ש

המשטרה לתושבים בדואים בכפר ביראלמשאש בונגב. לדברי הצלם, אחמד אברסיסי, הוא הוכה בידי השוטרים שניסו למנוע ממנו לצלם את האירוע. שופט בית משפט הוציא צו שחייב את "הוט" למסור למשטרה את הקלטת שצולמה באירוע. חברת "הוט" הגישה תלונה למחלקת לחקירות שוטרים.

16 | פרסום סגיריות ימשך. מליאת הכנסת דחתה ברוב קולות הצעת חוק פרטית, שעל פיה ייאסר פרסום למוצרי טבק בעיתונות המודפסת ובאינטרנט, כפי שהדבר אסור עתה בטלוויזיה, ברדיו ובשלטי חוצות. האגודה למלחמה בסרטן ניסתה לשכנע ח"כים להצביע בעד הצעת החוק, אך שתדלנות

הונועים למכרזים של חברת החשמל, בשנים שבחן כיהן לנדאו כיור מועצת המנהלים של החברה.

15 | זכיון ערוץ 10 הוארך. הכיון הנוכחי של מפעילי ערוץ 10 לא יסתיים בתום שמונה שנים אלא יוארך בארבע שנים נוספות, עד 2014. הארכת הזכיון התאפשרה לאחר שהכנסת אישרה הצעת חוק בעניין זה, שנועדה להעניק למשקיעים בערוץ "אופק כלכלי ארוך יותר". כתנאי להארכה, על הערוץ למלא את חובותיו בהפקות מקור.

15 | הצלם הוכה בידי שוטרים. צלם חדשות "הוט" בכבלים נפצע בעת שסיקר עימות בין

רבי"ט מרקוביץ' זיקפה לאומית

באמצע נובמבר בקעה התרגשות מיוחדת באמצעי התקשורת. החיוב אללה תקף מוצב צה"ל בגזרת הר"ד במטרה לחטוף חייל, ותושבי קריית שמונה נקראו למקלטים – תזכורת לימים אחרים.

מהתקרית ניתן היה לשאוב די נושאים לפול"אפ: ההיזבאללה יצא לפעולה מתוכננת לאחר שקט ארוך בגיזרה, הכפר רג'ר חצוי לשניים ות"ש ביו משלמים את מחיר המתקפה, המ ערכת הממוחשבת לפתיחת המקלטים בקריית שמונה לא פעלה ברגע האמת, בגלל תקשורת לקויה בין צה"ל למשרד הביטחון לא היה ברור במשך שעות ארוכות אם יש הרוג לצה"ל. בקיצור – היה מזה לכתוב, והרבה.

אבל למחרת עסקה התקשורת בעי"קר כסיפורו של רב"ט רוד מרקוביץ', לוחם צנחנים צעיר שהצליח לירות ולהרוג ארבעה מחבלים. הוא ראיין במסיבת עיתונאים מאולתרת כשטח, כ"ערב חדש" ראינו את אביו של הגיי"בור, כולם חגגו את נצחוננו של רוד על גולית. הגריל לעשות "מעריב", שיו"

מיים אחרי התקרית עוד המשיך לטפוח על שכמו של בחורנו הטוב והקדיש לו כפולת אמצע, ובקסה שמשרטת את שושלת הגיבורים המשפחתית, כאילו יכולת קליעה היא גזרת של גנים.

הזיקפה הלאומית הגיעה לשי"א. אה. נראה כי לאחר טיפול ממוקד ארוך ורגיש בכריונים בוכיים נחר שים ורגישים, התגעגעו העורכים לימי הוזהר של המאצ'ואיזם הישראלי.

כבר מזמן, מאז ימי מבצע אנטבה, לא היה לנו סיפור גבורה להתהדר בו. אין באמור לעיל לזלזל חלילה בהיי שגו של מרקוביץ'; הלב מתרחב, בעיקר בהקלה, למשמע פעולתו המהירה, ובגוף מתפשטת תחושת ביטחון חמימה – יש על מי לסמוך. מעבר לכך, יש לזכור כי לשם כך נשלחים החתורים הצעירים לצבא. רב"ט מרקוביץ' הוא לוחם וכוחה הוא ביצע את תפקידו, למדרכה השמיחה – בהצלחה, ומגיעה לו טפיחה על השכם. ממותנת.

הסכנה בפרסום כזה, מעבר לחשיפת חתומים ומשפחתם לאויבים שקוראים עברית, היא יצירת ההרגל לשבח את כל על הנהגת הליכוד. היועץ המשפטי לממשלה, מני מזוז, והיועץ המשפטי של הרשות קבעו כי מדובר בתעמולה פוליטית האסורה בשידורים. במקביל פנתה יו"ר הרשות, נורית דאבוש, לזכייני ערוצי 2 ו-10 בדרישה לנקוט דיווח מאחן לקראת הבחירות.

28 | ארן בראש המדרוג.

המשנה למנכ"ל ערוץ 10, רוני ארן, החל את כהונתו כיו"ר הוועדה למדרוג, במקומה של יפה יוגנדסקי, מנכ"לית הטלוויזיה החינוכית. מנשה החדש של הוועדה, מנשה סמיר, החל בתפקידו כמנכ"ל הוועדה במקומו של אורן טוקטלי.

27 | רווח 1.1 מיליון

"מעריב": הרווח הנקי של חברת "מעריב" ברבעון השלישי של השנה הוא 1.1 מיליון שקל, לעומת רווח של 0.4 מיליון שקל ברבעון השני והפסד של 11.9 מיליון שקל ברבעון הראשון. בדו"ח הרבעוני של החברה מצוין כי הגדלת הרווחיות הושגה בין היתר הודות למהלך התייעלות שכלל פיטורי 100 עובדים, וכן הפחתת עלויות העסקת עובדים, איחוד תפקידים ומחלקות.

27 | בלי תשדירים פוליטיים.

הרשות השנייה דחתה פנייה של שר החוץ, סילבן שלום, לשדר בטלוויזיה תשדירים פוליטיים כתעמולת בחירות שלו לקראת הבחירות המקדימות

מי שממלא

את תפקידו כראות. זו אמר

רה להיות דרך חיים; פרסים מגיעים למי שמגדילים לעשות, מעל ומעבר למצופה.

מעבר לכך, מטרידה הגיגת הניצחון הקולנית על נסיכות שביסודן שפיות דמים. הניצחון הוא חיוני, אך הקרב הוא כורח המציאות. יש בארץ די בריונים שמסתגוררים מעליונות הכוח, ולכן יש לעסוק בה בזהירות.

נראה שיותר מכולם הביין זאת רב"ט מרקוביץ' עצמו, שעמד נכון מול תקי תוקי המצלמות. "הוא לא שמח מהרעש התקשורת סביבו", אמרה אמו לאחר העיתונים, "אלא הלך לישון".

נורית קנטי

ארה"ב פוליצר גם באינטרנט

העידן המקוון הגיע גם לפרס פוליצר: הוועדה המחלקת את פרס העיתונות האמריקאי היוקרתי הודיעה כי החל מהשנה יוכלו להתמודד בתחרות גם ידיעות וכתבות שפורסמו במהדורות האינטרנט של העיתונים. הוועדה, הפועלת מטעם בית הספר לעיתונאות באוניברסיטת קולומביה בניו יורק, הסבירה כי החלטה משקפת את המציאות שבה הפצת מידע באמצעות האינטרנט הפכה להיות חלק חשוב בעבודת העיתונות. לפני שנים אחדות הסכימה הוועדה לקבל לתחרות ידיעות וכתבות שפורסמו באינטרנט רק בטגוריה אחת מתוך 14 קטגוריות הפרס לעיתונאות, אך עתה הוחלט כי בכל הקטגוריות יוכלו להתמודד גם כתבות מקוונות. הפרס לשנת 2005 יחולק בחו"רש אפריל הקרוב.

רפי חן

29 | יחימוביץ' לעבודה.

שדרנית ערוץ 2 שלי יחימוביץ' הצטרפה למפלגת העבודה והדיעה שתתמודד על מקום ברשימת המפלגה לכנסת הבאה. יחימוביץ' אמרה כי קיבלה את החלטתה בעקבות בחירתו של עמיר פרץ ליושב ראש המפלגה והדהדתה עם תפיסתו החברתית (ראו עמ' 12).

30 | נזיפה לכתב.

הכתב לענייני מפלגות בערוץ 1, בועז שפירא, נחף על ידי מנהל הערוץ, מונטי עדן, לאחר שדיווח בשידור על מצאי סקר על שיעורי התמיכה במועמדים להנהגת הליכוד, מבלי לציין כי מדובר בסקר שהחמן על ידי המטה של המתמודד בנימן נתניהו.

4 | הפרסומות והזבל.

החברת הפרסום העולמית "סאצ"י אנד סאצ"י, קוויין וברסט, מותח ביקורת חריפה

על איכות הפרסומות בערוצי הטלוויזיה בישראל. בוועידת גלובס לעסקים בתל אביב אמר רוברטס, כי הפרסומות בישראל "פוגות לצרכן כאילו הוא אידיוט", הגדיר את חלקן כ"זבל" והוסיף כי הפרסומות שראה בעת ביקורו בארץ "היו מלאות מדי באינפורמציה, רזעשות ואימות, ללא רעיונות גדולים ונטולות רגש".

7 | פרסי סוקולוב.

יעקב אחימאיר מערוץ 1 יקבל את פרס סוקולוב לעיתונות אלקטרונית לשנת 2005 כהוקרה על "עבודתו היסודית והאחרת בסיקור מכלול נושאים בחברה הישראלית ובעולם". יחד איתו יקבלו את הפרס העיתונאי בן שני מערוץ 10 על התחקיר "שנה

"כל העיר" פוסט מורטם

הגילוי הנאות שלהלן הוא אולי הראשון אי פעם להיכתב בלשון עברי; בחורש שעבר נפח מדור התרבות של "כל העיר" את נשמתו, ועמו התפוגגה גם משרתי כמבקר מוסיקה בעיתון. צעד קטן לח"מ, גלישה תממשכת במדרון לשוחרי הביקורת העצמאית בפרובינציה. כי מדורי התרבות של מקומוני שוקן בערים הגרולות, ההולכים ומתחסלים בזה אחר זה, היו אמונים מיום הקמתם על כתיבה בלתי מקומית בעליל; בצ'ארטר שלהם היתה ההכרה שהחיים כמעצמה תרבותית זעירה כשלגו מחייבים הפריה חיצונית במיזוג גבוה.

אם הנעשה במדורים האלה נדמה לפעמים כנבירה כפייתית בשולי והאור טרי ("מי שומע/קורא/הולך לראות את הרברים האלה?"), בעצם התנהל בו שייקוף חלקי של המתרחש במקורי העניין

בעשרות; וכשהקריאה הרפה ל"עידוד היצירה המקומית" כבר לא נשמעת אפילו כמס שפתיים – נדמה שיש חשיבות מכוּפלת לעיסוק גם במה שאין לו שוק צרכני ומודל עסקי מוכח.

וכך נראה גם שאין מועד מתאים יותר לסגור את המדורים האלה. כשזכות הקיום הכלכלית נעשית זכות הקיום היחידה במקומונינו, אך טבעי הוא שפורומים אלטרנטיביים ילכו וייכחדו (האם מישהו היה מעלה ברעתו להניף את חרב הקיצוצים על מדורי הספורט). נותרת רק התהייה הנצחית, האם היעלמותם היא לא יותר מאשר שיקוף של ההווה התרבותית הצחיחה כאן, או שמא השתתפות אקטיבית בקביעתה.

יאיר לוי

יאיר לוי הוא סטודנט לפילוסופיה באוניברסיטת תל אביב

לילדי 'רומדיה'. בפרסי סוקולוב לעיתונות הכתובה זכו כתבי "דיעות אחרונות" גיא שלם על תחקירים וגדעון עשת "על הצטיינותו ככתב-פרשן כלכלי עם תפיסת עולם חברתית".

11 | צינון לשרים. אנשי תקשורת המועסקים בערוצים 2 ו-10 ובזכייניות המפעילות את הערוצים, ומבקשים לעסוק בפעילות מפלגתית, יידרשו לפחות לשלושה חדשי צינון – כך החליטה מועצת הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו. המועצה קראה לבעלי הזכויות לסכם עם העובדים על "תקופת צינון שלא תפחת משלושה חודשים, חאת תוך שמירה על שיקול דעת, טרם כניסתו של העובד לפעילות פוליטית כלשהי".

11 | זכיון לעשר שנים נוספות. הרשות השנייה האריכה את הזכיון של חברת החדשות של ערוץ 2 לעשר שנים נוספות, בהתאם לתקופת הזכיון החדשה של מפעילות הערוץ, "קשת" ו"רשת". במקביל נמשך המו"מ על מכירת חלקה בחברת החדשות של "טלעד", הזכיינית שהפסידה במכר. במו"מ התגלעו חילוקי דעות על חישוב ערכה של חברת החדשות – שמונה מיליון או עשרים מיליון שקל.

13 | תביעה על העתקת ידיעות. רשם בית המשפט המחוזי בתל אביב, שמואל ברוך, המליץ ל"מעריב" ו"דה מרקר" להגיע להסדר ביניים, בתביעה שהגיש "מעריב" נגד "דה מרקר" על העתקת מאות ידיעות כלכליות. "מעריב" תובע מן החברה המוציאה את "דה מרקר" 7 מיליון שקל ביצוי. הנתבעים דורשים למחוק את התביעה נגדם על הסף, והמו"ל עמוס שוקן טען כי מדובר לכל היותר בתמצות של ידיעות קצרות שהופיעו בעיתון אחר.

14 | עורך "7 ימים" פוטר. עורך "ידיעות אחרונות", רפי גינת, החליט להעביר מתפקידו את ניר בכר, עורך המוסף השבועי "7 ימים". לדברי גורמים בעיתון האשים גינת את בכר שמסר לעיתון "הארץ" מידע על מחלוקת פנימית במערכת, בשאלה אם נכון שהמוסף יוביל בקביעת סדריום תקשורת בכל הקשור למאבק בשחיתות ערב הבחירות.

14 | מחיר הנשיכה. הרשות

הדור השלישי געגועים לטלפון חוגה

המסך. בסלון. הטכנולוגיה המתקדמת מתנפצת לתמונות קטנות ומרצדות, איכות סאונד ירודה ולא לדבר על כך שאין להבדיל בין רמיות דוהרות לעזרה לבין עמוד חשמל ששרר את הפיצוץ. העיתוי, שבו בחרו בערוץ 10 לערוך ניסויים עם שידורי הדור השלישי, היה צורם. זה היה שימוש ציני במוצר חדשתי שעדיין לא סיים לגדול ולהתבגר, ובכל זאת נבחר להוכיח קדמה ותחכום דווקא באירוע חדשתי רגיש. הכתובית שהוקרנה במהלך אותו שידור: "שורר עליידי הדור השלישי", כאילו התנצלה בשם התנהלה על השתלטות הקדמה המפוקפקת, לאו דווקא ההתקדמות. כמו שנאמר: כי בכל יוד הדור חייב אדם לראות את עצמו, לשמוע, להרגיש, לשחק, לצלם, לגלוש, לחוות... ולשלם על כך בסוף החדש. ואמרו אמן.

שרון לוי מיכאלוביץ

שרון לוי מיכאלוביץ הוא תסריטאי וקופירייטור

הוא היה צבוע קדם חיוור וכמו קובייה מגושמת וכבדה ישב במרכז הבית למען כולם יראו ויגיעו רק בשעת הצורך, שלא לדבר על זה שכשמשמש היו קיצוצים הוא היה נעול על בריחו הטלפון של פעם, נטו מספרים וחוגה בלי חוברת הרכב ועם הרבה ידאת כבוד, לא תמיד הככל שלו הגיע לשירותים אבל מה שבטוח – הוא אף פעם לא בלבל אותו. הוא לא היה יומן ולא מצלמה, הוא לא התחבר למחשב הקומדורו הביתי ושירד לו בגלים קצרים נתונים, ולא חיית צריך להחליף אותו כל חצי שנה ברגם משופר שיכול גם לקלוט רדיו.

כפיגוע שהיה לפני חודשיים בשוק בחדרה, כשהתמונות הרעות התלו להופיע בערוצים 1 ו-2, החליטו בערוץ 10 להיות יצירתיים ולשרר מהשטח, בעזרתם האריכה של שידורי הדור השלישי, את האמבולגנסים המפוזרים ואת מיון הפצועים. שידורים שעל הנייר נעזרים בטכנולוגיה מתקדמת המאפשרת תקשורת על ידי העברת נתונים מהירה ברשת הסלולרית. על

השנייה הטילה על תחנת הרדיו "רדיו ללא המסקה" (IFM103) קנס של קיצוץ ארבע דקות של פרסומות, כעונש של דברים שאמרה בשידור הפסיכולוגית ורדה רזאלז'קונט. בחודש שעבר אמרה רזאלז'קונט למאזין, שביקש עצה כיצד לטפל בילד שנוהג לנשוך ילדים אחרים: "אני מהרהרת בקול רם, מאזיני היקרים, האם לא צריך לתת לילד מכות אחרי שהוא נושך, מכות מאבות", לדעת הרשות, מנוגדים הדברים לכללי האתיקה בנושא אלימות וסבל אנושי.

15 | נגד פרסום סמוי. המועצה לצרכנות תובעת מן הממונה על הגנת הצרכן במשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה פעולה דחופה כדי למנוע את האישור של שילוב מסרים פרסומיים סמויים בשידורי טלוויזיה. לדעת המועצה, יש בתכנים השיווקיים המשולבים בתוכניות פגיעה בציבור הצרכנים.

18 | ערוצי כתוביות. המועצה לשידורי כבלים ולווין קבעה את רשימת עשרת הערוצים המרכזיים המועברים עלידי חברות הכבלים "הוט" והלוויין "יס", אשר ילכו החל מהאחד בינואר 2006 את מחצית שידוריהם בשעות שיא הצפייה בכתוביות למען כבדי שמיעה, בהתאם לחוק שקיבלה הכנסת. המדובר בחמישה מערוצי "הוט" וחמישה ערוצים ב"יס". מפעילי הערוצים יידרשו גם לשרד כתוביות ב־40 אחוז מכלל השידורים המוקלטים שאינם בשעות שיא הצפייה.

19 | עורך חדש ל'nrg'. העיתונאי אבי לן, לשעבר עורך המוסף היומי "24 שעות" ב"דיעות אחרונות", מונה לעורך הראשי של אתר האינטרנט nrg שבבעלות "מעריב". לן מחליף בתפקיד את רון לשם, שמונה לסמנכ"ל מריקטים בזכיינית ערוץ 2 "קשת".

19 | אתיקה לאתרים כלכליים. ועדה בראשות פרופ' אסא כשר הגישה לרשות לניירות ערך הצעה לחייב אתרי אינטרנט, הכוללים מידע כלכלי, למסרם "פרוביל אתי" שיבהיר כיצד נוהג האתר בחומר המתפרסם בו. הפרופיל האתי יציג את עמדת האתר בשורה של נושאים, בהם זיהוי ברור של הכותבים בו, הבחנה בין חומר מערכתי לחומר אחר וכן המנגנון המופעל באתר כדי למחוק חומר חיצוני, הנוגע בחשש להפצת נתונים כחבים. ■

צילום: רויטרס

עיתונות עם אג'נדה הקשר הצרפתי

לילות, בעוד שרשתות טלוויזיה כיני לאומיות הכתירו את הסיקור בלוגו "פריז בוערת", כמעט בעלמו תצלומי המכוניות הבוערות ממרקעי הטלוויזיה בצרפת עצמה. מנהלי חברות החדשות הודו שנתנו הוראה מפורשת לעורכי המהדורות להנמיך את הטון, להגביל את צילומי האש והעשן שהיו לסמל המהר מות. מבקרי התקשורת טענו שהרשתות נכנעו לחוץ הממשלה, אחרים הסבירו כי מדובר בחלטה פוליטית מובהקת. האיש ששפך את מרבית הדלק למדורת המחלוקת היה ז'אן-קלוד ראסי, מנהל שירות החדשות LCI, שהורה בכנס שרדים באמסטרדם כי הורה לכל העורכים הכפופים לו לשנות את אופי הסיקור הווידואלי

של המהומות. "הפוליטיקה בצרפת נוטה ימינה", אמר ראסי, "ואינני רוצה שפוליטיקאים ימנים יטפסו למקום השני או הראשון, רק מפני שאנחנו מציגים מכוניות בוערות על המסך". התפרצות נוספת של המאפיה השמאלנית? ספק. השבועון "נובל אובסרבטור", בעל הקו השמאלני, פירש את הצנזורה על התצלומים בעיקר כניסיון להגן על שלטונו הגוליסטי של ז'אק שיראק, המקרטע גם כך. ובכל זאת, היה ברור שלראסי עוד משפט, שראוי להיזכר לא רק בהקשר הצרפתי. "עיתונאות זה לא רק להרליק את המצלמות ולתת להן לשרד", הזכיר. "אתה חייב לחשוב מה אתה משרד".

רפי מן

השירוף בין תקשורת לפוליטיקה הוא עניין רגיש, ולא רק בימי בחירות. קחו, למשל, את התלקחות המהומות בפריזי המהגרים כפריז ובמאות ערים נוספות ברחבי צרפת. יזם מעשרת אלפים מכוניות הובערו בלילות המהומות שהחלו באוקטובר, עשרות מבני ציבור עלו באש, כ־130 שוטרים נפצעו, ולפחות שני בני־אדם מצאו את מותם. השאלה, אם מדובר שם ב"אינתיפאדה מוסלמית" בלב אירופה או בתסיסה חברתית הנובעת מעוניי ומחונחה של שכונות המהגרים, איננה היחידה שנתרה ללא תשובה מוחלטת: גם תפקידה של התקשורת במצבים רגישים כאלה שנוי במחלוקת. לאחר כעשרה ימים של מהומות

”אני ועיתונאיות קולגות שלי נתקלות באיש אקדמיה ותיק, מזכר ומוערך מאוד, שבאופן קבוע משפיל את העיתונאיות שמסקרות את האזור. הוא ממציא לכל אחת כינוי. לי הוא קורא בפנים 'מרוקאית מסריחה', לעיתונאית אחרת הוא קורא באופן קבוע 'זונה'. בפעם האחרונה שדיברתי איתו הוא אמר לי שלא אטפס מעבר לגובה שאשה צריכה לטפס” | יערה קדוש, כחבת "צומח השרון"

זנה ללא כנייה אצל בנינים

חויית העבודה של עיתונאיות שונה מזו של עיתונאים: היחסים בינן לבין מקורותיהן טעונים במתח מיני שלא פעם גולש להערות סקסיסטיות ולהצקות, אך לעתים גם נותן להן עדיפות במילוי תפקידן

איתי רום ומתן שירם

אשה ושאני יורעת להשתמש בזה, ושיש לי קשרים אינטימיים עם הקצין הזה והקצין ההוא. הרביקו לי כל מיני רומנים, כמו גם לקולגות שלי". על התופעה הזו מדווחות מרואיינות רבות לכתבה הזו. אחת מהן סיפרה על שכלול השיטה: "ראיינתי סלבריטאי מפורסם, והוא לא אהב איזו שורה בראיון. אז הוא, ובעיקר הסוכן שלו, הפיצו עלי בכל העיר שניסייתי להתחיל איתו ולהשכיב אותו, שבאתי לראיון בכוונה בלי חזייה. ככה אני. הוא הפיץ את זה כסוג של נקמה. הרבה מרואיינים מעליי בים ברמה האישית. זה לא ככה אצל בניים. הכלל הוא כתוב אומרי: תהיי טיפשה ומכוערת ותישארי בחיים. סליחה – טיפשה, מכוערת וחירשת". לזובסקי: "אם את קוטלת מרואיין, הוא יגיד שזה מפני שאת רווקה מדיה שרוצה סקס. לא יגידו את זה לעיתונאי גבר שיכתוש למישהו את הצורה".

מאירי אומרת שכשהפיצו עליה שמועות ורונות, "לא נפגעת, להפך – זה התמיא לי שהצלחתי להביא סיפורים שעיצבנו את כולם. אחרי תקופה מסוימת,

העיתונאיות, אשר מצליחות לעתים להשיג בעזרתה סקופים ביתר קלות. העיתונות, בין השאר בשל תנאי השכר המידרדרים, עברה בשנים האחרונות תהליך מואץ של פמיניזציה. בה בשעה, הדרגים הבכירים בתחומי הסיקור של העיתונות מאוישים בעיקר בגברים: מנכ"לים במגזר העסקי, שרים וחברי כנסת בזירה הפוליטית, שוטרים ועבריינים בתחום הפלילי, ספורטאים וקציני צבא. המפגש בינם כמקורות וכמרואינים לבין עיתונאיות הוקקות להם כספקי מידע מציב את העיתונאיות בעמדה מורכבת, שהרי הסקופ המסעיר ביותר יכנף להגיע דווקא ממקור גברי מטרידן שהאינטראקציה איתו בלתי נעימה ואולי אף משפילה.

עדי מאירי, כחבת הפלילים של קול-ישראל, מב" חנינה בין ראשית הקריירה שלה למצבה היום: "כשהחלתי את העבודה, בטח שהיו סקסיסטיות ושובניזם. כמעט כל סיפור בלעדי שהיה לי, ייחסו לכך שאני

מסגרת עבודתה בשבועון "דייטינג", הגיעה הכתבת אליעזר לזובסקי לביתו של איש טלוויזיה בכיר למטרת ראיון. המרואיין חזר לפתוח את המפגש באופן שספק אם היה נוקט כלפי עיתונאי גבר. "הוא פתח לי את דלת הדירה כשהוא עירום לגמרי", משחזרת לזובסקי. "אחר-כך הוא עשה לי את זה עוד כמה פעמים. הוא אמר, 'התקלחתי ולא הספקתי להתלבש', ואז התנגב בסלון כשישבנו מתגנדר".

המחזה שבו נתקלה לזובסקי אולי קיצוני, אולם הוא מדגים את השוני הרב בין חויית העבודה של עיתונאית לבין זו של עיתונאי גבר. הערות סקסיסטיות, הזמנות בלתי תמימות לבילוי והטרדות מייגיות של ממש הן מנת חלקן של עיתונאיות רבות. מצד שני משחקת הנשיות לא פעם דווקא לטובתן של

איור: גיא מורד

לגיטימי בעולם שוכניסטי שבו נשים נפגעות בגלל נשיות. יש לנשים עמדת כוח אחת, למה לא להשתמש בזה? אני שמחה לראות כתבת שחזרת מהמטרה עם סיפור כי היא חייכה לשוטרים ולא מצאה את עצמה מותקפת.

• • •

הרס מנור מ"גלובס", שסיקרה את בתי-הדין הצבאיים באינתיפאדה הראשונה, אומרת שלפעמים הנשיות יכולה רווקא להקשות: "כשסיקרת את הצבא הרגשתי אאוטסיידרית כאשה, הרגשתי שהיא לי הרבה יותר קל כגבר. יש אווירה של 'אללה, תקפצי איתנו לראות את הגדר? טוב, את בטח מכינה אוכל לילדים'". כיום מסקרת מנור בעיקר מנכ"לים ואנשי עסקים בכירים, תחום שבו גידר יותר להיתקל בהטרדות, לדבריה, "אולי מפני שכשאתה מגיע לראיון עם מנכ"ל, לפחות בחלק מהמקרים, ההתנהלות היא פחות סחבקית מאשר בתחום הצבאי או הפוליטי. אלה גם אנשים פחות

שגברים לא יורעים. אני לא הושבת שיש עיתונאית שלא משתמשת בזה – גם אם לא כמורע. נטשה מזוגביה מ"דיעות אחרונות": "הכל תלוי באיך אתה מתנהל מול אנשים. אני לרוב אתלבש בצורה יותר שמרנית". מזוגביה אומרת שנתקלה בעיתונאיות שהשתמשו במיניויות כדי להשיג סיפורים, "אבל רוב העיתונאיות לא עשו מזה קריירה. יש נשים שלפעמים קשה להן להפריד בין התפקיד לבין משחו אישי. זה לא זוכה אצלי להערכה רבה. זה קיים בעיקר אצל עיתונאיות אופנה, רכילות, בידור. זה לגיטימי בו'אנר הזה". עינת פישביין, סגנית עורך "7 ימים": "בתחילת דרכי עקדתי עם נשים שהשתמשו בנשיות שלהן בשביל להביא סיפורים. אני מעדיפה שנשים ישיגו סיפורים בזכות הנשיות שלהן, שיידעו להשתמש בזה, ושלא יטרידו אותן".
כתבת שמשתמשת במיניויות שלה להשגת סיפורים, זה לגיטימי בעינייך?
זה לגיטימי, שתשתמש. זה על אחת כמה וכמה

כשהתרשתתי ונכנסתי לעובי הקורה בתחום, כל הסיפור הזה הפך לבטל בשישים כי מכירים אותך. להפך: היום הקטע הנשי רק משחק לטובתי".

איך?

בתחום הפלילי יש כמעט רק גברים. מטבע הדברים הם ירצו יותר לתת סיפורים לעיתונאית שהיא אשה מאשר לגבר, למרות שזה לא נכון תמיד. אבל בדרך-כלל, מבחינתם, זה יותר נחמד להיות בקשר עם אשה. עיתונאית שיודעת לנצל את זה רק מרוויחה מהעניין.

פלירטוט הוא דרך להשיג סקופים, מעין בלי עבודה שנמצא רק בידיהן של עיתונאיות? כן, ודאי. אני אשקר אם אני אגיד שלא. אבל שוב, פלירטוט בגבולות. היום אני מרגישה שמפני שאני אשה אני מצליחה להגיע לסיפורים שלהרבה כתבים גברים קשה יותר להגיע. לי יותר קל להשיג סיפור ולהוציא מידע מקצין או מעורך-דין, מפני שאני יודעת ללחוץ במקומות הנכונים ולדבר בשפה

או יותר מתורבתים, שלא מעוניינים להתבונן. אם כי נתקלתי גם באחד מהמנהלים הידועים והכבירים במשק, שתוך כרי אירוע שהתקיים בערב בבית-מלון הזכיר לי בצורה בוטה שיש לו חדר למעלה – באופן שהביא אותי במבוכה קשה. הוא היחיד שהיום אם אני רואה אותו, אני מסתובבת לצד השני של החדר. אבל הרי האדם השפל ביותר יכול להיות מקור משוכח.

כן, אבל אני לא יכולה לשבת מול אדם שאני יודעת ששיחתו תיפתח ב"טוב, אז מתי עולים לחדר שלי?". אני לא רוצה להגיע למצב שאני אומרת לו, "תעוף לי מהפרצוף".

מאירי אומרת שבעוד שהיום היא אינה סופגת עוד הערות והטרדות מצד קציני משטרה ופרקליטים, מעבריינים – גם הם בין מקורותיה – היא "כן שומעת הערות סקסיסטיות".

אולם גם מחוץ לעולם הפילי, המפוקפק מטבעו, מתעוררת התופעה וביתר שאת. מתברר שרוקא מאנשים מהוגנים לכאורה, לא פעם דמויות מוכרות ומכובדות ביותר בציבור, סופגות עיתונאיות הערות מעליבות ביותר. יערה קרוש, כתבת "צומת השרון": "אני ועיתונאיות קולגות שלי נתקלות באיש אקדמיה ותיק, מוכר ומוערך מאוד, שבאופן קבוע משפיל את העיתונאיות שמסקרות את האזור. הוא ממציא לכל אחת כינוי. לי הוא קורא בפנים 'מרוקאית מסריחה', לעיתונאית אחרת הוא קורא באופן קבוע 'זונה'. בפעם האחרונה שדיברתי איתו הוא אמר לי שלא אטפס מעבר לגובה שאשה צריכה לטפס. הנושא הזה בבירור, ואנחנו לא נעבור על זה בשתיקה". רינת ברקוביץ' מ"וואלה" היתה לפני כן כתבת ב"העיר". לדבריה, ההטרדות הגיעו רווקא מצד הרמויות שמהן היא הכי פחות ציפתה לכך. "תמיד הפתיע אותי שמאחורי רודף הצדק מסתתר איזה חרמן קטן שלא מכין את הביזנס", היא אומרת. "למשל, מאדם שעשה את השם שלו כאיש רודף צדק שבא מלמטה".

איך זה קרה?
עשינו שיחת היכרות במשרד שלו. השיחה גלשה והפכה לחברותית, שזה לגיטימי. הוא הציע שנצא לשנות. אמרתי לו, "בוא נדבר קודם ביזנס, אחריכך פלז'ר". בכל זאת, צריך לפתח קשרים עם מקורות וקשר עם מקור זה רבר אינטימי. אבל יש כאלה שמכניסם שאתה צריך להיות נחמד, ויש כאלה שלא

מכניסם את הגבולות. מאז כל שיחה עם אותו אדם התחילה ב"מתי שותים?", "מתי יושבים לבירה?". התחושה היתה שהוא מצפה לדייט פרוץ. מפני שאני אדם עם גבולות נורא צרים, המקור נסתם, והוא הפסיק לשתף פעולה. במקרה אחר הייתי במסיבת עיתונאים, עשיתי מינגלינג. והיה אחד, איש מוכר ופעיל בארגונים סוציאליים, שהידיים שלו ליטפו. היד נגעה במקרה פה, נגעה במקרה שם. אחריכך הוא ניסה ליצור קשר. בטלפון הוא אמר שיש לי גוף טוב לספורט. אני עדיין שוקלת אם לעשות עם זה משהו. עיתונאית אחרת כבר העיפה לו סטירה.

ברקוביץ' מבחינה בין מקורות המורגלים בעבודה עם התקשורת, לבין אחרים: "היו לי מקרים של הטרדות מצד מקורות שידעו שהם יכולים להיות מקורות טובים. הם היו בעמדת כוח עלי, היה להם משהו שהייתי מעוניינת בו, והם ניסו להטריד. לא באופן פיזי, לא משהו שלא ניתן להתחמק ממנו בנימוס. אבל רוב המרואיינים שלי היו אנשים שאינם אמונים בשיחות עם התקשורת, הם ראו בי גורם עם יותר כוח. מקורות מנסים להרוויח מזה שהמרואינת צריכה חומרים, צריכה את המקור".

• • •

ההורקקות הן אכן גורמת לעיתונאיות רבות לס' פוג עלבונות בשקט, ובלבד שהחומר העיתונאי ימשיך לזרום. "פעם ראיית איש טלוויזיה בכיר", מספרת לזובסקי, "שכל משך הראיון ניסה להסביר לי מה לא בסדר איתי כבחורה: שאני חסרת ביטחון, שהשאלות שלי נובעות ממיניות מתוסכלת, שאני רוצה אהבה". ומה את עושה במצב כזה?

זה מצב מאוד מורכב. מפני שהאינטימיות כליכך נוזלה, את לא תמיד יודעת מתי לשבור את הכלים ולהגיד: "ארוני, תסלח לי". אז ממשיכים. בסוף הראיון היתה לי הרגשה חמוצה ורעה. זה גרם לי לשאול שאלות כמו "אולי אני אשמה?". אני מפלרטטת, מפגינה חמימות אנושית, והוא לוקח את זה למקום שלו. זה אזור אפרפר ומורכב.

יש מרואיינים שניסו גם לגעת בך? לרוב הם לא נוגעים. אבל כשמקיימים כמה פגי' שות עם אותו אדם זה אף פעם לא נשאר ענייני. אם את נראית טוב – יש לך בעיה.

ברקוביץ': "היה לי מרואיין שנהנה מכך שמראינת

אותו עיתונאית שנראית טוב. אם הייתי מגיעה כמו 'טום בוי' הייתי משיגה פחות אינפורמציה. אני מודה בפה מלא: יש יתרון, לעיתונאיות שנראות טוב יש יותר סיכוי להשיג דברים מאשר חעיתונאיות שנראות לא טוב".

מקרה גריד שבו התלוננה עיתונאית במשטרה היה לפני כשלוש שנים: כתבת אתר הספורט One, שסיקרה את התחום שאין גברי ממנו – כדורגל – הגישה תלונה על הטרדה מינית למשטרת ירושלים נגד מאיר פניג'ל, יו"ר בית"ר ירושלים. ב"מעריב" צוטטה הכתבת כאומרת שספגה מפניג'ל "התבטאויות משפילות, שנתנו לי להרגיש זולה". האירוע שגרם לה לפנות למשטרה התרחש במהלך אחד ממשחקי בית"ר: כשניגשה לפניג'ל עם שאלה בנוגע לאוהדים, השיב לה היר"ר, לטענתה: "במה את מתעניינת, בקטן שלי או בזן שלי?". פניג'ל הכחיש אז את הדברים וכינה אותם "שקר וכזב".

זה מקרה חריג ביותר. מעניין לגלות שאת זהותם של המטרדים – שבמקרים רבים הם דמויות ידועות, מה שהופך את התנהגותם לעניין ציבורי – מעריפות העיתונאיות, רבות מהן פמיניסטיות, שלא לחשוף. דנה ספקטור פרסמה לפני כמה חודשים ב"7 ימים" טור שעסק בהטרדות שעברו עליה, אולם את זהותם של המטרדים שמרה לעצמה. כתבת פוליטית בכירה שסיפרה ל"העין השביעית" על נטייתם של פוליטיקאים מעל גיל חמישים להשתמש בביטויים כגון "מיידלע" ובבדיחות בעלות קונוטציות מיניות, ביקשה מאוחר יותר להסתיר את זהותה מחשש שהדבר יפגע בעבודתה מולם. למעשה, עיתונאיות רבות יודעות ממקור ראשון על הטרדות מיניות של אישי ציבור וידוענים – מקרים שלו היו מגיעים לעיתונות ממקור חיצוני קרוב לזוראי שהיו הופכים לסקופ צהבהב ומובלט – אולם שומרות את המידע לעצמן. לכאורה היו אמורים גברים לחשוש במיוחד מתגובתן של עיתונאיות, שכן הן יכולות בנקל לפרסם את מעשיהם, אולם נורמת הדיסקרטיות התמונה הזו מבטלת את האיום. "דוב הראינות המגויינים הגדולים מורכבים ממספר פגישות", מסבירה לזובסקי, "תבלה עם מרואיין שבועי-שבועיים, הוא יספר על חבריו, על ילדותו, על טראומות. הוא יבכה. אחרי שאני מכירה את אשתו, את אחותו, את הילדים – אני לא אפתח את הכתבה ב'הוא ניסה לשכב איתי'". ■

עינת פישביין, סגנית עורך "7 ימים":
זה לגיטימי להשתמש במיניות להשגת סיפורים. על אחת כמה וכמה לגיטימי בעולם שובניסטי שבו נשים נפגעות בגלל נשיות

חלי תקדם את שלי

תוכניות שאפירה אינן מוזיקות, בדרך-כלל, לפוליטיקאים המוצגים בהן בצורה נלעגת. בתנאי שהם מתיידיים עם דמותן הקריקטורית

אם דמותה של חלי מתוכנית הסאטירה "ארץ נהדרת" תשמש משאב לקידום הקריירה החדשה של העיתונאית שלי יחימוביץ' שעברה אל הפוליטיקה, או שמא ההגחכה שבדמותה תהווה מכשול בהפיכתה ל"חלק מהנהגת המפלגה והמדינה", כהכרות פטרונה הפוליטי, עמיר פרץ?

התשובה לשאלה זו ברורה למדי: חלק ניכר ממה שעוזר לקידום של פוליטיקאים היום הוא האובססיה לידוענים שמטפחת התרבות התקשורתית. ההיסטריה התקשורתית סביב מעברה של יחימוביץ' לפוליטיקה מוכירה, מצד אחד, את צמיחת התקשורת-הממוקרת בידור בדמוקרטיה מערבית, כאשר תוכניות טלוויזיה ומגזינים שמתמקדים במפורסמים, תוכניות אירוח וסגנון חיים, מתקבלים בעניין רב על-ידי ציבור הבוחרים. מצד שני, היא מוכירה מאפיינים של תרבות לא מערבית, למשל בהודו, שבה מצרפות המפלגות הגדולות כוכבים מבוליווד כדי למשוך אליהן את סיקור אמצעי התקשורת בתקווה שימשכו אליהן קולות בוחרים.

סביבת התקשורת החדשה – קרי, המעבר מהעיתונות הכתובה אל הטלוויזיה, ובעקבות כך השתלטות הבידור על הפוליטיקה – הפכה פוליטיקאים מובילים לידוענים. פרצופיהם הפכו מוכרים לציבור כמו רבים מאלה המעורבים בתעשיית הבידור. ההזדמנויות שיצרה סביבת התקשורת החדשה מספקות מגוון אפשרויות לפוליטיקאים להיחשף לקהל הרבה יותר רחב לעומת האמצעים להשגת תמיכה שהיו מקובלים בפוליטיקה הישנה. בשני העשורים האחרונים, כאשר האישיות הפכה לחלק המרכזי במסעי הבחירות המודרניים, וכאשר חשיפת האישיות נהפכת לשכיחה יותר ויותר ונראית כדרישה מוקדמת להצלחה בבחירות, הרי שכיום, זירת תוכניות האירוח היא הסביבה העדיפה על הפוליטיקאים לסוג הזה של הופעות תקשורתיות.

מגיש הטלוויזיה ריוויד לטרמן רמז כבר בשנות התשעים שהדרך אל הבית הלבן עוברת בתוכניתו. רצוי אמנם שהחשיפה תהיה חיובית, שתציג תמונה שתיצור תהודה חיובית בציבור, אך החשיפה בזמן רלבנטי, למשל בתקופת בחירות, גם אם אינה מחמיאה תמיד, מייצרת את ההזדמנות להגיע להמונים לא רק באמצעות ערוצים המשמשים לעניינים פוליטיים בלבד, אלא גם דרך תוכניות בידור וסאטירה. האכחנה הזו מעוררת תמיד את השאלה: האם חשיפה אישית כה נרחבת אינה נטולת סיכונים? האם לא רצוי כי תהיה

יותר מבוקרת? והאם תוכניות הסאטירה שעליהן אין שליטה ומטרתן להגחך את הפוליטיקאים, יכולות להשפיע לרעה על הפופולריות שלהם? הפוליטיקאי, כמו הידוען, הרי בוחר להכליט מרכיבים מסוימים של חייו הפרטיים כדי לקדם את הדימוי שהוא רוצה להקרין. אך בעידן שבו ההפרדה בין הציבורי לפרטי – הפרדה שהיתה מוכרת בפוליטיקה של העבר – אינה קיימת יותר, נדרשים הפוליטיקאים המתמודדים, ובעיקר יועצי הבחירות שלהם, להשקיע הרבה זמן ומשאבים בעיצובה של הדמות אשר תמצא חן בעיני המצביעים. כתוצאה מכך הצמיחו דמוקרטיה ותיקות, כמו גם צעירות, מעין פוליטיקאים משובטים, הלבושים היטב, והמתרגלים כל תנועת גוף כמו בכוריאוגרפיה, לצורך הופעותיהם מתוכניות המדיה לציבור. דוגמאות בולטות לכך אפשר לראות בארה"ב: ביל קלינטון וג'ורג' בוש; בבריטניה: טוני בלייר; בגרמניה: גרהרד שרדר, ואצלנו, ביבי נתניהו. ההתנהלות הזו מתחללת גם לתרבות הפוליטית במדינות לא מערביות: בהודו, למשל, הוחלף המראה המסורתי של גנרי במראה מחויט ומסוגנן.

הדמויות הפוליטיות המשובטות האלה מתארחות מסביב לשעון במשרדים ובתוכניות ריון. הזירות הטלוויזיוניות מאפשרות לפוליטיקאים של היום את הכיסוי התקשורתי יקר הערך, אך תשומת הלב התקשורתית עלולה לעתים להיות הרסנית: כל דבר שעלול להיות פס בציבור כפגם באישיות המועמד או בעבורו, ייחשף באמצעי התקשורת ללא שום סנטימנטים.

מה היא, אם כן, השורה התחתונה במאזן? אם נבחן את מדרד הפופולריות של הרמויות הפוליטיות המספקות השראה לתוכניות הסאטירה אצלנו, נראה בבירור כי בעיקר הפוליטיקאים הם שהרוויחו. הפיכתו של עוזי כהן, מייצג מרכז הליכוד השנוא, לכוכב עליון היא דוגמה מובהקת לכך. למעט דן מרידור, שממילא הכריז על עצמו כי אינו מתאים לפוליטיקה-הממוקרת-בידור ופרש ממנה, ולחיים רמון, שאימץ בחיים האמיתיים את דמותו מן הסאטירה – יועץ סתרים לראשי ממשלה במקום מועמד בעצמו – הגיוקים האפשריים היחידים הם אלה שאינם מתיידיים עם בן דמותם/בת דמותן בסאטירה, וכמוכן, אלה שאינם מוכנים להתמודדות בתוכניות האירוח על ידירות זו. ■

ד"ר אורית גלילי צוקר מרכז פרויקט מנהיגות בבית הספר לממשל, אוניברסיטת תל-אביב ומלמדת במחלקה למדע המדינה, אוניברסיטת בראילן

חלי חלק חשוב מהנהגת המדינה

עוזי כהן: ידוען מבוקש לחרות שהוא ממרכז הליכוד

ביבי נתניהו: טיפוס חשוב

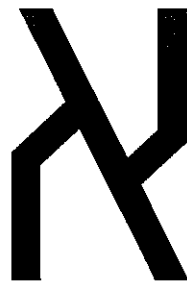

התרוצף דן מרידור: פרש מהמשתק

המדריך המקוצר לעיתונאי המתחיל שרוצה לנסוע לחו"ל על חשבון העבודה

תריסר כללי זהב

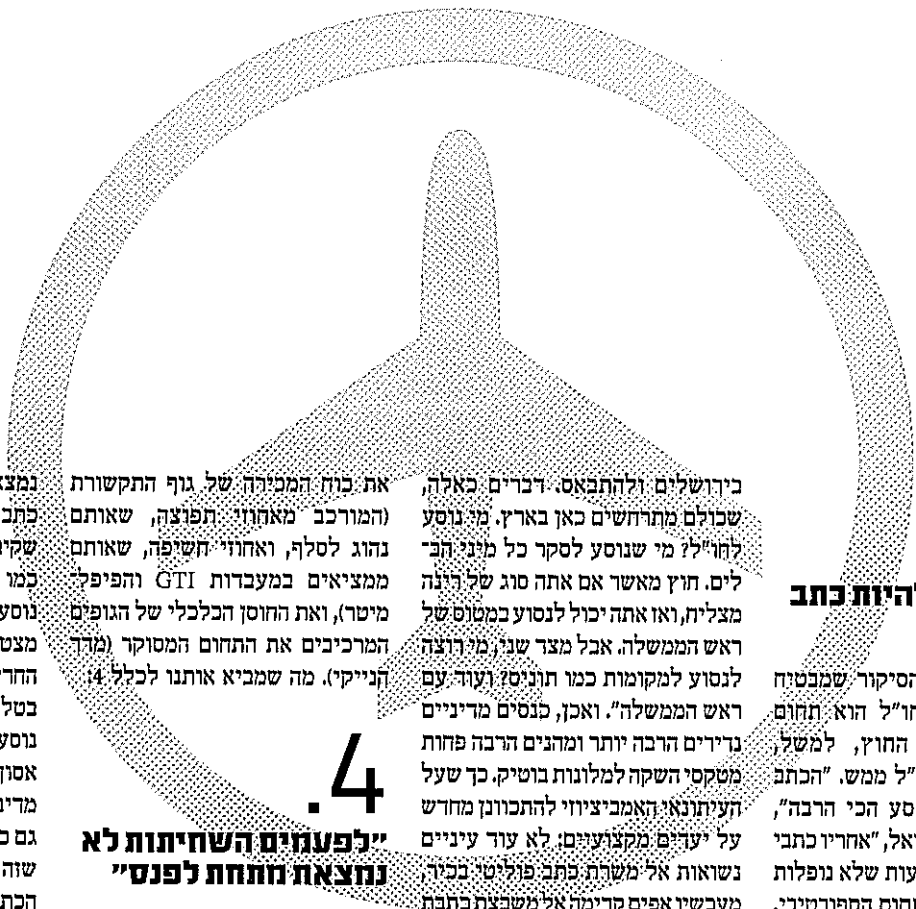
שוקי טאובסיג

ופן־ספייס, ניאונים חיוורים, טלפונים מטרטרים, מקלדות מזיעות, דר־ליין ושכר מינימום. לא קל להיות עיתונאי מתחיל. מה עוד שמלבד תדרוך אקראי בדיני לשון הרע, הרי שהנכנס בשעריו של עולם התקשורת חסר יד מכוונת כלשהי שתסביר לו כיצד לנצל את טובות ההנאה הקטנות הכאות עם המקצוע. כך מאבדת העיתונות בכל יום אנשים טובים שנוטשים את התחום לטובת שכר הזגן, סביבת עבודה בריאה ועתיד מקצועי, ומפספסים את ייעודם. לעומתם, יש כאלה היודעים כי בעזרת עבודה נכונה ומעט סבלנות, ניתן להפיק גם ממקצוע העיתונאות דברים נפלאים. לעיתונאים האלה, בעלי האוזן הקשבת והנכונות לשאת בעול, מוקדש מדריך זה.

בעולם העיתונות, נסיעות לחו"ל על חשבון העבודה נחלקות לשניים, על־פי מקור המימון. דהיינו, אם הנסיעה ממומנת על־ידי גוף התקשורת או על־ידי גוף בעל עניין (חברות מסחריות, גופים ממשלתיים, משרדי יח"צנות או אחר). בשנים האחרונות, בתקופת משבר של שוק תקשורת מוצף ותקציבי מערכת מקוצצים, עבר הדגש מטיסות במימון עצמי לטיסות הממומנות על־ידי בעלי עניין. למרבה המזל, השינוי לא גרע את הסיכוי להגיע החו"ל, אולי אפילו להפך. למעשה, משיחות עם עיתונאים נראה כי מצב העניינים כיום הוא טוב מאי פעם, כפי שמעיד, למשל, איש תקשורת בכיר: "כשהדברים מגיעים לנסיעות לחו"ל על חשבון בעלי עניין, מצבו של עולם העיתונות רע מאוד. בסולם מאפס עד מאה, אפשר להגיד שמצב האתיקה עומד על 15 בערך".

מובן שהמציאות החדשה מצריכה התרגלות כלכלי עבודה חדשים. אם פעם הצטיינות מקצועית או קשרים מיוחדים עם העורך היו מספיקים כדי לזכות בנסיעה הנכספת, הרי שכיום עבר מרכז הכובד לשמירת האיזון הנכון בקשר עם היח"צנים למיניהם. להלן כמה כללי יסוד המסכמים את ההתנהלות הנדרשת כדי להבטיח תזרים שוטף של עצמך לחו"ל, החל מבניית מעמד מקצועי מתאים לקבלת נסיעות, דרך ההתנהלות בנסיעה עצמה ועד לשלבי החזרה הביתה וההכנות לנסיעה הבאה.

1. "לא) עדיף להיות כתב מדיני"

על פניו, תחום הסיקור שמבטיח נסיעות תכופות לחו"ל הוא תחום החדשות. הדשות החוץ, למשל, מתרחשות לרוב בחו"ל ממש. "הכתב המדיני הוא זה שנוסע הכי הרבה", מאשר כתב בקול-ישראל, "אחריו כתבי ספורט, ואחר-כך נסיעות שלא נופלות בתחום המדיני או בתחום הספורטיבי, שמחולקות כצ'ופר לכל מיני כתבים. אבל זה גריר". עובדים במחלקות החדשות בערוצי הטלוויזיה מציינים תמונה רומה: הכתב המדיני הוא זה ששולט על תקציב חו"ל של המערכת. אלא שאליה וקוצן בה: "כך, למשל, הכתב לענייני ערבים טס אמנם", ממשיך ומספר כתב קול-ישראל, "אבל בעיקר לוועידות כלכליות שקשורות לעולם הערבי, לעמאן או לשארם", וזה לא ממש נחשב חו"ל. שלא לרבר על כך שכתבי ספורט נדרשים לשהות במחיצת כרוגרג'נים. מה שמביא אותנו לכלל 2:

2. "רצינות תביא אותך רחוק, אבל לא תעביר אותך את הגבול"

"כמה שאתה יותר כנארם רציני שעובר קשה, ככה אתה יותר נדפק ופחות נוסע לחו"ל", אומרת לנו עיתונאית ותיקה המתמחה בנוסנס, והיא מסכימה: "להיות עיתונאי רציני זה אומר לעשות תחקיר על מי הטמין מגנזיום מתחת לחולות אשדור או מי גונב אס-פלט ממע"צ יפן; זה אומר לשבת בכנסת

בירושלים ולהתבאס. דברים כאלה, שכולם מתרחשים כאן בארץ. מי נוסע לחו"ל? מי שנוסע לסקר כל מיני הב-לים. חוץ מאשר אם אתה סוג של רינה מצליח, ואז אתה יכול לנסוע במטוס של ראש הממשלה. אבל מצד שני, מירוצה לנסוע למקומות כמו תוניס? ועוד עם ראש הממשלה". ואכן, כנסים מדיניים נרדדים הרבה יותר ומהגים הרבה פחות מטקסי השקה למלונות בוטיק. כך שעל העיתונאי האמביציוזי להתכוונן מחדש על יעדים מקצועיים: לא עוד עיניים נשואות אל משרת כתב פוליטי בכיר, מעכשיו אפים קרימה אל משבצת כתבת תמרוקים. מה שמוביל אותנו לכלל 3:

3. "לא קונים חתי שלא חוכר"

"כל עניין הנסיעות הממומנות לחו"ל הוא תחליף זול למודעת פרסומת בעיתון", מסביר עורך ותיק. "יחצ'צנות זה הרי תרגיל שנועד לעקוף את עולם הפרסום, וזה הפך את עולם העיתונות לבזר של שחיתות שאין לו גבולות. הכלל הוא: צריך פשוט למכור משהו, ואז יממנו אותך. מודעת שחור-לבן ב'דיעות אחרונות' עולה שלושים ארבעים אלף שקל, נסיעה עולה 500 רולר, על הרווח הזה הכל עובר". כך, למשל, ברור כי לכתב פלילים, האמון על תחקירי רחב של קשרי הון-שלטון, אין שום דבר למכור. מי יסיע אותו לחו"ל? רחובשטיין? לכתב הלבשה תחתונה, לעומת זאת, יש השפעה ציבורית אמיתית (ויתרונות מקצועיים נוספים). לכן השאלה הקשה היא, מי יצבור יותר מיילים ב"לופטנהזה", כתב אופנה או כתב גאדג'טים? כדי לבחור את התחום הנכון, נצרך חישוב מסובך שישקלל

את כוח המכירה של גוף התקשורת (המורכב מאחוזי תפוצה, שאותם נהוג לסלף, ואחוזי השיפה, שאותם ממציאיים במעבדות GTI והפיפלי-מיטר), ואת החוסן הכלכלי של הגופים המרכיבים את התחום המסוקר (מדרג הקנייקי). מה שמביא אותנו לכלל 4:

4. "לפעמים השחיתות לא נמצאת מתחת לפנס"

לאחר שבתר תחום סיקור, על העיתונאי המתחיל לבחור את גוף התקשורת שיבטיח לו את מרב ומיטב הנסיעות. הרעת אומרת להתחיל מגוף ציבורי, כלומר רשות השידור, היכן שהכסף לא שייך למישהו מסוים. אלא שדווקא שם המצב מסובך: ועדת נסיעות, ביורוקרטיה טורדנית, מבקר המדינה שנושף באוזן וכיוצא בזה. מה עוד שרייטינג דל מביא להתעניינות פחותה מצד גופים מסחריים. לא סתם קוראים להם "קול-ישראל" - הם נשארים בארץ. כלל המראה של כלל זה הוא כלל 5:

5. "משבר העיתונות הוא משברם של אילי העיתונות, ולא של העיתונאי המעופף"

מחירי הנייר עלו? האטה בענף הבנייה מכרסמת במהיר המודעות? שוקן, נמרודי ונוסס מרוויחים פחות מבימים העליונים של מוספי רדושים הייטק? ייתכן. מה שבטוח הוא שבתחום הנסיעות לחו"ל ההאטה רק האיצה את המרוץ לנתב"ג. "החגיגות הגדולות

נמצאות בעיתונים המסחריים", מעיד כתב מסורב חו"ל מקול-ישראל. "בעוד שקיבלתי אותן פניות מחברות מסחריות כמו הקולגות שלי מהעיתונים, הם היו נוסעים כל שנה ולי אף פעם לא אישרו". מצטרפת אליו עובדת לשעבר בחברת הטלוויזיה, וכתב זוטרי לא נוסע בכלל. נוסעים רק כשיש משהו שמצדיק, כמו אסון גדול, צונאמי, הוריקן או ביקור מדיני של ראש הממשלה". זאת ועוד, גם כשכבר שולחים מישהו לחו"ל, הרי שזה יכול להיות ראש דסק ולא אהר הכתבים. בקיצור, למרות שהיא נראית כרגע הכי פחות זוהרת, העיתונות המודפסת תיקח אתכם רחוק יותר.

6. "להיות בעניינים או לכתוב ב'לאישה"

"צריך להיות בלופ, כלומר בחבר'ה", אומר כתב ועורך תל-אביבי שכיום כבר לא נוקק לטובות מאף אחד. מוכן שכדי לפרט בכתב כלל זה, על מפת הקשרים החברתיים והגיאוגרפיים המרכיבים אותו, נודקק לגליל נייר טואלט שלם ועורך-דין ממש טוב. האם תדעי לזהות בחושך את רני רהב? האם תדע לאיית את שמה של כתבת האופנה של "גלגלצ"? כל זה לא יעזור אם לא תקפידו על כלל 7.

7. "להיזהר מבוסים עם בעיות אתיקה"

"עיתונאי לא צריך לקחת נסיעת חינום בשום תנאי, כי צריך תמיד לשלם על זה איכשהו", קובע מגהל

שעה קלה על ספרות וכלכלה

1. ספרות לבעלי ההון

לפני שנים רבות ירבות, ובעצם אך אתמול, בשנת 2001, כיהנתי בתפקיד – וכל מי שסיפרתי לו על כך הרים גבות – מבקרת הספרות הבלעדית של TheMarker, אז ירחון כרומו חדש ורחוק מלהיות רביתפוצה מקבוצת שוקן. בפגישת ההיכרות עם עורכי המשנה (העורך הראשי היה טרור בענייני ייסור) חשפו בפני, ביד רוערת, את גליון הפילוסופיה ושרטנו בפני את הפרופיל של קהל היעד – אנשי היי טק וכלכלה, יזמים, בעלי הון; המלה "עשירים" חזרה שוב ושוב, ועוד מלים זרות לי כגון "מניות", "כספים", "בורסה".

המדור העיתרי שלי – שבנדיבות הועמדה לרשותו כפולת עמודים – יסתופף באגף התרבות והפנאי של העיתון, בחברת מדור קולנוע (משל יגאל משיח) ומדורים הסוקרים רכישות אפשריות של מצרכי יסור, כגון בריכות שחייה, עגלות גולף, מגלשי סקי, בתי קיט וכו'. עוד נמסר כי לאנשים העסוקים בעשיית כספים אין זמן וסבלנות לקרוא, אבל חשוב להם להיות תרבותיים ומעורבנים, לרעת מה יצא לאור ומה לקנות, ומה עליהם לחשוב על זה. הוזהרתי כי אסור לי להיות "כבדה" או להכביר בגיתוחים ספרותיים, וכן – עלי להשתדל לבחור ספרים "קריאים". מה זה ספרים קריאים? ג'ון גרישם, סטיבן קינג, רם אורן – במלים אחרות "רבי מכר".

לאחר בהלה ראשונה, ולאחר שקלול כל הנתונים שאספתי בפגישה (יחד עם נתוני האוברדרפט המיוסר שלי ששוויוע למקור

10.

"יותר זול להטיס לניו יורק מאשר ללונדון"

מספר כתב לשעבר ברשת מקומוני שוקן: "טסתי לוורונה כדי ללוות קבוצת מהמרים שהוביל אגדת הכדורגל שלום רוקבאן. כשצלצלו מהעיתון, אמרתי שאם כבר אז יש כרטיס טיסה זול להונגריה ואי פשר לסקר את בית"ר שנמצאים שם. בדרך עצרתי בסופיה כשביל לכתוב לעיתון אחר ברשת כתבה על מכבי חיפה שבריוק שהתה שם. כשגמרתי לנדוד ברחבי הונגריה אחרי בית"ר, התחילו השטפונות כבודפשט וכי תכתי גם עליהם. משהות של עשרה ימים בחו"ל הוצאתי ארבע כתבות". והוא מסכם: "צריך להיות פרקטי. בחו"ל אתה משוחרר, לא כבול למערכת, ואפשר ליוזם הרבה כתבות". וכך לרדת את החזרה לארץ.

11.

"זכור! אתה עיתונאי אל תשכח בשביל מה נסעת"

למרות האמור בכלל 10, הרי שלא פחות חשוב מלהגיע ליעד, זה לרעת מה לעשות בו. אני יודעת על מישהי שנסעה לכנס של קודאק ברנמרק ולא יצאה מאולם ההרצאות במשך שלושה ימים", מספרת כתבת צרכנות. אל תהיה חנון! כשהעורך שלח אותך לכנס בינלאומי של רטולוגים באמסטרדם, הוא בעצם התכוון שתכתוב על התלונות הארומים כשאתה מעושר. רק עם טוויסט אנאלי.

12.

"תחשוב חיובי"

לכל אולם יוצאים יש אולם נכנסים, ואז עולה השאלה, מה לכתוב? כיצד להתייחס לאלה שממנו אותך כדי שיומינו אותך שוב? חלק קטן מן המרואיינים לצורך חיבור המרדיך השיבו כי הסוד הוא ביצירת תמהיל של כתבות חיוביות ושליליות שישמרו על האמינות שלך בלי לעצבן את המומינים. רוב המרואיינים אמרו שזה בכלל לא חשוב אם הכתבה היא חיובית או שלילית, העיקר שתהיה חיובית.

8.

"לא חייבים לדעת להקליד כדי לטוס"

מי שאתרע מזלו והוא תקוע באחד מכילי התקשורת האלקטרוניים (לצורך זה, גם רדיו נחשב אלקטרוני), יכול לנסות ולהסב את מקצועו וכך ליהנות מתנאי נסיעה גוזחים יותר. "צלמים נוסעים יותר מכתבים", קובעת כתבת חדשות צעירה. הכלל הוא פשוט: בטלוויזיה חייבים לשרר גם תמונה (מלבד, אולי, בערוץ הראשון), לכן חייבים לשלוח צלם. כאן מתבטלות כל התהיות באשר לתחום הסיקור. צלם הוא צלם וגמרנו. כך, למשל, מספר כתב קול-ישראל כי אצל אנשי התמיכה הטכנית נהוג סדר מתקדם ורמקורטי יותר, שיש רק לקוות כי יחלחל לעולמם של אנשי התוכן: "בין הצלמים יש סבב, לא כמו אצל הכתבים, שברדך-כלל הכתב המדיני נוסע" (ועיין כלל 1 ו-4). המיתוס טוען שבמגזינים בעלי תרבות נסיעה מפותחת, דוגמת "לאישה", נשלחים לפעמים לחו"ל גם גרפיקאים נבחרים. מובן שאם מישהו מצליח להסתגל למחלקת המודעות של עיתון, הרי שכל האמור עד כה בטל ומבוטל, וכל שעליו לעשות הוא להאריך את הוויזה בדרבון. הבעיה: לרוב, היעד יהיה תורכיה.

9.

"להיות ג'ון מלקוביץ"

נסיעות שיום ומממן גוף התקשורת עצמו הן אמנם נדירות, אולם אין לזלזל בהן. מה שעליך לעשות כדי להיות הכריזמטי שיתפוס אותן, הוא להיות "שם". כפי שמסביר עורך מגזין טיולים: "אם השגתי תקציב לשלוח מישהו לחורש לסהרה, אני אפנה ליגאל סרנה או איתי אנגל, ולא לשוקי טאסניג". כלל זה קשה ליישם, ולמעשה, לא שווה את ההשקעה. אבל חייבים כלל 9 בשביל להגיע לכלל 10:

ציפוריות ענוגות, להעבירן על דתן ולהופכן לשוחרות בורסה, בין אם ניסיון מחורש להעשיר את חיי הרוח של קוראי TheMarker, או סתם אילוץ טכני של מכונת קיפול העיתון – אין כמו המקום הסמלי הזה כדי להצביע על מקומה של הספרות בתרבות הצריכה: שולית מצד אחד, וסחירה מן הצד האחר – ופחות ופחות אוטונומית.

3. סופרים כסף

כמו כדי להמחיש לקורא את גודל הפוטנציאל הכלכלי הגלום בספרות הנכתבת בימינו ונמכרת בימינו, בא המוסף MarkerWeek, עוד מוסף עם שם עברי גאה מבית TheMarker, ובכתבתו שער נהדר שתיים וחצי כפולות (25.11.05), "סיפור של מיליונרים", סוקר את פועלם הכלכלי של סופרים ישראלים "שהצליחו להרוויח סכומים בעלי 6 ואף 7 ספרות מכתבתם". בראש הכפולה הראשונה, בחסות הכותרת "סופרים כסף", מתנוססים דיוקנאות הסופרים שעשו זאת, והסכומים שעשו אותם. בכתבה עצמה מתוארות המכונות המשומנות והופכות טקסטים ספרותיים (יותר או פחות) לשטרות וסופרים הנמדרים בערכם הדולרי. עם שהכתבה עשויה לעורר בקורא פלצות וגועל, באופן שבו היא מעלימה לחלוטין את מרכיבי הרוח והאמנות שביצירות הנסחרות, היא עושה שירות חשוב לקוראיהם התמימים או המיתממים של מוספי הספרות, המקיימים מעין בועת לואיטק שבה מעדיפים להרחיק את הקשרים שבין הממסד הספרותי למנגנונים הכלכליים המובהקים של עולם המו"לות, כגון יחסי ציבור ושיווק. ■

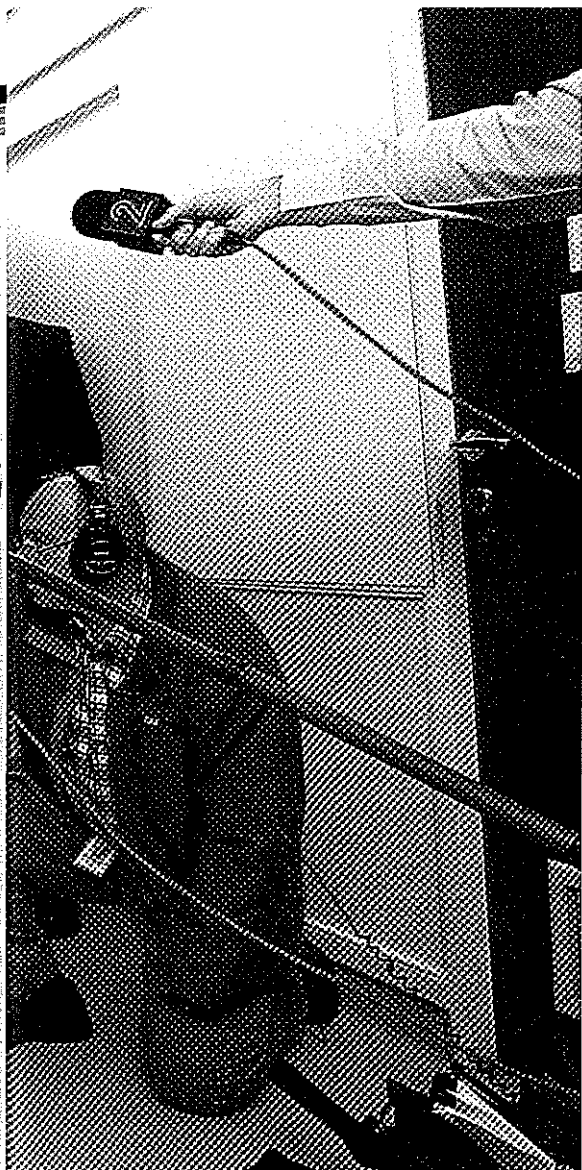
הכנסה קבועה), נתגבש הפורמט למדור שנראה כמו תפריט טעימות ספרותיות, ובין השאר הכיל גם אינסטנט-ביקורת בצורת שאלון חצי היתולי שהקנה לקוראו את היכולת לפטפט בעליונות על ספר שלא קרא. עם זאת, מגיליון לגיליון, ולאחר שהפיקוח הצמוד עלי הוסר, עלה בירי להשחיל למדור לא מעט ספרות יפה "בלתי קריאה", בלתי משפיעה, ואף אוטורית – התפתחות שהעניקה לי סיפוק חתרני עמוק, שבא אל קצו באופן אכזרי ובלתי צפוי בטלפון קצר שבו נמסר לי כי "עקב קיצוצים הוחלט להוריד את מדורי הספרות והקולנוע, שאותם יוכל קהל היעד לצרוך ממכלי תקשורת אחרים".

2. מישהו הזיז את המוסף שלי!

"רבע אחד, זה לא יפה לגרוע פרנסה... אני כבר אדבר איתה". וכעבור שבוע, כאשר התייצבתי לפני עגלתה, לא התעצלתי ובמו ידי בדקתי חלק חלק – והמוסף איננו. בדקתי גיליון אחר של "הארץ", אף הוא חסר את המוסף, וכך גם בשלישי – מה זה יכול להיות? אולי מישהו בהפצה יש משהו נגד ציפר... אף על פי כן, נטלתי אל ביתי את העיתון שנתרוקן מנכסיו הספרותיים, עלעלתי בו בלא חמדה, ולבסוף, בייאוש כי מר, ובבחינת תמות נפשי עם פלישתים, אילי ההון המשתלטים על כל חלקת עיתון, פתחת את מוסף הנדל"ן של TheMarker (המדורח על אופנת קניית צמוריי קרקע בקיבוצים במחירים אטרקטיביים), ושם, מוצנע היטב, נחבא בין האילים ועסקאותיהם, גיליתי לתדהמת את – המוסף הספרותי. אין זאת כי יד המקרה היא שהשחילה אותו הנה, חשבת, אך כעבור שבוע מצאתי את האותיות הקטנטנות ליד כותרת העיתון המפנות את קוראי "תרבות וספרות" למעונו החרש, הירקרק. בין אם לפנינו ניסיון לצוד את אותן נשמות

לא הייתי נטרחת לספר על מעללי הקלושים ב-TheMarker אלמלא אותה תעלומה טורדנית שצצה לאחורונה בחזי וכמעט הביאה אותי לידי ריב-אוהבים. לכאורה, מדובר בעניין שולי: ערב שיש אחד, לפני כמה וכמה שבועות, פשפשתי בין גליונותיו המתרבים, המוריקים, של "הארץ" במטרה לצוד לי את מוסף "ספרות ותרבות" ולהתבשר במנת קולטורה שבועית, והנה, המוסף איננו. מישהו הזיז את המוסף שלי, וזה לא היה מי שחשבתי שנטל אותו לשירותים ושכח אותו מאחורי מכונת הכביסה. "זאת בטח תנה שכחה", האשים המואשם את מוכרת העיתונים הקטנה, המוגבלת בשכלה. "לא נורא", סנגרתי, "הרי לא קל לה, לסדר לבד את כל המוספים בלי לרעת לקרוא". את המוסף של יום שיש הוא קראתי במהירות האינטרנט. העניין נשכה, חלף שבוע, שוב עלעלתי בין המוספים – מעשה שטן – שוב המוסף איננו. "זהו! אנתנו מפסיקים לקנות אצלנו", הודיע בן-דוגי.

הספין הבוטה מכולם

שרון כחצב ריח מרומם (20.12.05)

שרון פורס
תוכניות פיתוח
(ועידת העסקים,
5 בדצמבר 2005)

נתניהו מבטיח
טיפול באיום
האיראני
(4 בדצמבר 2005)

פרס נרתם לשכנע
את ותיקי העבודה
(30 בנובמבר 2005)

ברורמן מגויס
להרגיע את בעלי
ההון
(24 בנובמבר 2005)

אשפוזו של שרון לא שינה לפי שעה את אופיה של ההתמודדות. יועצי התקשורת שלו ושל פרץ מרוכזים במאמץ לשוות למפלגותיהם תדמית הפוכה מהמציאות: קדימה כמפלגה חדשה ורעננה, והעבודה כמפלגה בטוחניסטית הקשובה גם לאינטרסים של בעלי ההון

רון בנימיני

צילום: חוהר אפרבאום / באובאו

בפן התקשורת של האירוע. הם פתחו בהפגזה יח"צנית שתכליתה היתה להמעיט מחשיבות האשפוז ולשמור על תרמיתו של שרון כמנהיג חזק - מכלל הבחינות. לכן יזמו את שיחות הטלפון הקצרות והמדוקלמות שלו עם הכתבים המדיניים. אנשי לשכתו (כולל אלה שבמיים כתיקונם אינם מתראיינים) הרגישו שוב ושוב כי מדובר באירוע מוחי קל, וכמובן לא שכחו לספר ש"ראש הממשלה מתלוצץ עם רופאיו". כעבור יום דאגו לכך שבזיכרון תיחרט תמונה אחת בלבד: פרידתו המנומסת - בחליפה - מהרופאים והאחיות. כמה שעות אחר-כך ראגה לשכת העיתונות הממשלתית לצלם אותו בפגישת עבודה עם המזכיר הצבאי.

הבריאות, תודה לאל, כסדר. גם התרמית יועצי מסע הבחירות של "קרימה" החליטו לא לשנות את האסטרטגיה התקשורתית המציבה את שרון במרכז. הם היו בטוחים כי האשפוז הקצר יישכח במהרה וצירוף האותיות א.א.א. יישמע להרכבה אנשים כמו עוד חידוש של הדור השלישי בטלפונים הניידים. אנשי פרץ ונתניהו, מצדם, <

וברת בית-החולים הדסה עין-כרם, יעל בושם-לוי, גילתה פתאום בסוף דצמבר שיש לה בוסים חדשים, אמנם חסרי תואר ברפואה, אבל דוקטורים בתחום אחר: יועציו של אריאל שרון דרשו לעבור על כל

הודעה שהיא מוציאה בקשר לאירוע המוחי שהיה לראש הממשלה ולמצבו. בהדסה העדיפו לקרוא לזה "הודעות משותפות", אבל אחד מיועציו של שרון הגדיר זאת בפירוש "פיקוח": "רק זה היה חסר לנו, שהרופאים ישתמשו במונחים יבשים ויכניסו מדינה שלמה לפניקה. תפקידנו לראג איך הרברים יידאו בציבור".

בתחילת הערב מורט העצבים, כשראש הממשלה הובהל לבית-החולים, התמלאו יועציו דאגה רבה לגורלו, אבל שלוש שעות אחר-כך, כשהתברר שמצבו טוב, התפנו לעסוק

T

חופו חוור הביתה (11 בדצמבר 2005)

הנגבי מזהיר את הליכוד (7 בדצמבר 2005)

בנס בפוחני (חבר 2005)

ללא תיווך העיתון

יועצי התקשורת מכל המטות מסכימים שבמערכת הבחירות הנוכחית יתפוס האינטרנט מקום מרכזי, וימשיך לרחוק הצדה את העיתונות המודפסת. בפעם הראשונה בהיקף נרחב כליכך, ידלגו המפלגות על התיווך של כלי התקשורת, ויפנו ישירות למצביעים: אנשי האינטרנט של המפלגות ייכנסו לכל פורום וצ'אט כאחרים הפופולריים וינסו לצוד שם את הדור שכבר כמעט שכח איך מריח נייר עיתון. "אנחנו נדאג להעביר ברשת – בתפוצה רחבה מאוד ובעלות אפסית – את כל הקטעים הכי מושחזים על המתחרים שלנו", אומר אחד מיועצי התקשורת.

ראובן ארדן

כל המפלגות הגדולות ישקיעו בהקמת אתרי אינטרנט מתקדמים, ובהם תתרכז עיקר הפעילות. מפלגתו של שרון הודרזה והיא כבר עוברת עם חברת "גריי אינטראקטיב" העוסקת בפיתוח אתרי אינטרנט (אחד מבעליה הוא הפרסומאי ראובן ארדן, מרגיש כי לגולשים יינתן ביטוי נרחב משותף של החברה, ערן ארדן, מרגיש כי לגולשים יינתן ביטוי נרחב באתר, והם יוכלו אפילו להשתלב בקמפיין, לעצב סטיקרים ולערוך סרטים. הוא מגלה כי יש עובד שתפקידו לקרוא את כל הטוקבקים – התגובות לכתבות באתרי החדשות – ולהעביר לגורמים הממונים עליו נושאים שרורים טיפול או תגובה. במטות יש גם מי שרואה חשיבות גדולה בקרובות שמשותלים בגורות הטוקבקים (למרות שאף אחד לא מודה בזה בפומבי), וכך יכול יועץ תקשורת או עורך פרלמנטרי נמרץ להפוך בקלות למיכאל מנסי ציונה, למשל, או לשולה מטבריה. "כשתבו על חזר הכנסת שאצלו אני עובד דברים שליילים, שלחתי עשרים תגובות מיידיות בשמות שונים שהמצאתי", מתוררה עורר של אחד מחברי הכנסת, "וככל שיתקרבו הבחירות אני מניח שזה יתגבר, וניעור גם בפעילים שלנו".

מדי יום בחודש שעבר טרחו יועצי של שרון ליידיע את הכתבים איזה איש ציבור שוקל להצטרף לשורותיה של קדימה וכמה פעילים כבר נרשמו באתר האינטרנט. אייל ארדן: "יש לנו מותג חדש שנקרא 'קדימה', ואת עיקר הפעילות שלנו אנחנו משקיעים בכיסוס המפלגה. הרמות של שרון מעוצבת לחלוטין – הציבור מכיר אותו כבר חמש שנים כראש ממשלה, ואנחנו מתעלמים מכל הברוך שמנסים לזרוק, כשפוליטיקאים רואים שהם במצוקה, ועומדים להפסיד בבחירות, הם נוקטים טקטיקות מלוכלכות כי אין להם מה להפסיד. אבל זה נדון לכישלון – הטקטיקות האלה יכולות לעבוד רק נגד מישהו שהציבור לא מכיר". הגיווחות והממלכתיות הן אולי האסטרטגיה מעל פני השטח, אבל מתחת – אין רגע דל. אנשי שרון

הצהירו כי לא יעשו שימוש פוליטי כבריאותו של ראש הממשלה; הנוחרים לא אוהבים את זה. כשעת כתיבת דברים אלה, יומיים לאחר שחרורו של שרון מבית החולים, מוקדם לשפוט אם יריביו הפוליטיים אכן יימנעו מלהוכיח את מצב בריאותו. נותרו שלושה חודשים עד לבחירות ומומחי התקשורת והיועצים האסטרטגיים של כל המפלגות יודעים היטב, שכל יום הוא קרב חדש במלחמה על האוזן והעין של הבוחרים. מה שנראה נכון כיום אחר עשוי להיחשב לטעות כיום הבא. במלחמת הספינים שמנהלים מטות המתמודדים – הכל כמעט אפשרי.

בתחילת דצמבר פתח אייל ארדן את העיתונים – חזיין. האסטרטגי

הואגים ללחוש על אוזניהם של העיתונאים פרטים עסיסיים על הבלגאן בליכוד ובעבודה, ומעשירים את עולמם של הכתבים במידע צבועי שיגרום לפוליטיקאים המתחרים להיחזק, כלומר לטעות. עד כמה קל להכניס ספינים לתקשורת אפשר ללמוד מדבריו של אחד היועצים האסטרטגיים: "העיתונאי הוא כלי במערכת הבחירות. הכתבים צמאים למידע, ולכן אין בעיה למכור להם מה שאני רוצה. הם יודעים שאם הם לא יפרסמו, המתחרה שלהם יפרסם", ויועץ אחר מוסיף: "רוב התקשורת חובבנית ושטחית, בעיקר אתרי האינטרנט, שמתחרים ביניהם על מהירות הפרסום ולא על עומק הבריקה".

שלושה חודשים לפני הבחירות הכלליות, מפלגתו של שרון ממשכה בקמפיין המתוכנן (כל החברים ממו" שמעים, לא זויים בלי הנחיות היועצים), הרף האירוע המוחי שעבר. במטה של עמיר פרץ ניכר מאמץ לפתח בקמפיין מסודר ולשלוט על המסרים. שובו של מוטי מורל למטה החזירה טקטיקה תקשורתית מוכרת: הפרת חת בלוגי ניסוי עליידי היועצים. יומיים לאחר שסוכמו סופית נוהלי הקמפיין, התראיין מוטי מורל ליומן הברק של קול-ישראל ואמר כי שרון יזום הסלמה בטחונות מסויבות פוליטיות. הרברים – כצפוי – עוררו סערות, <

הנגבי, ממלכתי מתמיד, על דוכן הנואמים בבית סוקולוב והצהיר בשירור חי כי לא יכול היה לפעול במפלגה שמבקשת להעמיד בראשה מועמד נגד שרון, וטובת המדינה גוברת על טובת הליכוד. לא הועילו נסיונותיהם של יריביו הפוליטיים לצבוע את הצעד שלו בצבעים עזים של שחיתות. המסר עבר: התקשורת התעסקה בהתפררות הליכוד (לעומת זאת, כששאל מופז עשה צעד רומה, וניסה להסיט את תשומת הלב לכיוון "הפייגלינים" שהפכו את הליכוד לימין קיצוני, המסר נתקל בקשיים. מה לעשות, יועצים אינם קוסמים. במהלכו המגושמים הביא מופז על עצמו את הזוכר התקשורתית).

הפסטיבל התקשורת סביב צחי הנגבי היה אחד המרכזיים במאמציהם של יועצי התקשורת לעצב את קרימה ברצת הקהל, במה שמצטייר כ"ספין", סיבוב המציאות, הבוטה מכולם: מצד אחד, יריביו של שרון בליכוד רואים את פרישתו מן המפלגה ככריחה מהתמודדות לטובת מפלגה וירטואלית וחסרת מצע. מצד שני, את אותו מהלך עצמו מבקשים יועצי האסטרטגיים להציג לציבור כהקמת מפלגה רעננה, הבטחה חדשה, שפוליטיקאים רבים, בעיקר מהליכוד המתפרר והמקצין, שואפים להצטרף אליה. כמעט

הוותיק של ראש הממשלה מצא בעמודי החדשות בריוק את מה שחיפש: המעבר של השר צחי הנגבי למפלגת קדימה הוצג בתקשורת כקריסת הליכוד. "הליכוד ייעלם אם ימשיך כך", צוטט הנגבי בכותרת הראשית של "הארץ", ו"דיעות אחרונות" הגליט את דבריהם של בכירים בליכוד: "הספינה טובעת וכולם בורחים". רק בעמוד החמישי יכלו הקוראים חדי העין ללמוד, מידיעה לא גדולה במיוחד, על עוד אירוע שהיה באותו יום: המלצת המשטרה להעמיד את הנגבי לרין בפרשת המינייים הפוליטיים.

המהלך התקשורת המוצלח החל להיבנות בערב שלפני ההודעה הפומבית. הכתבים הפוליטיים, שקיבלו הודעה על "מסיבת עיתונאים דרמטית" הצפויה למחרת, הסתערו על הטלפונים בניסיון לגלות מי "עורק" לקדימה והשמועות החלו לפרוח. המהומה התקשורתית התעצמה שלוש שעות לפני מסיבת העיתונאים, כשהתברר שמדובר בצחי הנגבי. לקראת ההופעה מול הכתבים והפרשנים תדרכו אותו היועצים האסטרטגיים כיצד לחדר את שני המסרים הרצויים: שרון הוא האדם המתאים ביותר להנהיג את ישראל; הליכוד כבר לא רלבנטי. ב-12 צהריים, שעת שידור יומני החדשות כרדיו, עמד

הרשת הבינלאומית עכשיו בישראל!
תרגום מקצועי ל-25 שפות

כולל.....
 אוקראינית, בולגרית, טורקית, יוונית, יפנית, ליטאית, סינית
 סלובנית, סרבית, פולנית, פרסית, קוריאנית, רומנית, תאילנדית
 ועוד הרבה

- * תרגום משפטי *
- * תרגום רפואי *
- * תרגום ספרותי *
- * כתיבה שיווקית *
- * כתיבה טכנית *
- * פרוספקטים *
- * ספרי הפעלה *
- * לוקליזציה * ספרים *
- * אתרי אינטרנט *

שירות אקספרס
לפרוייקטים דחופים!

איכות:

- מומחיות בתחום הספציפי (הנדסה, רפואה, משפטים, ועוד)
 - בדיקה נוספת, עריכה לשונית והגהה ע"י מתרגם שני

לרשת יורולוג' תרגומים הבינלאומית
 33 משרדים ברחבי העולם המחברים
 באינטרנט 24 שעות ביממה לצורך
 הפקת חומר רב לשוני מולל עיצוב גרפי

טל': 142-700-700-1 פקס': 057-7976770
 www.eurologos-israel.com email: info@eurologos-israel.com

■ צריך לשלוח הסכם/מסמך חשוב לחו"ל בבוקר מוקדם...?
 ■ עליך להגיש תביעה לבית-משפט.. ולא סיימת להכין?
 ■ זמנת לדיון בשעות הבוקר ועדיין החומר אינו מוכן...?
 ■ כתבת ספר - רוצה להדפיס, לערוך...?

עו הדפסות

■ הקלדה ועריכה בשפות עברית, אנגלית, ספרדית.
 ■ הכנה לדפוס של ספרות כולל גרפים, נוסחאות, תרשימים.
 ■ סריקות מסמכים.
 ■ הפקה במדפסת לייזר חד/דו צדדי.

עבודה עם בתי הוצאה לאור, מערכת הביטחון, חבי היי-טק וכו'.
 נסיון רב בהקלדה ועריכה של אלפי עמודים.

ערוכה לעבודה בשעות לא שגרתיות, עבודה אינטנסיבית מסביב
 לשעון. מחויבות לסודיות. החומר יוחזר בדוא"ל, פקס, עותק
 מודפס, בכל דרך מועדפת.

קלרה מאור: 050-2265383
www.cm-hadpasot.ybay.co.il

מיתרים מרכז בין-תחומי לריפוי איזון ותקשורת

תקשורת מקרבת בארגונים
Nonviolent Communication

מנהלים בכירים ומובילי תהליכים בארגונים
 מחפשים דרך אפקטיבית לשינוי יחסיים והתוצאות בארגון?

ימי עיון • סדנאות • אימון מנהלים • עם ארנינה קשתן

מצאתם תקשורת מקרבת
 שפה חדשנית, המקנה כלים אפקטיביים לפריצת-דרך ארגונית
 שיטה בינלאומית סוכחת לשינוי אסיתי בכל רמות התקשורת בארגון

- ◆ פיתוח גישה שירותית חדשה ורעננה
- ◆ יעול תהליכי קבלת החלטות בצוות
- ◆ הובלת תהליכי שינוי חוצי-ארגון בהסכמה ובשיתוף-פעולה
- ◆ מניעה ופתרונות ספתיים לחיכוכים וקונפליקטים בארגון
- ◆ הנעת אנשים ללא שימוש בפחד, אשמה או בושה

ארנינה קשתן, מחלוצות השיטה בארץ, מנחה בכירה בתקשורת מקרבת,
 מוסמכת המרכז הבינלאומי לתקשורת לא-אלימה
 The Center for Non-Violent Communication - (CNVC)
www.meltarim.com

ארלוזורוב 16 ר"ג טל: 03-6733522 info@meitarim.com

יפית כהן

- שכתוב הקלטות - (שקלוט)
- הדפסות
- נסיון בעבודה מול המגזר האקדמי:
- אקמדאים
- עו"ד
- אנשי ציבור
- עמידה בזמנים
- מחירים נוחים

טל': 02-5666034
 נייד: 054-5450438
e-mail: yafit_co@yahoo.com

איתמר מרוז

מתרגם

עוסק מורשה בעל ידע ונסיון במדעים, בהנדסה ובאמנות מתרגם לאנגלית ועברית בלבד מן השפות:

עברית
אנגלית
גרמנית
צרפתית
איטלקית ועוד

design: www.complet.com

טל: 03-5753926
נייד: 057-7757589
פקס: 03-7511170

יעל לוי - הדפסות

YI

design: www.complet.com

- שקלוט
- הדפסות (ספרים, מסמכים)
- מצגות
- סריקות
- צילומים
- כריכות

רח' שפירא 19 לב הפארק רעננה, 43729
טל: 052-2586406 09-7746052 פקס: 09-77429610 נייד: 052-2586406
e-mail: levi_s@bezeqint.net

מק@ים

שירותי מחשוב • תיקונים

- ללקוח הפרטי, העסקי, למוסדות ומפעלים
- מעבדה משוכללת לתיקון ותחזוקת מחשבים
- מכירת מחשבים: בנית מחשבים ע"פ הזמנת לקוח,
- תוכנות, רכיבי מחשב ומוצרים נלווים
- ייעוץ טלפוני חינם 24 שעות ביממה
- 10 שנות נסיון

design: www.gmpelle.com

טל: 03-9032107 נייד: 052-5482292

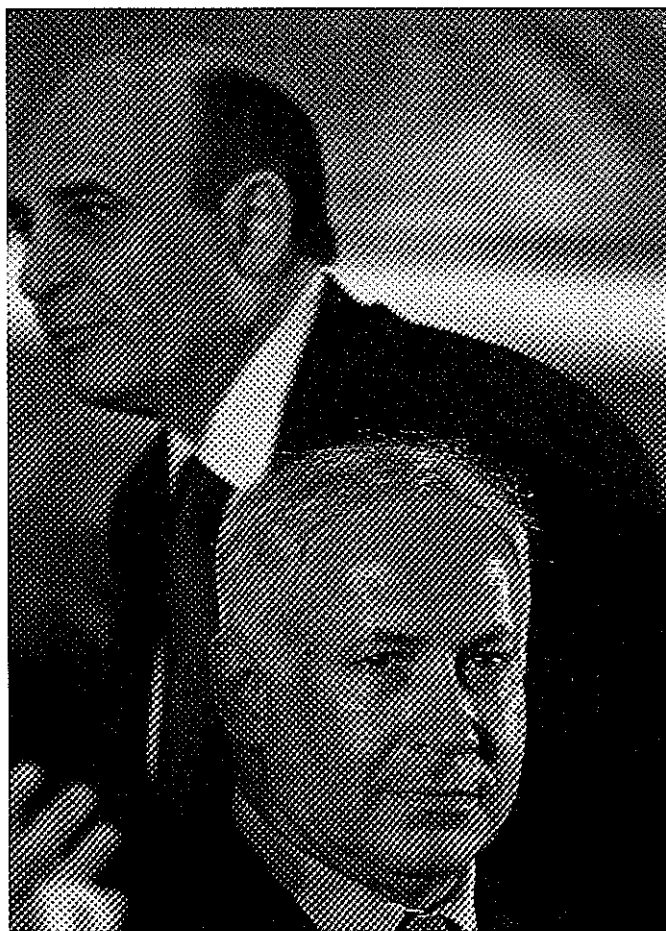
עיבוד תמלילים

צגנו רגז-22/לוי

- עיבוד תמלילים מקצועי אמין ומהיר
- עברית/אנגלית
- שירותי עריכה והגהה
- עריכת תמלילים מוקלטים
- חוות דעת מקצועיות לבתי משפט
- רמה גבוהה ואיכותית
- שירות ללא תחרות

design: www.complet.com

טלפון: 04-9824052 • 0522-890980

טל שרון: יו"ר

נחניה נלחם בדיחוי הקיצוני

מה אפוא צפוי בשבועות הבאים?
האסטרטגים מסרבים לחשוף, אבל
רומזים כי עוד נראה את פרץ מגמגם
באנגלית, ואולי גם את הרכש שלו,
אבישי ברורמן, צועק "הוא לא
קומוניסט!". מנגד, בעבודה ישתמשו
בין השאר בצחי הנגבי, כדי לצבוע (או
אולי להכתים) את קדימה בצבעים
ימניים קיצוניים. גם את נושא
השחיתות מתכוונים אנשיו של פרץ
להרגיש.

• • •

מול שרון ופרץ מתחיל בנימין
נחניה את המסע בנחיתות תקשורתית
גדולה: עד ה-19 בדצמבר הוא עסק

בעיקר בקמפיין הפנימי לראשות הליכוד. חלק מהזמן
היה שקוע בקרב בלימה מול התקפות - מבית ומחוץ
- על מידת אחריותו למצב הכלכלי. בסביבתו חשים
שהתחרות אינה הוגנת: התקשורת מתגייסת לעזרתו
של אריאל שרון, מלגלגת על מנהיג הליכוד, וממהרת
לקנות את הספינים שמציגים את הליכוד כימני
קיצוני. יועץ התקשורת של נחניה, אופיר אקוניס,
משווה את תמיכת התקשורת בשרון להתלהבותה
מאהוד ברק ב-99: "כדי לא לדרדר את מעמדה של
העיתונות ברעת הקהל, עליה להפסיק להריץ את
מפלגת קדימה. התקשורת מתגייסת לטובת שרון וזה
בא באופן בולט על חשבון נחניה והליכוד". בסביבתו
של נחניה נשמעים קולות האומרים כי הקרב על
סדר-היום התקשורתי אבוד: אין סיכוי להתמודד מול
תקשורת שרואה בשרון ובמפלגתו "חלום רטוב",
ולכן, אם זה יימשך כך - לא מן הנמנע שהתקשורת
תהפוך בעצמה מטרה להשמצות, וגם שרון יותקף
חזיתית.

אייל ארד לא מתרגש: "אני משתתף בצערם של
יועצי התקשורת האחרים. הם תקועים עם לקוחות
בלתי ניתנים לבחירה. כולם היו רוצים להתחלף
איתנו. כשהמציאות טובה - קל למכור אותה". ■

עד שאחרי-הצהריים התנער מהם
פרץ ואמר כי מורל הביע את דעתו
בלבד. אבל במטה פרץ מודים,
שהכל היה מתוכנן מראש: היועץ
מורל נשלח להעלות בתקשורת
נושא נפיץ, שלמנהיג המפלגה לא
נוח להיות מעורב בו בגלוי. את מה
שלא אומר המנהיג - אומר היועץ.
בחירות 2006 הן משחק
שמתנהל בשני מגרשים: המדיני-
בטחוני, והכלכלי-חברתי. כמו
בתחרות משיכת חבל, כל צד
מנסה למשוך את סדר-היום לכיוון
הגוח לו ביותר. אלא שהתפיסה,
שאריאל שרון חזק יותר במגרש
הראשון ועמיר פרץ במגרש השני,

אינה מדויקת: שרון חזק בשני המגרשים. "אנחנו לא
משאירים את הזירה ריקה, אלא מציגים כל פעולה
בתחום הכלכלי כהישג של ראש הממשלה", מתפאר
אחד ממקורביו. שרון לא מהסס להעלות את הסוגיה
הכלכלית על סדר-היום ולעצב אותה כרצונו:
האסטרטגיה פשוטה - ליוזם, לא להגיב. "מעמדו של
אריאל שרון כראש ממשלה מכהן הוא יתרון עצום על
פניהם של המועמדים האחרים. הוא שולט, למעשה,
על סדר-היום", אומר אחד מיועציו. משמעות הרבר
היא שרון יכול להעלות נושאים על סדר-היום
הציבורי מבלי שהרבר יתפרש כתעמולת בחירות,
כ"ספין", אלא יתפס כמהלך ענייני, כנושא שראש
ממשלה מטפל בו מתוקף תפקידו. למשל, האיום
האיראני: "שרון משיג שתי מטרות: במבט כלפי חוץ
- הוא מציג מסרים בינלאומיים לאיראנים, ובמבט
פנימה - הוא מבליט את יתרונו כ'מר ביטחון', כמנהיג
היחיד שיכול לטפל בבעיה האיראנית, וכך מגדיל את
הרווח הפוליטי", אומר יועץ אסטרטגי שמכיר מקרוב
את הנפשות הפועלות.

"התגובה שלנו לנושא האיראני היתה מינורית,
המשכנו להתעסק בנושאים החברתיים והכלכליים.
זה המגרש שלנו, וכך עדיף שיישאר", אומר אחד

מיועציו של עמיר פרץ, "הרי בסופו של דבר, אנשים
מוטרדים יותר מהמקרה הריק שלהם מאשר מהאיום
האיראני. לכן אנחנו מעלים את הנושא הכלכלי בכל
הזדמנות ובכל התבטאות". לצד הביטחון היחסי
בתדמיתו החיובית בתחום החברתי, מודעים היטב
בסביבתו של פרץ לנחיתותו בתחרות מול תדמיתו
של שרון בתחום הבטחוני. יועצי התקשורת מנסים
להפוך את החולשה ליתרון: "עמיר פרץ הוא לא
'מר ביטחון' ולא גנרל, והוא גם לא יהיה כזה.
אבל אנחנו מבליטים את 'הכותרת הבטחונית' שיש
במפלגת העבודה, את האנשים שמקיפים את פרץ,
שלהם יש ניסיון בטחוני מצטבר שעולה על הניסיון
של שרון", מסביר אחד היועצים. כך, למשל, לאחר
פיגוע ההתאבדות ליד קניון השרון בנתניה, נפסלה
ההצעה לשלוח את פרץ להתראיין לברו, והוחלט
לכנס "התייעצות בטחונית": אלא שבסיועם הנריב
של אנשי שרון הצטייר "הקבינט של פרץ" כקוריוז.
"אנחנו אורכים לטעויות של פרץ ומנצלים אותן
לטובתנו, מנסים להשפיע בעיקר על הפרשנות",
אומר אחד מיועציו של שרון, ואייל ארד מוסיף:
"בטובלב אף אחד עוד לא האשים אותנו. אנחנו
נצל כל שגיאה של המתמודדים האחרים".

מי לוחש על אוזני הסוסים

הדחתו של אבי ברזילי מחדשות ערוץ 10 היא תזכורת להשפעתו הגדולה של סוכן השרדנים, שי נשר, על שלושת ערוצי הטלוויזיה. ידו מגעת לא רק לתלושי המשכורת אלא גם ללוחות השידורים ולאיוש עמדות המגיש

אסף כרמל

אמצע נובמבר נודע לפתע על סכסוך קשה בחברת החדשות של ערוץ 10. תחילה פורסם ב"הארץ" על כוונתו של מנכ"ל החברה אבי ברזילי לקצץ במשכורות השמנות של כוכבי הערוץ, ובראשם מיקי חיימוביץ' ויעקב אילון. אחר-כך הופיעה ב"ידיעות

אחרונות" ידיעה על מרד נגד המנכ"ל בשל התנהגות כוחנית ומתנשאת. בתחילה נרמה היה כאילו שני הצדדים בוחנים זה את כוחו של זה, אבל היחסים ביניהם הידרדרו במהירות: ב-17 בנובמבר השף רו שכניק ב"ידיעות אחרונות" תמליל שיחה בין ברזילי למנכ"ל הערוץ מודי פרידמן, שבמהלכה כינה הראשון את השני "אפס, סמרטוט". כעבור ימים אחדים נאלץ ברזילי להתפטר.

מעט מאוד מקריות היתה במאבק הזה; משלב מסוים החליטו בכירי חברת החדשות לא להסתפק בפחות מסילוק הבוס שלהם. לצורך העניין גויס היח"צן והאסטרטג שלמה פריץ, עוד ועוד ידיעות מביכות מבחינתו של ברזילי מצאו דרכן לעיתונות והרבה מאוד עבודה הושקעה במסע שכנוע בקרב בעלי המניות של הערוץ. מי שמילא את אחד התפקידים היותר חשובים בקמפיין היה שי נשר, סוכנו של יעקב אילון. "הספין של שי ראוי ללימוד", אומר מכר של ברזילי, "הוא הסיט ריון על הפחתת עלויות, באמצעות קיצוץ שכר לכירים, לדיון בסגנונו של המנכ"ל. הוא לקח עמדה לא פופולרית והפך אותה לעמדה לא רק לגיטימית אלא גם מנצחת".

סילוקו של ברזילי העצים את תדמיתו של נשר כאחת הדמויות המשפיעות ביותר בתעשיית התקשורת. הרבה כותרים נקשרו לראשו. הוא מייצג טאלנטים מרכזיים, מפיק תוכניות אקטואליה חשובות ב"קשת", "רשת" וערוץ 10 ובכלל נחשב לבעל זרועות תמנון; הוא מקורב למשפחת מוזס וגם לעורך "ידיעות אחרונות" – העיתון שבו הופיעו רוב הידיעות בעניינו של ברזילי; הוא חבר אישי של מנכ"ל "קשת" ולא פחות חשוב – הוא נשוי לעיתונאית רבת השפעה בערוץ 1 (אילה חסון-נשר). לא בכדי מעט מאוד אנשים הסכימו להתראיין לכתבה זו בשמותיהם.

אפשר לשאול: האם השפעתו של נשר על התקשורת מגזימת, האם בתוקף היותו סוכן של שדרנים הוא מטביע זותם על לוחות השידורים ועל תכניהם, האם קשריו בעולם התקשורת מעניקים לו

יתרון חריג בקידום ענייני לקוחותיו?

נשר הוא סוכן מוכשר שמשיג לכוכביו חוזים מרשימים למדי בהתחשב בתנאי השוק. הוא אכן מילא תפקיד מפתח בהדחתו של ברזילי וגם סייע בהכשרת הקרקע להדחתו של אורי שנער מ"קשת". מצד שני, אלמלא תמך מודי פרידמן בפיתוריו של ברזילי, כל המאמץ שהשקיע נשר היה לשווא. נכון גם להעריך שהידיעות הבלעדיות על הסכסוך בערוץ 10 נותבו ל"ידיעות אחרונות" לא בהכרח בגלל קשריו של נשר עם מו"ל העיתון ועורכיו, אלא גם בגלל חריצות הכתב וכיוון שמדובר בעיתון הנפוץ במדינה. לא זו בלבד, מסתבר שגם הקרבה למשפחת מוזס אינה מה שהיתה: השותפות העסקית בין תמי מוזס-בורוביץ' לנשר (חברה להפקת טלנובלות) התפרקה זה מכבר, וגם יחסיו עם ג'ורי ניר-מוזס-

שלום הצטננו. לטענת גורמים יודעי דבר, מוזס-שלום זועמת על יחסה העיתונאי של אילה חסון-נשר לבעלה סילבן שלום.

קשה לפצח את נשר. הוא נחשב לצומת מידע חשוב בעולם התקשורת ולעתים גם נוהג להתהדר בקשריו, אבל בראיון ל"העין השביעית" הוא מצטנע, שלא לומר מיתמם, מנסה לגמד את ההגזמות שנקשרות בשמו ולשוות ממדים מציאותיים לכישוריו ולהשפעתו. על הדחתו של אבי ברזילי הוא אומר: "אתה צריך לשאול את מי שהחליט על עזיבתו מה היה חלקי בעניין". נשר טוען שחלומנו הגדול הוא להקים ערוץ בריאות, שישודר הינם למגויי הכבלים והלוויין. "הזקנה מהמסדרון בבית-החולים בנהריה", הוא מסביר, "לא היתה מגיעה לשם אם היתה הררכה מתאימה בטלוויזיה איך לא לחלות כדלקת ריאות".

צילום: יוסי אלוני

**עם לקוחותיו של
שי נשר נמנים:**
חיים יבין, נסים משעל,
רינו צרור, עמנואל רוזן,
חיים הכט, צבי יחזקאלי,
גאולה אבן

התמונה היא תצלום מסך מתוך אתר האינטרנט של החברה

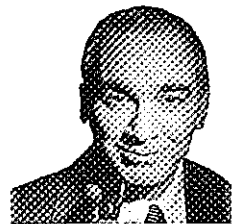
התמונה היא תצלום מסך מתוך אתר האינטרנט של החברה

התמונה היא תצלום מסך מתוך אתר האינטרנט של החברה

התמונה היא תצלום מסך מתוך אתר האינטרנט של החברה

התמונה היא תצלום מסך מתוך אתר האינטרנט של החברה

הכל התחיל עם נעם סמל

נשר, 54, גדל בשיכון עממי ג' בגבול תל-אביב-גבעתיים. אביו היה ירקן ואמו אחות. הוא עבד למחייטת מגיל צעיר ובצבא שירת בתחילה ביחידה קרבית ואחר-כך כמאבטח אישי של הרמטכ"ל רוד אלעזר. אחרי שהשתחרר, אמור היה לפנות לקריירה בטחונית, אבל הוא פגש את נעם סמל שהציע לו לעבוד עמו בהפקת מופעים. כעבור כמה שנים כבר עבד באופן עצמאי וגם ייצג אמנים שונים, כמו ירדנה ארוי, יונה אליאן ורבקה מיכאלי. בתחילת שנות השמונים הפיק, יחד עם ירון לונדון ומוטי קירשנבאום, את המופע הסאטירי-פוליטי המצליח "יורדים על השבוע", ויותר מאוחר הפיק מחוות זמר כגון "ברנשים והתיבות" ו"סיפור הפרברים".

כשפרצה הטלוויזיה המסחרית, התחיל נשר

לייצג מגישים ועיתונאים. אטיאט נמנו על לקוחותיו אנשי מקצוע מרכזיים כמו חיים יבין, נסים משעל, יעקב אילון, רינו צרור, עמנואל רוזן, חיים הכט, מיקי רוזנטל, גאולה אבן וצבי יחזקאלי. עם אחת העיתונאיות, אילה חסון, הוא גם התחתן לפני שבע שנים. שמותיהם נקשרו בפומבי לראשונה כשהסון נפגשה בביתו של נשר בראשית '97 עם דוד אגמון, מנהל לשכת ראש הממשלה, בניסיון לדלות עוד פרטים על עסקת בראון-חברון שחשפה. הפגישה עם אגמון צולמה ללא ידיעתו על-ידי רפי פרידן, שהורשע מאוחר יותר בפרשת האונות הסתר. רק לפני שבע שנים התחיל נשר להפיק בטלוויזיה. בפרק הזמן הזה הספיק להפיק תוכניות אקטואליה – "משעל חם" ו"בן ורון", תוכניות תחקירים – "זה הזמן" ו"בולדרור" ותוכניות רבות אחרות, כמו "המורדים" ◀

”למה ברזילי לא תרם משכרו?”

על הטענה שמעורבותו כסססור בערוץ 10 נכעה מרצונו להגן על שכרו של יעקב אילון, אומר שי נשר: “לא נוהל וגם לא היה על הפרק כל משא ומתן לגבי יעקב אילון. אם מתקיפים את הטאלנט שלי, מוכן שאני אקום להגנתו. מי יעשה את זה אם לא אני?”

הטענה היתה שמדובר במאבק עקרוני על ההתנהגות של ברזילי ולא במאבק על כסף. אתה לא עובר של ערוץ 10 שברזילי צעק עליו, או למה בכלל התערבת?

זה לא רלבנטי. אני צריך לשמור על הטאלנט שלי בשעת מצוקה, כשמנהלים נגדו קמפיין. יצאתי להזים את הניסיון לטפל ברה-מורליזציה בחודשות 10 הדרך המשכורת של יעקב. היתה כאן דמוגוגיה פנימית וחיצונית. למה ברזילי, שקיבל מאה אלף שקל בחורש, לא תרם איוה אלפיים שקל משכרו אם הוא כבר התנדב לצנחנים? הוא הרי הרוויח פי 28 משכרו מינומום, להערכתך, כמה מרכזות היתה תרומתך להדחה של ברזילי?

אם היתי עושה הערכות, הייתי זוכה בלוטו. ומה דעתך על ההערכה שאתה אחד האנשים היותר חזקים היום בתעשיית התקשורת?

תקשיב טוב, מי שמשפיע אלה רק המנכ”לים של גופי השידור, וכל מי שמתיימר להגיד שהוא משפיע טועה ומטעה.

ומה עם מי שלוחש על אוזניהם של המנכ”לים? לוחש לטוסיים. נו באמת, מי לוחש על אוזניהם?

ו”אצל פרנס בטברנה”. כבר קרה ששרדנים שהוא מייצג רבו על מרואיינים. לפני כמה שנים ביקשו עמנואל רוחן ובן כספית לראיין בתוכניתם פוליטיקאי בכיר שגם נסים משעל חפץ בו. נשר העריף לראות את הפוליטיקאי אצל השניים, אבל ניסה לא להשאיר עקבות.

נשר חולש על תוכניות עיתונאיות מרכזיות, אבל מי שחושש מהשפעתו על התכנים יכול להירגע: הוא אמנם סירב למכור את “ארץ המתנחלים” של חיים יבין ל”אלג’זירה” (לא רציתי למכור לעוכרי ישראל”, הוא אומר) וגם גאה מאוד בסרט על רבין שביים בן שני והוא יום והפיק, אבל אלו הבלחות נדירות מצדו. “שי אמר לי על ההתחלה שתוכן לא נוגע לו”, אומר עורך בכיר, “שכל מה שמעניין אותו זה הכסף”. אולי זו הסיבה ששני הערוצים המסחריים, כל אחד בתורו, השתמשו בנשר כצינור לרכש בעייתי של חומרים עיתונאיים. לפני שנה היה נשר מעורב במו”מ על רכישת הראיון הראשון עם עזאם עזאם ששודר בערוץ 10, וכיולי רכש ל”משעל חם” וחרשות 2 קלטת שתי עדה טקס פולסא דנורא שערכו כמה תמהונים לראש הממשלה רגע לפני ההתנתקות. אחד המבקרים החריפים של רכישת הקלטת היה אבי ברזילי. ענת באלניט ציטטה או ב”הארץ” גורמים בערוץ 10 שאמרו, “קשה להאמין מה שכנופיית שי נשר, נסים משעל וישראל סגל מוכנה לעשות בשבילי רייטינג”.

לפני חמש שנים זכתה “חרשות 24”, שנשר היה מבעליה ואילון ומשעל מכוכביה, במכרו להפעלת ערוץ החרשות הייעודי, אלא שבית-המשפט העליון פסל את הזכייה. גם בחברת החרשות של ערוץ 2 לא מצליח נשר להשפיע: הוא ומנכ”ל החברה, שלום קיטל, מסוכסכים מאז ערק אילון מערוץ 2 לחרשות 24, וגורמים יודעי דבר טוענים כי נשר קידם מועמדיים, כמו למשל משעל ומיקי רוזנטל, להחלפת קיטל. בדרך, טוענים גורמים אלה, ניסה נשר להעביר את אשתו אילה חסון לחברה. בינתיים קיטל על כיסאו יושב וחסון בערוץ 1. נשר מכחיש בתוקף: “לא נכון, חר”משמעי. ובאשר לאשתי, מדובר באשה מוכשרת ועצמאית שאין לי שום השפעה על התפתחות הקריירה שלה. היא כתבת מרינית בערוץ 1, מצליחה בזכות עצמה. מה רע לה?”. במקרה או לא, אילה חסון קיבלה עתה בערוץ 1 תוכנית בפריים-טיים שהיא מגישה עם בן כספית שלוש פעמים בשבוע.

ועוד מגזרת ערוץ 2 ונשר: ממש לאחרונה איבד נשר את השליטה באחת התוכניות המרכזיות שלו, “בולדור”. מיקי רוזנטל, האיש מאחורי הבולדור, הסכים לומר בהקשר זה רק את המשפט הבא: “אני עם שי נשר לא חושב שאעשה יותר תוכניות אי פעם”.

שלא יכבה לעולם

נשר הוא איש רעים להתרועע, משלב כאמנות יחסים אישיים וקשרים עסקיים. “שי פוגש המון אנשים בחיים שלו”, מסביר חברו השחקן והבמאי איל גפן, “המון אנשים מבקשים את קרבתו כי הוא מקושר וכי הוא יודע לאבטן כשרונות”. יוצר אחר שעבר עם נשר מספר: “יום אחד שי התחיל להתחבר איתי, הרים טלפונים, הומין אותי לאכול. מפה לשם נהיינו חברים וסיפרתי לו שאני מתכנן לעשות איזו

תוכנית. הוא אמר לי, ‘אני אעזור לך’, ופתאום הוא נהיה סוכן שלי בלי שבחתי כי כבר היה לא נעים”. אחד מפרחי ההפקה שעובדים במשרדו של נשר הוא אוריה צנגן, בנו של מנכ”ל “רשת”. אוריה הוא מפיץ מעולה, מסביר נשר, “ולצעדי הרב, למרות שהוא הבן של יוחנן צנגן אין לנו עבודה מ’רשת”. את ‘משעל חם’ קיבלתי עור לפני שאוריה התחיל לעבוד אצלי”. בכל מקרה, אחרי שנשר קושר את הקשר, הוא מגיע לתכלית. הוא נחשב לסוכן שמצליח לחלץ לכוכביו עלויות שבר גבוהות במיוחד. לחיים יבין הוא סידר חוזה שמן מערוץ ציבורי רזה ויעקב אילון, אם להאמין לפרסומים, מביא הביתה תלוש חודשי של 190 אלף שקל. “עלויות השכר שנשר מצליח לגרד”, מתפעל איש תקשורת ותיק, “לא עומדות בשום קורלציה לתנאי השוק ולתנאי התחרות ששוררים בו. הרי זה לא שלאילון היתה הצעה של 180 אלף מערוץ 2. זה פשוט קסם”. מה שפורסם לגבי השכר של אילון היה לא נכון, מצנן נשר את ההתלהבות,

בין תוכניות הטלוויזיה ששי נשר הפיק: “משעל חם”, “בן ורוזן”, “זה הזמן”, “בולדור”, “החודשים”, “אצל פרנס בטברנה”

“מעבר לכך, אני יכול רק להגיד שבכל עסק יש קוגנה מרצון ומיכר מרצון”.

עד לפני שנה שכן המשרד של נשר בכמה חדרים לא ממש מטופחים ברחוב פנקס בתל-אביב. חבר ששאל אותו למה הוא לא עובר למקום קצת יותר נאה, קיבל את התשובה הבאה: “אם המשרד יהיה יותר מושקע, יבואו הטאלנטים ויישבו פה כל היום במקום לייצר לי כסף”. בכל זאת עבר נשר דירה והטאלנטים ממשיכים לעבוד במרץ. לפי הערכות, הוא מקבל עמלות חודשיות נאות מהחוזים שהוא סוגר. יש מי שבטוח שנשר הניע את המאבק האחרון בערוץ 10 רק בגלל העניין הזה. “כביש לך טאלנט שכמו שעון שווייצרי מכניס לך עשרים אלף שקל כל חודש”, מאבטן איש תקשורת בכיר, “אתה תעשה הכל כדי שהטאלנט הזה לא יכבה לעולם”.

אסף כדמל הוא עיתונאי ב”הארץ”

על השחיקה

החלקה של התקשורת בשחיקת הפוליטיקה האיראני-לוגית בישראל ובהפיכת פוליטיקאים איראולוגיים לאופורטוניסטים, שלא לומר מושחתים?

כל מתבונן מיומן בפוליטיקה יודע שבמסטר פרלמנטרי רבי-מפלגתי, כל פוליטיקאי, ויהיה איראולוגי ככל שיהיה, חייב לעשות פשרות כדי להיות שותף לקואליציה של כוחות משפיעים. יתר על כן, כולנו יודעים שבחברה שיש בה פלורליזם דתי, אתני ופוליטי, יש יתרון מסוים למועמדים היורעים לעמעם את המסר המוצהר שלהם בצורה המאפשרת לציבורים מגוונים לפרש אותו באופן חיובי. אך לפי הערכתי, גם אם המגמות האמורות לא היו בתוקף, השילוב בין תרבות התקשורת והתפתחות התרבות הפוליטית בארץ מספיק כדי להפוך את מערכת התקשורת הפוליטית לכמעט מלכודת מוות לפוליטיקאים איראולוגיים. אני רואה כאן שילוב פטאלי בין שלושה מאפיינים של הכיסוי התקשורתי (או יותר נכון התייוך התקשורתי) את הפוליטיקה.

האפיין ראשון הוא העמדה האופיינית לעיתונאים (וגם בהדר"ג לחלקים נרחבים בציבור) שהפוליטיקה, כמו עולם ההימורים, היא אתר מובהק של שחיתות. בהקשר זה, כל פוליטיקאי, המציג את עצמו כשליח של עיקרון, נתפס מיד כבובע או אופורטוניסט מתחזה, והכל ממתינים לרגע הצפוי שבו יכופף את העיקרון לשם הצורך "להשפיע מבפנים" או "לעצור רעה גדולה יותר".

ביום שעוזי לנדראו, הסמל העכשווי לפוליטיקה איראולוגית, חזר בו מן המחויבות להתמודד עם הסוף על ראשות הליכוד בשם עקרונותיו וחבר למועמד אחר בעל מוניטין של אופורטוניסט תאב כוח מובהק, לא היה ערוץ תקשורת שלא "חגג" את נפילתו. העיתונאים חזרו והרגישו את עברו הישר, הנקי, האיראולוגי הטהור, לצד התפנית החדה ששברה את דמותו באותו. נדמה שאפשר היה לשמוע את אנחת הרווחה מפי העיתונאים על שהפרדיגמה המקובלת – המשואה בין פוליטיקה לשחיתות, או בין פוליטיקה לאופורטוניזם, או בין פוליטיקה לצביעות ציבורית – חוזרת ומאשרת את עצמה ונותנת תוקף מחודש לציניות ולספקנות שלהם. כך גם בעניינינו של עמיר פרץ: התגובות הטיפוסיות של הפרשנים הפוליטיים לאמירותיו החדות והנועזות, כמו תמיכתו בהסכמי אוסלו ובהעלאת שכר המינימום, היו: ליו"ר החדש של מפלגת העבודה "אין עדיין ניסיון פוליטי" ודיעותיו המוגבלות כביכול באנגלית מעוררות ספק ביכולתו להכין את משנתם הכלכלית של בלייד וקלינטון.

הנאפיין השני הוא המטאפורה המקובלת בייצוג הפוליטיקאים כשחקנים במגרש הכדורגל. כידוע, לשחקני כדורגל אין איראולוגיה פרט לרצון לנצח. אך גם בשדה זה מקריבים, לפעמים, את הרצון לנצח ואת הנאמנות לקבוצה למען הצעה כספית גבוהה יותר. יתר על כן, מודל הספורט (מגרש הכדורגל) מעודד תיאורים טקטיים של התנהלות הפוליטיקאי, אשר מעצם טבעם שוחקים את אמינותם של שיקולים עקרוניים. מה שקובע את עמדותיהם של פוליטיקאים,

לפי הפרשנים, הוא לוח הזמנים של הבחירות הפנימיות והחיצוניות, תגובות לאירועים, ולא שום דבר פנימי השייך לעולם המחויבות העקרונית שלהם.

הנאפיין השלישי וההשוב ביותר נוגע לטכניקות של הסיקור התקשורתי את הפוליטיקה, המוכתבות במידה רבה על ידי הצורך למכור עיתונים ולמשוך צופים ומאזינים.

הצורך הזה נותן בידי העיתונאי בתקשורת האלקטרונית שעון עצר שבו הוא יכול להשתמש כרצונו ולקטוע כל מרואיין – מראש הממשלה ועד אחרון הפוליטיקאים – בשם "קוצר הזמן" ודרישות הפרסומת. מה שמאפיין פוליטיקה איראולוגית הוא היכולת להציג עמדות כלליות ברצף של זמן ועניין, להציג כיווני דרך והנמקות. מה שמאפיין את גישת התקשורת הוא ההפך הגמור, כלומר קיטוע ופירוק הרצף של הדובר הפוליטי לאינסוף חלקיקים המתפזרים לכל עבר.

הגישה הצינית של התקשורת כלפי העולם הפוליטי, הסיקור הקטוע והמשלת ההתנהלות הפוליטית לתחרות ספורט - משוועים גם לפוליטיקאים האיראולוגיים דימוי אופורטוניסטי ומושחט

יתר על כן, כל שיח על עקרונות מופסק לעתים קרובות על ידי הצגת שאלות על טקטיקה פוליטית ועל יחסים אישיים, המסכלת כל אפשרות לדיון על תכנים. בסניכה התקשורתית הזאת, על הפוליטיקאי האיראולוגי לרכוש מיומנות להתות מסרים סלגרפיים המרדדים כל רעיון. כתוצאה

מכך, כל שבוע הוא יחידת זמן המורכבת מימים שכל אחד מהם רווי בדיווחים נפרדים על אירועים (נאומים, השמצות, התכנסויות, ולעיתים גם החלטות). במשך השבוע מתברר לאילו מן האירועים יש משקל סגולי מעבר לרגע שבו התרחשו – ואז באים הסקרים של סוף השבוע לסכם את השפעתם על דירוג (פופולריות) הפוליטיקאים. מנקודת הראות של הניתוח הביקורתי של התהליכים האלה, מתברר שהאויב הגדול ביותר של הפוליטיקה האיראולוגית (הפוליטיקה העוסקת בבדידת תכנים ולא בתחרות בין מחוות תיאטרליות של אנשי ציבור) הוא העכשוויות העיתונאית – כלומר עליונותו התודעתית והכלכלית של כל מה שמרווח בהווה על כל מה שניתן לתיאור או הבנה רק כתכניות זמן ארוכות המגשרות בין עבר לעתיד. הציניות העיתונאית כלפי פוליטיקה של שליחות, מודל מגרש הכדורגל של הפוליטיקאים כשחקנים, והקיטוע או הפירוק הבלתי פוסקים של הרצף הן של הפוליטיקאי כאישיות והן של מסריו, מצטרפים יחד לבניית יורה תקשורתית המסוגלת להפוך כל פוליטיקאי איראולוגי ל"ישראל לדמות אופורטוניסטית חסרת תקנה. זו, ללא ספק, אחת הסיבות העיקריות לכריחת המחוות וניכור הנוער מן הפוליטיקה.

■ האם שלי יחמוביץ' ופרופ' ברורמן לקחו זאת בחשבון?

ירון אזרחי הוא פרופסור למדעי המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים

בוקי נאה ומלחמתו במפקד המחוז

בשבועות האחרונים, בגיבוי עיתונו, הכתב לענייני פלילים של "ידיעות אחרונות" בתליאביב שם ללעג את תפקודה של המשטרה בעיר. "מסע צלב שמניעו נקמה בגלל ראיון אצל העיתון המתחרה", אומרים במשטרה; "תיאור מהימן של המציאות", טוענים ב"ידיעות אחרונות"

תמר גוטמן

הזו תמונה במקצת, שכן נאה ידוע כמי שאינו מהסס להפר צווים והוא אף נחקר בגין כך במשטרה לא אחת. כך או כך, נאה הוועם פנה אל משטרת תליאביב ודרש ממנה לצאת בהודעה רשמית שתיפתח חקירה פלילית נגד זינגר וטוויסה בשל הפרת צו איסור פרסום.

לאחר שדרישתו נענתה בשלילה, טען נאה שהמשטרה נוהגת בסלחנות יתרה עם מתחריו אך ורק כדי לפגוע בו. עליפי גרסת המשטרה, החל מאותו רגע החליט נאה, בעצה אחת עם עורכיו, להעניש את משטרת מחוז תליאביב ולהכחיר למפקדיה מרוע אסור להרגיז את העיתון מספר אחת במדינה. בגיבוי מלא של בכירי העיתון הפנה נאה עורף, באופן בוטה ושיטתי, לשורת הכללים הג'נטלמניים הבלתי כתובים הנהוגים בין כתבי הפלילים לבין מושאי הסיקור שלהם. כך, במהלך החודשים אוקטובר ונובמבר, הוא טרף תחבולות מבצעיות חשאיות של המשטרה, הפר צווי איסור פרסום, ותקף בסגנון מושחז ולעגני את הניצב צור. חלק ניכר מהיריעות זכו להפניות בשער העיתון

הסיקור שלו. בעבר אף התקשה לסלוח לצור על כך שהעניק ראיון אישי וחושפני למוסף "סופשבוע" של "מעריב" לאחר מות אשתו ממחלה קשה. במחוז, לעומת זאת, וזכרים לו בטינה את זלזולו המופגן בצווי איסור הפרסום. אלא שלאחרונה חלה הסלמה משמעותית במצב.

העיתונות החל כשב"הארץ" החליטו להתעלם מצווי איסור הפרסום שהטילה המשטרה על הקירת בני משפחת מוסלי, ופרסמו בעמודי הספורט יריעה בלעדית של כתבת הפלילים, רוני זינגר, בדבר חקירתו של הכדורגלן אלון מזרחי במשטרה, בחשד שנשחט באיומים על-ידי האחים מוסלי. שלושה ימים לאחר הפרסום ב"הארץ", ב-28.9, הצטרף "מעריב" לחגיגה ופרסם יריעה בעמודי הספורט, פרי עטו של כתב הפלילים מאיר סוויסה, בדבר הקשר בין מזרחי לבין משפחת העבריינים.

כשבוקי נאה ראה את הכותרות של המתחריים, הוא השתולל מזועם. לטענתו, המידע היה בידי, אך הוא נמנע מלפרסמו בשל הצו שאסר פרסום. הטענה

"חטר תקדים", "משולח רסן" ו"חוצה את כל הקווים האדומים" – כך מתארים כתבי הפלילים בכלי התקשורת את מתקפת היריעות הארסיות של בוקי נאה, החבר למקצוע מ"ידיעות אחרונות", על משטרת מחוז תליאביב, ובעיקר על מפקדה, ניצב דוד צור. בין נאה, עיתונאי ותיק ומנוסה, לבין משטרת מחוז תליאביב מתחולל בחודשים האחרונים מאבק כוחות רווי האשמות ויצרים. נאה טוען שהמשטרה מתנכלת לו באופן אישי ומפלה לרעה אותו ואת עיתונו, בעור שבמשטרה טוענים שנאה עושה שימוש בלתי נאות במעמדו כעיתונאי ומפרסם כתבות רצופות הטעיות, אייריקים והשמצמות. בלחט הקרב שולף כל אחר מהציודים את כלי התחמושת שעומדים לרשותו: המשטרה מאיימת בחקירות ובהגשת כתבי אישום, ונאה מגייס לצדו את עורכיו הבכירים ומנהל בתמיכתם מסע צלב כוחני ורורסני מעל דפי העיתון.

אהבה גדולה לא שררה מעולם בין בוקי נאה לבין משטרת מחוז תליאביב. נאה עושה במשך שנים את מלאכתו נאמנה ולא חוסך את ביקורתו ממושא

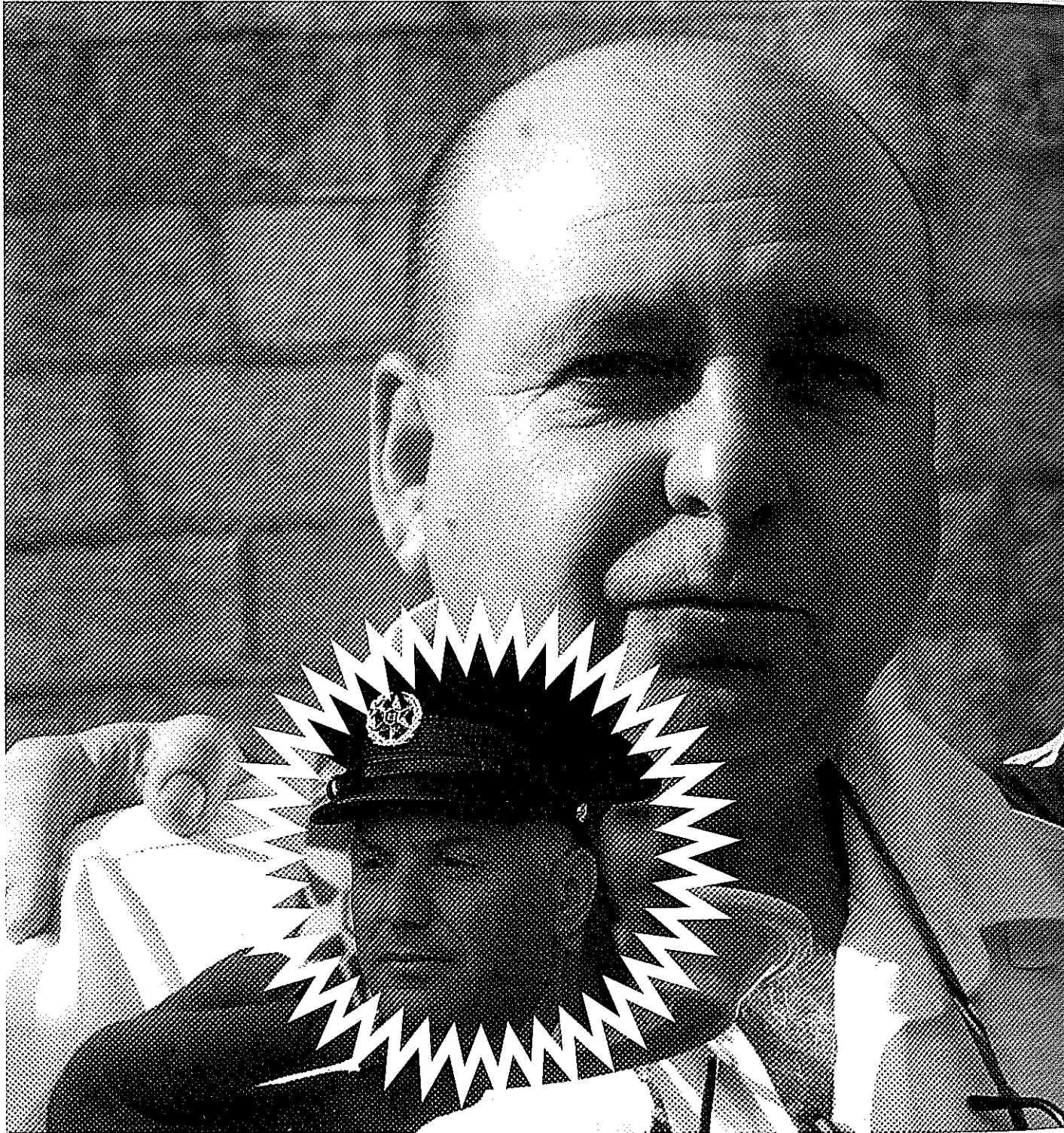
▲
שביתת נשק
מחקייתת בין
צור לנאה

▲
ניצב צור נפגש עם
עורכי העיתונים
הגדולים כדי להגיע
להבנות על מעמדם
של הצווים

▲
נאה מתחיל בסדרת
פרסומים מביכים על
התנהלות המשטרה
ועוקף בשיטות
מתוחכמות צווי
איסור פרסום

▲
המשטרה דוחה את
דרישתו של נאה
לפתוח בחקירה
פלילית נגד שני
העיתונים

▲
פרסום פרטים
ב"הארץ"
וב"מעריב" מחקירה
שהוטל עליה צו
איסור פרסום

צילוחים: חוסי קמחי

ונפרשו על פני עמורים שלמים בחלקים מרכזיים של הגיליון.

כך למשל, תחת הכותרת "מחרל סם האונס", גולל נאה ב-2.10 את פרטיה של פרשה משטרתית שהיתה באותה עת מוגנת בצו איסור פרסום. על-פי הידיעה, המשטרה שחררה לחופשי את מייצר סם האונס בטענה שהזומר שברשותו אינו סם. כשהתבררה הטעות, היה כבר מאוחר מדי וגשים רבות נאנסו באמצעות הסם. זמן לא רב לאחר מכן, ב-20.10, חשף נאה את "הסוד הגדול של מעקבי המשטרה" ובישר באותיות קידוש לבנה כי "הבלשים מצמידים בחשאי מכשירי איתוראן למכוניות העבריינים". העובדה שמדובר ב"אחד הסודות הכי שמורים במשטרה" לא הרתיעה את הכתב מלהביא אותו לידיעת העבריינים מכיון קורא "ידיעות אחרונות".

ב-16.10 הקדיש העיתון עמוד שלם לכתבה שבה שטח נאה את סיפורו של הצלם משה מיי לנר, אשר ביתו נפרץ באישון לילה. הפר רץ, שגנב מצלמות יקרות ומכונית, הציע להשיכן תמורת כסף, ואף השאיר במקום מספר טלפון. מילנר הציע לשוטרים לבצע את עסקת החליפין, ואו לארוב לגנב ולעצור אותו. לדבריו, השוטרים "צחקו בפניו". אולת ידה של המשטרה לנוכח הפשיעה הגוברת היא אכן חיזיון מתסכל, אך קשה להאמין שבימים כתיקונם היה "ידיעות אחרונות" מעניק מקום מרכזי לתלונה של אזרח שביטו נפרץ. נאה אף הגדיל לעשות ושיכך בכתבה אמירות סרקסטיות ולגלג "ניח, כגון: 'ממלא מקום דובר משטרת יש ראל, סנ'צ' רפי יפה, סירב להשיב לשאלה אם המפכ"ל קרארי יקבל החודש משכורת מלאה כשהגוף שהוא מנהל לא עושה את העבודה שלו"; או: "קחו למשל את הימ"ר של משטרת תל-אביב. חקירות פשוטות כמו המכונית של מילנר ככלל לא מע-

ניינות אותו. הראש של הימ"ר נמצא בנסיעות לחו"ל על חשבון משלם המסים, כמה שיותר פעמים ולכמה שיותר זמן". בתוך כל זאת בחר נאה להתעלם מהעובדה שמילנר מתגורר ככלל בשוהם, הרחק מתחום השיפוט של משטרת מחוז תל-אביב.

ב-7.11 התאכזרה ככלא ג'ולייט אבלינג לאחר שנעצרה בידי המשטרה כחשד שיחד עם ברזוגה, נסים פו ("במבילי"), הונתה ועשקה עובדים זרים. למחרת סיקרו כל כלי התקשורת את המקרה כשהם מותחים ביקורת על התנהלות המשטרה. נאה לא הסתפק בכך ותחת הכיתוב "בוקי נאה – דעה" פתח במתקפה אישית ומתלהמת נגד צור. לאחר שקרא להתפטרותו המיידית, הוסיף נאה כי "כלשכת מפקד משטרת תל-אביב לא התעסקו אתמול עם העניין הפעוט והרבילי הזה של מות ג'ולייט אבלינג, עוברת וזה מהפיליפינים, וההתאכזרות הנוראה לבעלה. הרבה יותר מעניין היה להם להתעסק בהשלכות של הנושא שברומו של עולם – המינוי של בני קניאק לסגן המפכ"ל ואיך זה משפיע על עתידו של רוד צור, שעדיין לא למד איך נראית תל-אביב וכבר רוצה

להיות מפכ"ל, כי הוא חושב שהוא ראוי לתפקיד". במשטרה סברו שנאה הגדיש את הסאה. גם עמיי תיו החלו להתבטא במבוכה ובחסר נחמה. "בוקי מנצל את המעמד שלו ואת העיתון שלו למאבקים במשטרת ישראל על גב עיתונאים אחרים", אמר למשל מאיר סוויסה, כתב "מעריב" שנפגע לאחר שנאה דרש מהמ" שטרה לפתוח נגדו בחקירה בשל הפרת צו איסור פרסום בפרשת האחים מוסלי. "יש לי חיבה לא מבוטלת לבוקי, ואני מעריך את עבודתו, אבל עם כל הכבוד, לא הוא קובע את סדר-היום של המשטרה".

בלבו של הסכסוך בין נאה למשטרה מצויה הסוגיה הבלתי פתורה של צווי איסור פרסום. בשנים האחרונות חלה עלייה ניכרת בשימוש שעושה המשטרה בצווי איסור פרסום על חקירות פליליות. בר בכר, משכילים העיתונאים את דרכי העקיפה של הצווים ולעיתים קרובות יותר ויותר אף אינם נותעים

פרסם "ידיעות אחרונות" בעמוד השער את דבר מעצרו כלונדון של מיכאל אפרתי, החשוד בפיתוח תוכנת "הסוס הטרויאני", ובת-זוגו רותי. בעקבות הפרסום נחקר במשטרה העורך הראשי, רפי גינת, ובוקי נאה זומן לתת עדות.

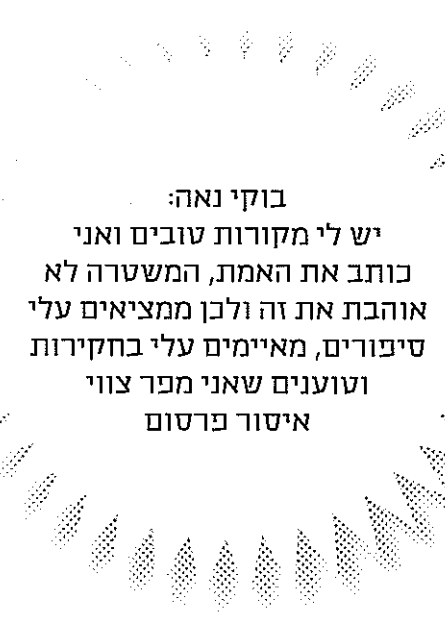
בחזרה להווה: בינתיים הוכרזה הפסקת אש; ככל הנראה הגיעו "ידיעות אחרונות" והמשטרה למסקנה שכדאי לעצור את ההסלמה לפני שיהיה מאוחר מדי. "צור נחשב מועמד רציני לתפקיד המפכ"ל", אומר גורם המקורב לפרשה, "הוא הבין שהפרסומים של בוקי פוגעים בו ובסניכיו של להתקדם, והחליט לשים לכך קץ". באמצע חודש נובמבר נפגש צור עם כל אחד מעורכי שלושת העיתונים הגדולים. התואנה הרשמית היתה נסיון הירבחות כדי להגיע לעמק השווה בכל הנוגע לטיפול בצווי איסור פרסום. צור ביקש מהם להימנע מעקיפות מתחכמות של הצווים. באופן בלתי מפתיע טענו נציגי כל העיתונים שהם אינם מפירים את הצווים, והפנו אצבע מאשימה אל המתחרים. בפגישה שנערכה במערכת "ידיעות אחרונות" הבטיחו העורך הראשי, רפי גינת, ובוקי נאה למתן את ההתקפות האישיות על צור.

ואכן, מאז ניכר שנאה צמצם את היקף הידיעות הביקורתיות והשליליות על משטרת מחוז תל-אביב, והוא מתמקד בסיפורי צבע ססגוניים על הווי העולם התחתון, מן הסוג שאפיין את כתיבתו בעבר, כגון פרשת מעצרו של אדם שניסה לשבש את שידור תוכניתו של דודו טופו באמצעות מכשירים אלקטרוניים.

ראש מערכת החדשות ב"ידיעות אחרונות", ערן טיפנבורן, מסר בתגובה כי "בוקי נאה הוא כתב מצוין ואמין ביותר. כל הידיעות שפורסמו בעניינה של משטרת מחוז תל-אביב היו אמיתיות ונכונות, ונבעו מכך שמשטרת תל-אביב מצויה בתקופת שפל, לאחר שבעבר נחשבה ליחידה מפוארת. חובתו של כתב לתעד את התפקוד הלקוי של הגוף שהוא מסקר, ואני מגבה אותו לחלוטין. הפרסומים עוררו במשטרה מרי רות ולכן פתחו בהשמצות נגדו שהוא כביכול מנהל מסע צלב נגדם". "ידיעות אחרונות" אינו מפר בידועין צווי איסור פרסום. ההפרות שהיו נעשו בתום לב, כשלא ידענו או שכחנו מדבר קיומו של הצו".

בוקי נאה מסר בתגובה כי "יש לי מקורות טובים ואני כותב את האמת, המשטרה לא אוהבת את זה ולכן ממציאים עלי סיפורים, מאיימים עלי בחקירות וטוענים שאני מפר צווי איסור פרסום. יש שוטרים שמחפשים להתנקם בעיתונאים שלא מוכנים להיות הרובים שלהם, מתנהגים כאילו המשטרה זה העסק הפרטי שלהם ומפיצים שקרים".

מלשכת דוברת מחוז תל-אביב נמסר: "משטרת תל-אביב פועלת באופן מקצועי וענייני מול כלי התקשורת והכתבים הפליליים עמם היא מקיימת קשרי עבודה. בקשות לצווי איסור פרסום מובאות בפני בית-המשפט בהתאם לצורכי החקירה כלבר ועוברות ביקורת שיפוטית כנדרש".

מלהפר אותם ברגל גסה. התוצאה היא חיכוכים תמידיים והאשמות הרדיות בין המשטרה לכלי התקשורת, המלווה לא אחת בחקירות משטרתיות ואיומים בהגשת כתבי-אישום. עד כה, "ידיעות אחרונות" הוביל את המגמה של מתיחת הקו המגביל פרטומים בגלל הצווים האלה. "ב'ידיעות' המציאו את השיטה של הפרת צווי איסור פרסום באמצעות כל מיני התחכמויות וכותרות עמומות", אמר כתב פלילי שסירב להיחשף בשמו. "פתאום, בפרשה הנוכחית, הם בבחינת הקוואק שנגזל, מתלוננים על העבירות של המתחרים. ההתבכיינות שלהם היא פשוט התחסדות". בפברואר 2004, למשל, פרסם בוקי נאה ב"ידיעות אחרונות" את תוכן עדותה של המשטרת והמתרגמת הלית ישורון, לאחר שהותקפה בביתה, על אף צו איסור הפרסום שהוחל על המקרה. בעקבות הפרסום זומן נאה לחקירה במשטרה. במאי 2005, שבועיים לפני פרסום פרשת הריגול התעשייתי שכונתה "הסוס הטרויאני", ערכה המשטרה תדרוך לכלי התקשורת בכפוף לצו איסור הפרסום וערכנה את המערכות בפרטי הפרשה. יומיים לאחר מכן, בטרם הוסר הצו,

צ'ילבה

יהורם חלכה, יועץ התקשורת של השרה לימור לבנת, מטיל חרם על הכתבת לענייני חינוך של "הארץ", יולי חרומצינקו, משום שציטטה אמירה גזענית שלו. "זו היתה שיחה שלא לציטוט", הוא מנמק

יובל קרמניצ'ר

מי שחווה זאת על כשרו יודע: חרם זה לא דבר נעים. לכתבים המסקרים את משרד החינוך, החרם אינו זיכרון כואב מימי בית'הספר, גם לא תופעה שמסקרים אותה במסגרת כתבת צבע על הנעשה במערכת החינוך. על מדיניות החרמות הלא רשמית של משרד החינוך נכתב בגיליון 55 של "העין השביעית", במרץ 2005. על רקע החרמות, ולאור תחושת הכתבים שבמשרד מעדיפים באופן שיטתי את כתבת "יריעות אחרונות", תמר טרבליס-יחדר, הגיעה מערכת היחסים שבין הכתבים המסקרים את התחום למשרד לשפל חסר תקדים: עור כדי כך, שבמהלך הכנת

איור: דוח גוילי

לאחר שפרסמה כתבה ביקורתית על מידת המוכנות של משרד החינוך ליישם את השלב הראשון בדו"ח דוברת, התקשר יהורם מלכה ליולי חרומצ'נקו וזן אתה באופן ענייני ומקצועי בהשגוחיה. בשלב מסוים התפתח ביניהם הדו"שיח הבא:

מלכה: חכי תראי, עוד שבועיים יהיה בסדר.

חרומצ'נקו: האם תוך שבועיים תספיקו להתקין מזגנים בכיתות במגזר הערבי?

מלכה: למה הערבים צריכים מזגן, באוהל היה מזגן?

חרומצ'נקו: מר מלכה, אני הולכת לצטט אותך.

מלכה (צוחק): כן, תעשי מזה כותרת

אשר הפר את כל כללי האתיקה המקצועיים". לפי מלכה פגעה חרומצ'נקו באחד המוסדות המקודשים בעבודה העיתונאית: שיחת הרקע.

זה בליכך ברור שהיא ידעה שזו שיחת רקע?

"מה זה לא ברור לה?", מלכה מתרגז. "הלא אני יועץ תקשורת, אני לא דובר רשמי של השרה. את התגובה המסודרת, הרשמית היא מקבלת מהמשרד. תיצמדי למה שכתוב בתגובה שלנו כי זה מה שרצינו להגיד. אחרת הייתי אומר את זה בתגובה הרשמית שלי. זה נשמע כליכך רדוד ולא רציני להגיד כזה דבר. צריך קצת אינטליגנציה בשביל להבין שזה בהומור. היא מצטטת גורם רשמי במדינת ישראל, אני יועץ של שרת החינוך".

רגע, או מלכה הוא גורם רשמי או לא?

מי שמכיר את המערך התקשורתי במשרד החינוך, יגיב בספקנות על ההבחנה החדה שעושה מלכה, ואחר כך מטשטש, בינו כיועץ תקשורת ובין תגובות רשמיות של המשרד. כל הדוברים במשרד החינוך עברו במידה ניכרת ככפופות ליועצי התקשורת של השרה. בתקופתו של מלכה המגמה אף החריפה. מלכה מעורב מקרוב בפעילות הדוברות ורואה את עצמו ממונה על הדובר ועל מערך

אלו, עובר המשרד מול חרומצ'נקו ב"נוהל מיוחד". התקשורת שלה עם המשרד געשית בכתב בלבד, מתכונת שפוגעת ביעילות שירותי המידע שהיא מקבלת בהשוואה לכתבים אחרים; והיא גם אינה מקבלת אישור לשיחות רקע עם גורמים מקצועיים במשרד.

מזגן? מיר אמרתי לו, מר מלכה, אני הולכת לצטט אותך. הוא צחק ואמר כן, תעשי מזה כותרת". מלכה אולי התלוצץ, אבל חרומצ'נקו התכוונה לדבריה ברצינות. הרברים שאמר לה יועץ השרה צוטטו בכתבה, בתוספת ההערה שהדברים נאמרו ספק בצחוק ספק ברצינות.

הכתבה הוחלף דובר משרד החינוך, ואת מקומו ירש בינתיים חנן עמיאור, לשעבר כתב "העין השביעית". גם יועצת התקשורת הוותיקה של השרה, איילה בר, התחלפה בינתיים, ובמקומה התמנה יהורם מלכה, שהיה בעבר יועץ תקשורת במשרד הכריאות ובמשרד הרווחה. עם עזיבתו של הדובר הקודם, אדר אבישר, ערכה השרה לימור לבנת סבב שיחות עם הכתבים לענייני חינוך. רוח הרברים בשיחות בישרה על פתיחת דף חדש ביחסים בין הכתבים למשרד והתנערות מן השיטות הפסולות שעליהן התרעמו העיתונאים. האם יכול משרד החינוך להתגאות בשיפור הישגים, לפחות בתחום יחסיו עם התקשורת? לא אם שואלים את יולי חרומצ'נקו.

את פתיחת שנת הלימודים ליוותה חרומצ'נקו, כתבת החינוך של "הארץ", בכתבה ביקורתית שעסקה במכונות המערכת ליישום שלב א' בדו"ח דוברת. "התקשר יהורם מלכה, יועץ התקשורת של שרת החינוך, והכהיר לי שהוא הולך להגיב", מספרת חרומצ'נקו. "השיחה היתה מקצועית ועניינית. בשלב מסוים הוא אמר לי, חכי תראי, עוד שבועיים יהיה בסדר. שאלתי: האם תוך שבועיים תספיקו להתקין מזגנים בכיתות במגזר הערבי? תגובתו היתה: למה הערבים צריכים מזגן, באוהל היה

אור קשתי, הכתב לענייני חינוך של "מעריב": לצערי, בשבועות האחרונים נוטה יותר ויותר שרת החינוך, לימור לבנת, שלא לענות על שאלות בנושאים שהיא או יועצה לענייני תקשורת תופסים ככאלה שעלולים להזיק לה

"הסיפור עם יולי חרומצ'נקו מאוד מעניין", אומר יהורם מלכה. "לאורך שנותי כיועץ תקשורת אני עובר עם כל הכתבים והפוליטיקאים, כתבי חינוך, בריאות ורווחה, פוליטיים ופרלמנטריים. מעולם לא נתקלתי בתופעה חמורה כליכך של התנהלות כתב מול יועץ תקשורת של שר,

לאחר פרסום הכתבה קיבלה חרומצ'נקו טלפון זועם ממלכה. גם רונן ורצקי, ראש מערכת החדשות של "הארץ", קיבל שיחת טלפון ממלכה, שבה נרש לפרסם התנצלות. בנוסף שלח מלכה מכתב תלונה לעורך "הארץ", דוד לנראו. מאז פרסום הכתבה ועד למועד כתיבת שורות

הרוברות. מי שיש בסמכותו לנתק את שיתוף הפעולה בין מערך הרוברות לעיתונאים, מי שמפקח באופן צמוד על פעילות הרוברות, לא יכול, בעת מצוקה, להתכנס חזרה לפינה התמימה והלא מחייבת של "יועץ תקשורת".

חורמצי'נקו, בכל מקרה, דוחה את הטענה שהשיחה היתה לרקע בלבד. לטענתה, מלכה הבהיר שהוא מגיב לרבריה, והיא אינה מכירה נוהל אשר הופך כל שיחה עם יועץ תקשורת באופן אוטומטי לשיחת רקע. רונן ורצקי הולך אף רחוק יותר במסגרת הגיבוי שהוא מעניק לכתבת החינוך שלו: "אנחנו מגיבים את יולי באופן מלא. כשיחת טלפון הוא (מלכה; י"ק) התבטא התבטאות אומללה. היתה החלטה שלה, בגיבוי שלנו, לפרסם. היא לא מנהלת איתו שום יחסים חבריים ולא אני, לא פגשתי את האיש מעולם, ואם יועץ של שרה מתבטא באופן שהתבטא אנחנו מצאנו לנכון בהקשר הרלבנטי לצטט אותו".

אתה מכיר בנוהל שקובע שכל שיחה עם יועץ תקשורת היא שיחת רקע?

כל כתב מנהל את מערכות היחסים הקונקרטיים שלו. כללי האתיקה הגורפים קיימים בתיאוריה. אני סומך לחלוטין על יולי. והאמת היא שאמירה כזו לא צריכה להיאמר עליי עובד ציבור נקודה. כללי אתיקה, חשובים ככל שיהיו – לפעמים זכות הציבור לדעת מי האנשים שכספי הציבור שלהם משלמים את משכורותיהם. אתיקה חשובה; להביא את המידע לציבור חשוב לא פחות, מה גם שלא היתה כאן עבירה על כללים אתיים. אם מדבריו של ורצקי משתמעת נכונות, עקרונית לפחות, לבגוד במצבים מסוימים באמון שעליו מושתת המוסר של שיחת רקע, אפשר להבין מידה מסוימת של חשרנות מצדה של המערכת המסוקרת. אולם אין בזה בכדי להצדיק את התנהלותו הכוזבת של משרד החינוך.

"הם התנו את הפסקת החרם בפגישה שלי עם יהורם מלכה", מספר ורצקי. "אני אמרתי שאני אהיה מוכן להיפגש איתו יום אחרי שיוסר החרם. אמרתי שחובתם להעביר מידע מלא ומסודר לעיתון 'הארץ', לתת לנו

טיפול שוויוני כמו זה שמקבלים כלי תקשורת אחרים, ואת הנושא הזה אני בכלל לא מוכן להעלות לדיון. כל זמן שהתנאי הזה לא מתקיים אני לא נפגש עם אף אחד, כי כל פגישה כזו היא תנאי לקיים את המובן מאליו. את המובן מאליו אני דורש לקבל מיד. חשתי שאף אחד בסביבה של השרה, כנראה גם לא השרה, בעצם, לא רצה להתערב. אם אתה שואל אותי, אני הייתי מצפה משרת החינוך לקרוא לביורר את העוזר שלה שהשמיע התבטאות כליכך קשה ובעייתית,

רונן ורצקי, ראש מערכת החדשות של "הארץ": היתה החלטה של יולי, בגיבוי שלנו, לפרסם. היא לא מנהלת עם מלכה שום יחסים חבריים וגם לא אני. אם יועץ של שרה מתבטא באופן שהתבטא אנחנו מצאנו לנכון בהקשר הרלבנטי לצטט אותו

כאשר מדובר במידע ציבורי רשמי של המשרד. יהורם מלכה מכחיש מכל וכל את הטענה בדבר העדפה של עיתון אחד על פני מתחריו. גורמים במשרד החינוך מצביעים על האופי השלילי של הסיקור ב"ידיעות אחרונות" זמן קצר לאחר הפרסום כראיה שלא

מרובר בעסקת תן וקח. במקרה אחר, חודשים אחרים קורם לכן, היתה זו מצגת שעוררה את המהומה. כתב החינוך של nrg, אלון שני, ביקש וקיבל לידיו עותק של מצגת שהציגה מנכ"לית החינוך דאז, רונית תירוש, בפני ועדת השרים למלחמה באלימות. ימים ספורים לאחר מכן, ובהתבסס על אותה המצגת, התפרסמה בהבלטה ב"ידיעות אחרונות" המלצתה של תירוש להקפיד על לבוש צנוע של מורות במסגרת המאבק באלימות. סעיף זה במצגת, אומרים במסדרונות משרד החינוך, הושמט במתכוון מן העותק שקיבל כתב nrg. גם בעניין זה התגובה היא הכחשה גורפת. "היו שתי מצגות, מאוד דומות, ממש אותה מצגת", אומר מלכה. "לכתב nrg העבירה מוכירה אחת ולידיעות אחרונות' העבירה מוכירה אחרת. זה אירוע ישן ואנחנו מודעים לו. מאז אנחנו עוברים על מצגת אחת".

כאמור, בפעם האחרונה שהושמעו טענות ממין זה נגד משרד החינוך הוחלף דוברו ובשיחות שניהלה השרה עם הכתבים שודר מסר של פיוס. החלפת הדובר נתפסה אז כהתערות מן הדפוסים הפסולים שיוחסו לדובר הקורם. הדובר החדש, חנן עמיאור, התנגד מראשית דרכו לשיטות אלו: "בכל הזדמנות התנגדתי לשתי השיטות האלו: של ההחרמות ושל ההעדפה את 'ידיעות אחרונות'. אני חושב שמעבר לזה שזה לא נכון לעבוד כך מבחינת יחסי אנוש בסיסיים, גם מבחינה מקצועית יוצא שכך בהפסדך. עמדתי נשמעה אך לא התקבלה".

שרת החינוך אינה יכולה לנער את חוצנה מהשיטות שנוקט משרדה מול התקשורת. יולי חורמצי'נקו פנתה אליה במכתב ובו היא מפרטת את טענותיה, אך עד למועד כתיבת שורות אלו לא קיבלה שום תגובה. ■

שאף הם הוחרמו, ובעת האחרונה, אם גם לתקופות קצרות יותר. בכלל, הכתבים לענייני חינוך מלאים טרוניות על התנהלות המשרד: לא רק חרמות מופעלים עליהם אלא גם מידע רשמי נמנע מהם, בתירוצים מגוונים.

"לצער, בשכונות האחרונים נוטה יותר ויותר שרת החינוך, לימור לבנת, שלא לענות על שאלות בנושאים שהיא או יועצה לענייני תקשורת, יהורם מלכה, תופסים ככאלה שעלולים להזיק לה", אומר אור

קשתי, כתב החינוך של "מעריב". "לא מדובר בדר"חות סודיים או בריינים פנימיים, אלא בנתונים בסיסיים ביותר המתייחסים לפעילות משרד החינוך בתקופת לבנת. מדיניות זו משקפת לא רק חוסר הבנה של כללי המשחק המקובלים בין כלי התקשורת לבין משרדים ממשלתיים, אלא מבטאת גם זלזול בעקרונות כמו שקיפות שלטונית וזכות הציבור לדעת. וכאשר אין כל מקור אחר להשגת האינפורמציה, אין לנו, העיתונאים, אפשרויות רבות לפעולה מיידית – מלבד להביא לידיעת הציבור עד כמה מזלזלים בו לבנת ומלכה".

פרסום "מיוחד" ב"ידיעות אחרונות" של תוצאות המיצ"ב בסוף נובמבר הקדים את כל המתחרים, ועודר מחדש את הטענות בדבר העדפה של העיתון הנפוץ במדינה על פניהם, העדפה שחוצה גבולות ארומים

אבל משום מה היא החליטה לתת לו גב ולאפשר לו פשוט להפעיל אמצעי ענישה שלא צריכים להיות קיימים בייו נגרנו".

מלכה חולק על המונח "חרם" ומכחיש שזה נשק שמפעיל המשרד. לדבריו, מדובר בנוהל עבודה מיוחד המיושם כלפי כתב שהאמון בו נפגע.

חורמצי'נקו היא הכתבת היחידה שעוברים מולה באופן כזה?

הכתבת היחידה, ברור. אין עוד כתב כזה.

אבל זו סנקציה שאתה שומר לעצמך?

אין לי כלים אחרים להתמודד עם זה. אני יכול להעיף אותה מהעבודה שלה? אין לי יכולת, אבל יש לי יכולת לצמצם את הנזקים שהיא יכולה לגרום בדרך העבודה שלה.

בכל זאת, כתבים אחרים מעידים

מה הם רוצים ממני?

אם אנשי הדסק בעיתונות הכתובה כה בטוחים במיומנותם, מדוע שלא יהיו חתומים הם על הטקסטים שאנחנו הכותבים מגישים להם?

שבין עמודי החרשות לבין המציאות אין כל קשר. שהרי, כידוע לכולנו – ונראה את העיתונים היומיים מרפסים את זה בעמוד הראשון שלהם – המציאות איננה מילולית, ואיננה יציבה, ואיננה ניתנת לתיאור בשלוש מאות מלה או פחות. למציאות אין פתיח, ולמציאות אין עורכים, ואין לה מתחרים היושבים ומחטטים באף מהצר השני של השולחן במסיבת העיתונאים שאליה באו וכעת אין להם ברירה אלא לתאר אותה כבעלת משמעות. בין דפי העיתון – להכיריל – אין שתיקות או גניחות או רגעים זוחלים, שבהם איש איננו יודע דבר ואיננו יודע מה להגיד, וכל שנותר הוא להשתעל או לירוק על הרצפה או סתם להביט אל השמים בשתיקה נאנקת של זמן שאוזל. במציאות יש ספק, ויש שאלות, ולעתים רחוקות יש יריעה, בעיקר בישראל.

בעיתונים אין ספק ואין שאלות, לפחות לא כאלו שלא ייפתרו כאשר תקנה את העיתון של מחר.

הטון המתוח של הקטינים

ני כאמור מכין את כל זה, ויודע את כל זה, ומודה לאלוהים שהציף את עולמנו במידע זמין שניתן להשיגו בכל זמן. לכל הפחות, ההפתחות המבורכת הזו הפריכה את יומרתם הקומית של העיתונים לתאר את המציאות באופן בלעדי ו"אובייקטיבי".

אובייקטיבי כמו מי? כמו "מעריב"? כמו "ידיעות אחרונות"? "הארץ"? ה"גארדיאן.קום"? ה"ניו יורק טיימס.קום"? "אלג'זירה.נט"? הבלוג של תקווה מועלם ממעלותי תרשיחא? וכו' וכו' וכו'.

מה שאינני מבין הוא עניין אחרי לגמרי. ננסה אותו כך: אם כל זה נכון, מה הם רוצים ממני?

זאת אומרת, מדוע מתקשרים אלי בשבע בבוקר זמן ניו יורק כדי לדרוש ממני להשיג משהו שניתן להשיגו בשתיים בצהריים בתל-אביב באמצעות אותו האינטרנט, אם כי מימין לשמאל? זאת אומרת, למה משכתבי הרסק, שגילם הממוצע הוא 13, לא כותבים את הטקסטים מופרכי המציאות בעצמם? ואם התשובה לשאלה הזו היא: "אנחנו רוצים וזויות בלעדית שהיא פועל יוצא של מי שאתה, ואיפה שאתה", מדוע הטקסט ששולח אני – או כל

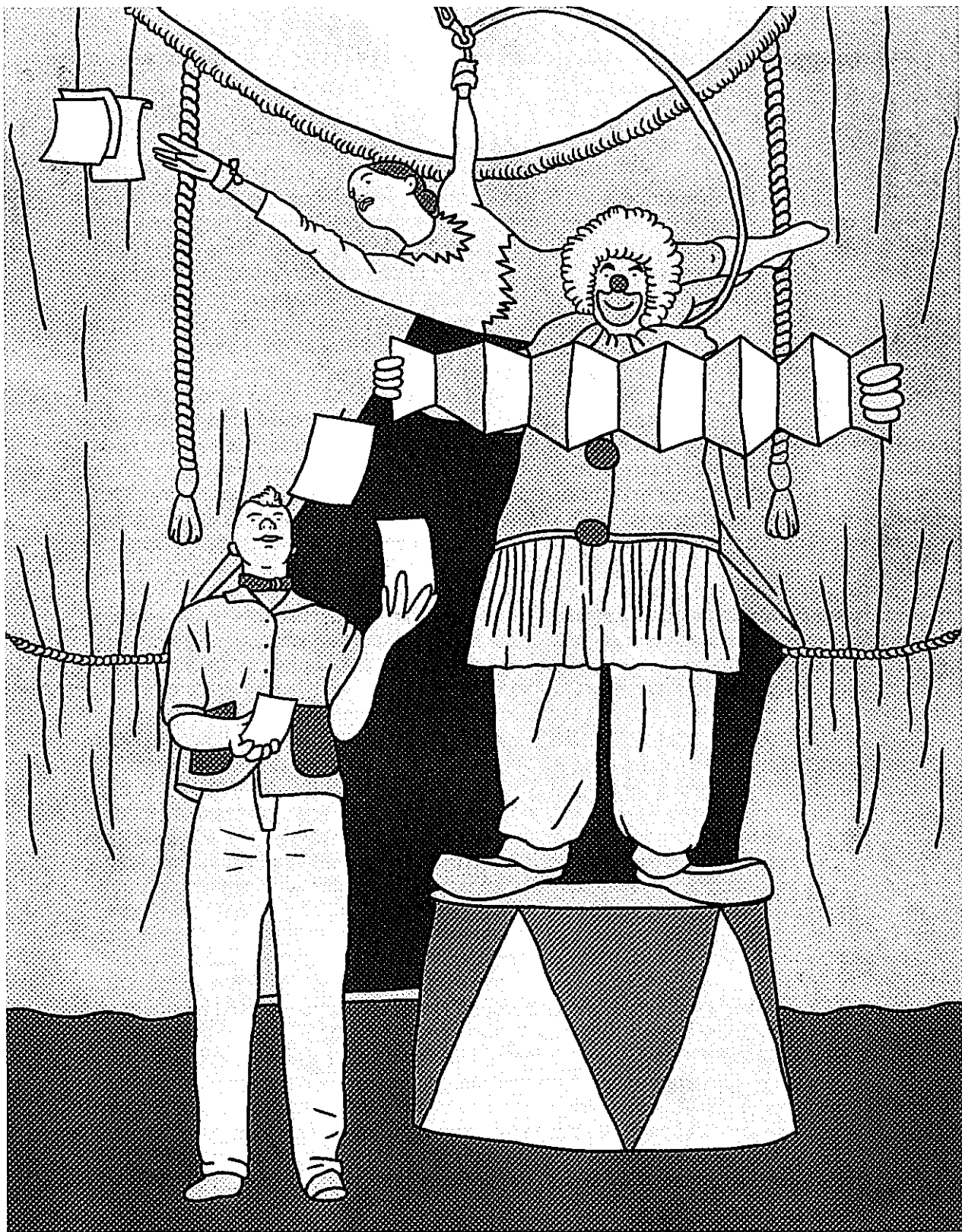
אלתי היא כזאת: אם עורכי הטקסטים בעיתונות הכתובה הישראלית כה בטוחים במיומנות הפסנתרנית שבה הם מחדירים אצבעות עבות דרך החורים שהם מאבחנים בטקסטים שאנחנו הכותבים מגישים להם – למה שלא יהיו חתומים על הבליל המילולי המתאיפה הנותר על הנייר, כשעבודתם האלימה הסתיימה?

אחרי הכל הם מוכשרים, כל האנשים הללו, מוכשרים וצעירים ומהירי הקלדה ובמגירותיהם מתגלגלים שירים שכתבו בעיפרון אחרי שקראו את "החיים כמשל". עד היום המורה לספרות, כשהוא פוגש את אמא שלהם בתור לשיננית, שואל "אם הם עוד כותבים", ואמא שלהם משיבה, "הם לא סתם כותבים – הם עורכים", וכשהמורה לספרות שואל איפה, האמא ממחרת אל טכנאית השיניים כדי לא להגיד "ידיעות אחרונות", או "מעריב", או במקרה הגרוע להתיישב קודם אצל השיננית ולצעוק משם בפה פעור ורדום למחצה, "האווריון", מבלי לציין כי הילד עובר כמשכתב בעמודי החדשות, לשם יובא ממחלקת הספורט כדי למכור את שרון כאילו היה אוהנה, למחאת כותבי "הארץ".

מה שאיננו פסול או אפילו ראוי לגינוי בעולם שבו רוב קוראי החדשות יודעים את החדשות עוד לפני רכישת העיתון, המשמש רק ככלי להגדרת זהות מעמית, אתנית או אחרת. במצב כזה כל שנותר כמונח הוא לספר סיפורים בדרך שתגרום לקורא להרגיש קצת ראש ממשלה, קצת כמו אוהנה, קצת כמו הפרופיל ההוא מכפר-סבא שנהג "לתת לילדים מים ולהתענג כשהתאפקו מלהשתין" (אתר האינטרנט של "ידיעות אחרונות", העיתון הנפוץ בגודלו בישראל, היום). כלומר לאפשר לישראלים הגורמלים כלפי חוץ – או לפוליטיקאים, לכדורגלנים ולסוטים כלפי פנים – לצרוך קצת פורנוגרפיה מבלי לשלם על כך במבט נוחף מצד בעל המכולת. זה, בתמצית, תפקידה של העיתונות החדשותית בישראל, בתחילת המאה ה-21.

כל זה מסביר גם מדוע אותו עיתון נמכר בישראל מחרש בכל יום בשינוי מינימלי של צבע, דיו, תמונות ושם. הסיפורים הם אותם סיפורים, הנמכרים לאותו הקהל, סביב אותו המוגן, כשעל הקיר ממול מרצדים אותם הצללים שמפניהם יש להישמר כדי לא להיחשב שונא ישראל, או גרוע מכך, כדי לא להוכיח לכולם

איור: בחיה קולטון

הוקדשו לחיילות חינניות, חיילים אמיצים, ערבים רעים, ואיזה אייטם משעשע על כלכלב.

או זה: "אני העוררו ואתה הכתבו! ואם אני אומר לך לכתוב – אתה תכתובו!". הרובר כאן הוא בחור חביב בדרך-כלל, הדובר אלי כעת בטון שגורם לפטמותי להקשיח; כל זאת בסיומה של שיחה שבה אני מתבקש לסכם בתמצות את ממצאיו של דר"ח שטרם פורסם.

"תעביר מה שיש לך ואנחנו כבר נסדר, טוב?", אומר לי במתיקות משכתב הדסק, בזמן שמאחוריו מישוהו צועק, "סוקניקו סוקניקו!! מה יש לסוקניקו!!".

לסוקניקו כמובן אין כלום, לבר מנשירת שיער ורצון טוב. המדיום שבו עוברים הוא וחבריו מהטלוויזיה – עורכי העיתונים האמיתיים – מאפשר להם עוד פחות לתאר את המציאות, אלא רק לספר בארבעים מלה ודרומה את סיפור הערש המבועת שבחרו להקריין לנו באותו ערב. כל זאת לא מטעמים מסחריים – זה ההסבר הכנאלי; אלא מאותה סיבה שקטיני הדסק ב"מעריב", "ידיעות אחרונות" ו"הארץ" מגפיקים את אותו עיתון בכל יום מחדש, שהיא אותה סיבה שמסכיב למרורות אינדיאניות על גדות האמונס מספרים קשישים לנכדיהם על נחש גדול שירד מהשמים וברא את הענבים.

הכותרות מתכתבות עם התנ"ך

אמור: מרכיבי הסיפור מתכתבים עם צורך חברתי עמוק ומיתולוגי, יהודי וישראלי במקרה שלנו. לפירוקו של הסיפור היהודי הישראלי יירש כמובן מאמר נפרד, אך העלילות החביבות עליו מוכרות לכולנו: העולם אנטישמי, הערבים אינדיאנים, ישראל היא בנו האדמוני של ישי או לחלופין בנו מסוכסך האישיות של מנוח, ואלוהים עדיין שומר עלינו. כמו פעם. כמו בגולה. אחרת בשכיל מה החזיר אותנו לפה? אחרת איך נהיה בטוחים שנשרוד? אחרת איך נעיף מפה את הערבים? אחרת איך נחיה עם עצמנו? אחרת בשכיל מה לקנות עיתון? אחרת כיצד ניתן להסביר את העובדה שאחת מכל עשר כותרות בעיתונים החילוניים מתכתבת עם פסוק תנ"כי? או את ההתעסקות הכפייתית של כתבי הבריאות עם "נסיים רפואיים"? או את ההילולות ה'ורנליסטיות המתהוללות דווקא בזמן חגי ישראל, בעיקר בראש השנה? או את העובדה שאף עיתון חילוני בישראל איננו רואה אור בשבת? או את הקואליציה ה'ורנליסטית-ביבליסטית שאחראית על ייצורו של הביטוי הפלסטי "דם על הידיים", שמי שרוצה לרדת לעומקו המיתולוגי עליו לפתוח לא את "ידיעות אחרונות" אלא את ישעיה, או את יחזקאל, או את

עיתונאי ישראלי אחר, לצורך העניין – נחשב ללא יותר מאשר הצעה מבודחת מלווה בקריצת עין, מעין הלצה מילולית המוגשת בראש חבול ומורכן, כמו המשרת איגור שתום העין של דוקטור פרנקשטיין המגיש לארונו/עורכו ווג אשכים שנתלשו ממחטרי, כדי שיחברו לגוייה המתרקמת והולכת על שולחן העריכה המוטה לאחור, שיחושמל בחצות בדיוק, לזוועת בתולות העיירה?

ומה בדיוק פירוש הביטוי "תשלח לנו מה שיש לך ואנחנו כבר נסדר", זה המעביר בגוו של כל עיתונאי, מקריית-שמונה ועד טיחואנה, צמרמורת קרירה של מי שנשמתו עומדת לשמש, תוך זמן קצר, לייצורה של משחת שיניים? וכיצד קורה ששלושת העיתונים וזעקים שבמהלך מסיבת עיתונאים בבית הלכן, זמן קצר לפני הביקור של "אריק", זקר הממשל את סנטרו המדיני והצהיר כי "לא יקבל בנייה במעלה ארומים"; כל זאת בזמן שכריקה בתמליל התדריך לעיתונאים מגלה כי הוא הוקדש כמעט כולו לאיזה עניין אמריקאי פנימי טפל (המלחמה בעיראק), שבשוליו השתעל הרובר ואמר כי "הבית הלכן איננו משנה את עמדותיו בעניין הכנייה בהתנחלויות"? וכיצד קורה שאחרי ש"מעריב" ו"הארץ" משתרכים קצרי נשימה בעקבות "ידיעות אחרונות" בעניין "לחץ הכית הלכן", למחרת הפגישה מזהירים ב"ידיעות אחרונות" – מעל לחיובים מסונורים של מי שסיימו לתנות אהבים – כי "הלחץ השתחרר, הנשיא וראש הממשלה החליטו להשאיר את המחלוקת בצד"? האם מופרך להניח כי הסיפור הוכתב מירושלים, במקום להיות "מכוסה" מושינגטון, וכי הכתבים קיבלו הנחיה "להעביר ידיעה על הלחץ", במקום לברוק אם הלחץ קיים במציאות?

וכיצד קרה שתיאור סרקסטי שהעברתי מפה של הנשיא בוש(ה) טס מעל לואיזיאנה בדרך חזרה מחופשה שלא קטע כדי לא לפגוע באחירות השייוף על גבו השעיר, הפכה "שם" לכיתוב התמונה הבא: "הנשיא בוש מעיף מבט מודאג בנוקי ההוריקן"? ומה עלי לעשות עם הטון המתוח של הקטינים מרסק החדשות, שאינם אוהבים לשמוע כי אינני מוכן לשמש כמכונת תרגום שצימחה אונייים ומחשבה ביקורתית? או עם סיפורי האימה שאני שומע מידידי ב"הארץ" וב"ידיעות אחרונות" כבר שנים? אלה שסיפרו לי לאחורונה כי "איזה ילד" התעצבן עליהם כאשר העבירו ידיעה על העצרת הכללית של האו"ם, "כי לא ירעו שהעצרת ממשיכה להתכנס"?

או עם המשפט העצבני הבא: "...אתה בטח רוצה לבקש שלא נקצר את מה שהעברת, נכון?". הרוברת היא אחת הקטינות בדסק החדשות של "מעריב", הנוזפת בי בטון שגורם למעי ליפול לעבר מי לואיזיאנה המעבירים שבתוכם אני עומר. הסיבה: דרשותו שיקצו לי 400 מלהם לתיאור ההוריקן שהטביע עשרים אלף איש, אבל לדסק באותו יום "היה מקום רק למאתיים", כי שאר אלפי המלים

לפרקטיקה. כלומר כיצד עלינו להתנהג עד שייברא כלי התקשורת החדשותי שיעיף לכל הרוחות את אנשי הדסק מהרור הישן (למרות גילם הצעיר ושפמיהם הרכים), מתוך הכנה כי מאחר שהמציאות השתנתה, צריך המדיום המתאר אותה להשתנות גם הוא.

לצאת מהאקוואריום

מרכה המזל, בזמן שהקשר בין העיתונות החדשותית בישראל לבין המציאות הולך ומתרחק, הקשר בין העיתונות המגוינת בישראל לבין המציאות הולך וגדל. ככל שכמות המלים המוקרשות לתיאור של המציאות גדלה, כך הקשר בין הדיווח לבין המציאות מופרך פחות. לכן, עמודי החדשות של ה"ניריוק טיימס" היום הם אוסף של הרבה הרבה סיפורי מגוין זעירים. לכן, אותם אנשים המנתקים בתיעוב את הטלוויזיה בזמן "מהדרת החדשות... פאיפאמו" מחברים אותה מחדש כדי לראות את "לונדון וקירשנבאום". לכן, הדבר הקרוב ביותר לתיאור המציאות הישראלית בעיתונות העברית הכתובה איננו עמודי החדשות, אלא המוספים הפוליטיים בסוף השבוע. זו גם הסיבה שבועוד כמה שנים יסתכלו צעירי הדסק לאחור על שנותיהם בשירות תפליצת החדשות המופרכות, וייתפחו על הקרבת שנותיהם היצירתיות ביותר על מדיום חסר תוחלת, משמעות או תרומה.

רוצה לומר: אם העיתונות הישראלית החדשותית מעוניינת לצאת מאקוואריום הזכוכית האטום שבו היא חיה, לא תהיה לה ברירה אלא להקצות לכותביה יותר מקום, להתעקש על אמירות אישיות, להגדיל את הזמן המוקצה לכתבי השטח לפני שהם מתיישבים "להעביר את מה שיש להם" ולהנפיק עיתונים אחרים, המתאימים לעידן שבו הכל ירוע, כל הזמן, עיתונים שיפסיקו להתיימר "לדווח על המציאות" ויתחילו, למען השם, להסביר אותה למי שיודעים מה "קורה" עוד לפני שקראו עיתון.

החדשות הרעות הן שזה לא יקרה מחר וגם לא מחרתיים. כל שנותר לכתבי חדשות ביקורתיים לעשות בינתיים הוא להפעיל את גשק יום הרין. כלומר, לסרב לתתם על ידיעה שלא הם כתבו. רגע לפני שמשכתב הדסק הגאה בעצמו רוב הזמן מתעלף, הציעו לו להיות חתום על הידיעה שכתב. "מה אכפת לך?", תגידו לו. "הרי אתה כתבת את זה כל התהילה תהיה שלך". הוא לא יסכים. הוא יודע שהתהילה מפוקפקת. חוץ מזה הוא מפחד מאמא שלו. כיצד היא תסביר זאת למורה לספרות, למחרת בתור לשיננית?

בעו גאון הוא כתב "מעריב" בארצות-הברית

משלי: "ארם בליעל איש און הולך עקשות פה/ קורץ בעיניו מולל ברגלו מורה באצבעותיו/ תהפוכות בלבו חרש רע בכל עת מדינים ישלח/ שש הנה שנה ה' ושבע תועבות נפשו/ עינים רמות לשון שקר וידיים שופכות דם נקי". את האנשים האלה לשחרר? את התשובות לשאלות האלה כבר גתנו קודם: עמודי החדשות בעיתונים, ועוד פחות מכך הטלוויזיה, אינם "מדוחים את המציאות" אלא מנסחים מדי יום ומחדש את אותם סיפורים מיתולוגיים שסופרו פעם מסביב למדרות והיום מסופרים מסביב לקפה של הבוקר, בגרסה היהודית-ישראלית. על מפלצות גוראות ומחלות מסתוריות ("תעביר לנו מאתיים על שפעת העופות"), על גיבורים שהקריבו את חייהם לשם שמירה על בטחון השבת ("בוריס אהב את הצבא..."), על אלילים ששומרים עלינו ומחוללים נסים, על נחיתותנו המספרית שעליה מפצה עובדת היותנו ילדיו הנבחרים של האל השוכן שמישם, מעל הירח המתמלא בכל פעם שהאבים מייללים.

כל זה ברור, לפחות לי. נרמה לי שלא רק לי, אלא גם לאחוז גדל והולך של צרכני תקשורת ישראלים שקוראים פחות ופחות עיתונים ורואים פחות ופחות טלוויזיה מהסיבה המוצהרת – ואני שומע את זה שוב ושוב – "כי נמאס לנו לשמוע שוב ושוב את אותו הסיפור". הם צודקים. כמה פעמים אפשר לשמוע את אותו צ'יזבאט, מסביב לאותה מדרה, מבלי לרצות להשתין על המכשף השאלות שגותרו בינתיים ללא מענה אינן קשורות למהות. הן קשורות

עמודי החדשות בעיתונים, ועוד פחות מכך הטלוויזיה, אינם "מדוחים את המציאות" אלא מנסחים מדי יום ומחדש את אותם סיפורים מיתולוגיים שסופרו פעם מסביב למדרות והיום מסופרים מסביב לקפה של הבוקר, בגרסה היהודית-ישראלית

פרשת ודוורדגייט: גרון עמוק בבוץ

על נסיונותיו של טראם חוסין לרכוש אורניום באפריקה? ודוורד הסביר כי מדובר היה רק באזכור אגבי, כלאחר יד, של פליים, וכי היה טרוד באותם ימים בתחקיר לספר חדש, וחשש שיזמנו אותו לעדויות ולחקירות.

אבל מבקריו של ודוורד מאשימים כי המניע האמיתי להסתרת המידע, גם כשידע שמסירת שמה של הסוכנת עומד במרכז חקירה פלילית, היה הרצון להגן על מקורותיו. הוא זקוק לקשרים עם פקידים בכירים בבית הלבן, במשרדי הממשלה, בפנטגון ובסוכנות הביון המרכזית, כדי שיוזנו אותו בפרטי הפרטים של מהלכים מרכזיים במלחמה בעיראק, במאבק בטרור – והכל כדי שיוכל לשזור אותם בספריו החושפניים על הצמרת הווינגטוניית. את פרשת ווטרגייט הוא פיצח ככתב אוטוסיידר צעיר, אמרה עליו האומבורסטמנית הקודמת של "הפוסט" ג'נבה אוברהולסר, אבל עכשיו הוא בעיקר מתבסס על גישה ישירה למוקדי הכוח.

מאז פרשת ווטרגייט, טיפח לעצמו ודוורד מערך כת מסועפת של "גורנות עמוקים" בכל חלקי הבירה האמריקאית. בעזרתם – כולם גותרים תמיד עלומי שם – שחזר את המהלכים שקדמו למלחמת המפרץ הראשונה, הימים הקשים של קלינטון בבית הלבן, את תגובתו של ג'ורג' בוש למתקפת הטרור של 11 בנובמבר 2001, המלחמה בעיראק ועוד. הספר על הדרך שהובילה לכיבוש בגדאד, "תוכנית המתקפה", מספק תחמושת לכל הצדדים בעימות הנמשך על צדקת המלחמה. ודוורד חשף שם פרטים חדשים על המחלוקת החריפה בתוך הממשל, זו שהביאה בסופו של דבר להליכתו הבייתה של שר החוץ קולין פאוול. ודוורד דוחה את הטענות כאילו בתמורה למידע,

הוא מספק ריווח אוהר למקורותיו. "הספרים שלי מצוטטים בעיתונים ובמגזינים, בעימותים נשיאותיים, עליידי רפובליקאים ודמוקרטים, תומכי הנשיא או מתנגדיו", אמר להגנתו.

ודוורד יצא להגן על שמו הטוב בראיון ארוך עם לארי קינג בסי.אן.אן, ובשיחות עם עיתונאים נוספים, אבל הסערה לא נרגעה. שבוע אחר המאמר הראשון שבה האומבורסטמנית האוול לעסוק בנושא במאמר נוסף. הגיעו מאות פניות מקוראים, כתבה, ורובם טענו שהייתי עדינה מדי כלפי ודוורד וה"פוסט". היא הביאה את תגובתו של נשוא הביקורת, אבל גם שורה של טענות נוספות של מבקריו. "אינכם יורדים לעומק הנזק שנגרם לאמינותם", ציטטה את אחד המכתבים. "העבודה המצערת היא שלבוב ודוורד, ועמו ל'פוסט', יש אינטרס בשמירת יחסים חמים עם הבית הלבן. האם יחסים הדוקים אלה אינם פוגעים ביושרה של?"

היה מסמך שכמוהו לא תמצאו בעיתון ישראלי. ביקורת בוטה, ישירה, חדה, על אחד מבכירי העיתונאים, אולי הכוכב הגדול מכולם – בין רפי העיתון שבו הוא עצמו מועסק בתפקיד בכיר, כאחד מסגני העורך הראשי. השורה התחתונה היתה חרימית: אפילו כוכב תקשורת לא יכול לעשות ככל העולה על רוחו. הוא יכול להיות עשיר ומפורסם, אבל הוא חייב לפעול עליפי הכללים שמחייבים את יתר עובדי העיתון.

רונרט ודוורד מורגל בפרסום מסוג אחר. הילת פרשת ווטרגייט מעטרת את ראשו כבר יותר משלושים שנה. מוקדם יותר השנה עשה כותרות כשנחשפה סוף-סוף זהותו של "גרון עמוק". הספר שפרסם על מערכת יחסיו עם מרק פלט, בכיר האף.בי.איי שהפך לרמות מיתולוגית בזכות ההצלחה של "כל אנשי הנשיא", התמקם היטב ברשימת רבייהמכר, כמו רבים מי-12 הספרים הקודמים שכתב. מפעם לפעם הוא מפרסם ידיעות בלעדיות בעמוד הראשון של העיתון, בדרך-כלל בסמוך לפרסום ספר חדש.

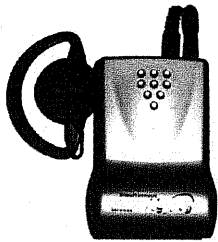
בניגוד לשותפו קרל ברנשטיין, שעוב את העיתון וכמעט נמוג מהעין הציבורית לאחר גיחות לטלוויזיה ולמגזינים, נשאר ודוורד כל השנים ב"ווינגטון פוסט", בתפקיד עריכה וכתובה. "הוא היה לחלק מהדי.אן.איי של העיתון", כתבה עליו העיתונאית דבורה האוול, האומבורסטמנית (נציבת תלונות הציבור) של ה"פוסט", באותו מאמר ביקורתי, שבו ציטטה את מוזאת הקוראים על הפגיעה החמורה באמינות העיתון שגרם ודוורד, וגם שילחה חצים בו עצמו ובעורכים שהניחו לו לעשות ככל העולה על רוחו בעיתון. "ה'פוסט' ספג פגיעה באמינותו בגלל התנהגותו בפרשה", כתבה.

במה חטא ודוורד? מסתבר שהוא היה כנראה העיתונאי הראשון ששמע מפי בכיר בממשל על זהותה של סוכנת הסי.איי.איי.איי ואלרי פליים, בפרשה המסבכת כבר שנתיים לא רק את צמרת ממשל בוש, אלא גם את בכירי העיתונות האמריקאית. אלא שבניגוד לכמה מעמיתיו – ובהם ג'ודית מילר שנאלצה לפרוש משום כך מה"ניו יורק טיימס" – שמר ודוורד את המידע הזה בסוד. גם כאשר געשה ווינגטון בעקבות הפרשה, העלים ודוורד את המידע אפילו מעורך העיתון. יתר על כן, למרות מעורבותו האישית בפרשה, הוא גם השתלח בפומבי בחוקר המיוחד פטריק פיציג'דלד וכינה אותו "כלב אשתות".

מדוע לא סיפר לאיש על כך שגם באזוני נחשף שמה של הסוכנת, ככל הנראה כחלק ממסע נקמה של אנשי בוש נבעלה של פליים, הדיפלומט ג'וזף וילסון, שחשף בפומבי אחד מן השקרים של הממשל

בוב ודוורד: הסחיר הידע

סימולטני סאונד

מתורגמנים ומערכות אלחוטיות מתקדמות
Simultaneous Interpretation Services

החברה המתקדמת והאיכותית ביותר לתרגום סימולטני
מציגה את המקצוענות שבתרגום בעל-פה.

השכרה והפעלת מערכות אל-חוטיות לתרגום סימולטני,
הגברות קול, מערכות ועידה וציוד אור קולי.
מערכות אל-חוטיות להדרכת קבוצות
תרגום סימולטני בשטחים פתוחים תוך כדי תנועה.

שרות מקצועי מוכח לכל מגזרי המשק,
צוות מתורגמנים איכותיים בעלי ניסיון בין לאומי,
מגוון רחב של שפות,
מאות לקוחות מרוצים לאורך השנים.

זכיינים של כנסת ישראל.
בין לקוחותינו המרוצים: משרד החוץ, יד ושם והסוכנות
היהודית.

design: www ompsite.com

משרד: 03-7369947 עוודד: 052-5906046
e-mail: soa@soa.co.il

מבט אחר

תכנית לפיתוח מנהלים

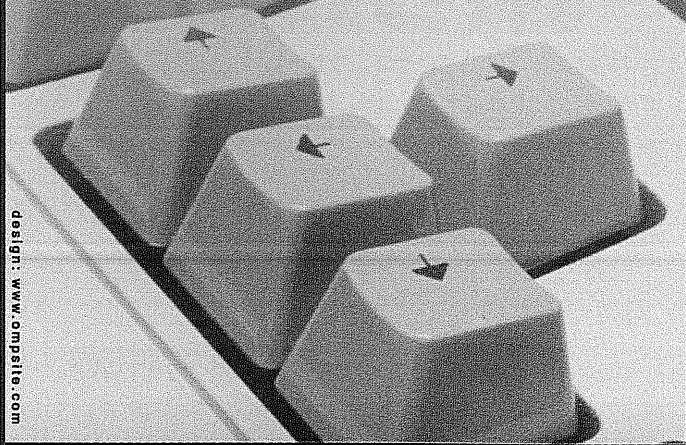

ליווי תהליכי שינוי בארגונים
שיפור ביצועים באמצעות שינויי גישה וחשיבה
אימון אישי למנהלים ליישום יעדים ארגוניים
תוצאות מדידות לתכנית הפיתוח למנהלים
ניהול משאבי אנוש
ייעוץ ארגוני

יורם גורדון יעוץ ארגוני ופיתוח מנהלים 052-2304314
עין חי 5, הוד השרון 45200 טל: 09-7441162
e-mail: gnadav@zahav.net.il

דניאל חביב

MCSE שרותי רשת ומיחשוב

design: www ompsite.com

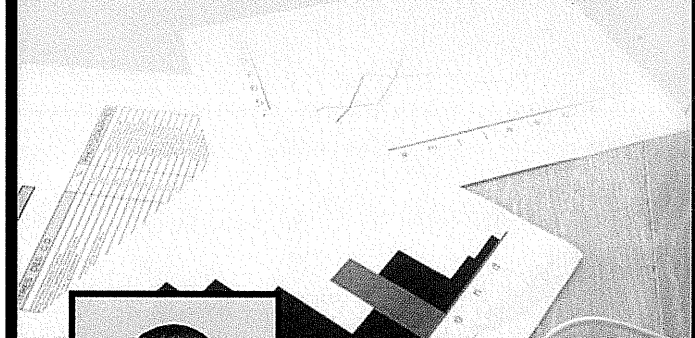
- הקמת רשתות קוויות ואלחוטיות לבית ולעסק
- תיקונים, הסרת וירוסים, גיבויים והדרכה
- התקנת שרתים, מערכות הפעלה, אנטי וירוס
- אינטרנט ואבטחת מידע
- הרכבת שרתים ושדרוג מחשבים אישיים לפי צרכי הלקוח
- תמיכה טכנית באמצעות שליטה מרחוק

רח' עולי הגרדום 26/4 אשקלון טל: 052-2899631
e-mail: nc_services@hotmail.com

- מינוף יכולות מנהיגות
- ייעוץ ואבחון ארגוני
- עיצוב תהליכי שינוי
- ניהול ההון האנושי

Leadership
Competences
Leveraging

Dr. Yuval Shofar
Change Faciliator
+972-52-6255010
yovalsfr@isdn.net.il
www.yuval-shofar.com